
Dr. Koltai Dénes

**Felmérés a hazai felnőttképzési szervezetek
akkreditált programjainak helyzetéről**

Kutatási zárótanulmány

Budapest, 2005

Sorozatszerkesztő: Lada László
Szerkesztette: Horváth Cz. János

Kiadja: Nemzeti Felnőttképzési Intézet
Felelős kiadó: Zachár László igazgató

A kutatást a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium támogatta
a Munkaerő-piaci Alap felnőttképzési célú keretéből

Tartalomjegyzék

I.	<i>Előzmények</i>	5
II.	<i>A kutatás célja, módszertana</i>	7
III.	<i>A kutatás eredményei</i>	9
III.1.	Országos áttekintés a programakkreditációról	9
III.2.	Regionális áttekintés	17
III.2.1.	Nyugat-Dunántúl	19
III.2.2.	Közép-Dunántúl	25
III.2.3.	Közép-Magyarország	30
III.2.4.	Észak-Magyarország	36
III.2.5.	Észak-Alföld	41
III.2.6.	Dél-Alföld	47
III.2.7.	Dél-Dunántúl	52
III.3.	Összegzés a regionális elemzésről	57
III.4.	Képzési kínálatok szerinti elemzés	60
III.4.1.	Nyelvi képzések	60
III.4.2.	Informatikai képzések	66
III.4.3.	Gépjárművezető képzések	72
III.4.4.	Műszaki, ipari képzések	78
III.4.5.	Kereskedelmi-vendéglátóipari képzések	83
III.4.6.	Közgazdasági-jogi képzések	87
III.4.7.	Szolgáltatási képzések	93
III.5.	Összefoglaló a képzési kínálatok szerinti elemzésről	98
IV.	<i>A kutatás összefoglalása.</i>	101

I. Előzmények

Magyarországon, a felnőttképzési szervezetek, a rendszerváltástól eltelt másfél évtized eredményeként, egyre szabályozottabb körülmények között látják el munkájukat, végeznek felnőttképzési tevékenységet, illetve ahhoz kapcsolódó szolgáltatásokat. Az egyes felnőttképzési szervezetek számára a működés alapvető szabályozója a felnőttképzési törvény. A jogszabály megállapítja ezen szervezetek legfontosabb, speciális működési feltételeit. A jogszabály ezen túlmenően lehetőséget ad arra is, hogy a munka minősége alapján az egyes szervezetek differenciálják magukat: a felnőttképzési akkreditációs folyamatban való sikeres részvétel a minőségi megkülönböztetés nyújtotta piaci előnyök mellett az állam nyújtotta gazdasági előnyökkel jár.

A felnőttképzéssel foglalkozók számát csak közelíteni tudjuk. Biztosnak tekinthető adat három található. Egyik oldalról, kb. tízezer cég/szervezet tevékenységi körében van feltüntetve a felnőttképzési tevékenység. Másik oldalról, mintegy ötezer szervezet végez ténylegesen is felnőttképzési tevékenységet, legalábbis a regisztrációs számok alapján. A legalitás elsőrendű szempontját figyelembe véve, reálisnak ez a szám tűnik. Ebből az adatból vezethető le a harmadik adat, az akkreditációval rendelkezők száma, amely mintegy ezer. Ezen szervezetek élnek elsősorban azzal a lehetőséggel, hogy ne csak akkreditáltak legyenek, hanem a programakkreditáció nyújtotta előnyöket is kihasználják. Az előnyök teoretikusan a következőkben foglalhatók össze:

- Az ÁFA-mentesség révén árelőnybe kerülhetnek a nem akkreditált programokkal szemben. Ez az adott képzési témában is jelenthet (vertikális) előnyt, de általában, a képzések között is megjelenhet (egyfajta horizontális) előnyként: az „azt választom, amelyik olcsóbb” elve alapján.
- Az ÁFA-mentesség ugyanakkor többletbevételt generálhat, ha az ÁFA részt érvényesítik a képzési költségben. Kérdés, hogy az így keletkezett többletbevételt mire használja fel a szervezet.
- A programakkreditáció megkülönböztető versenyelőnyt jelent a felnőttképzési piacon önmagában. A hirdetésekben történő megjelenés, a felnőttképzés keresőinek megszólításában terjed a fogalom, ma már a keresők is tisztában vannak a fogalommal és annak hozzávetőleges tartalmával.
- A „dupla” akkreditáltság (a szervezet is akkreditált és a kínált programja is) az előző pontokban felsorolt előnyöket felerősíti. Az akkreditáció rendszere mint minőségbiztosítási tevékenység, ezáltal tudja leginkább elérni a megkívánt hatást, a bizalom elnyerését, illetve az elnyert bizalom megtartását, fokozását.

A kérdés azonban az, hogy milyen sikerességgel tudnak a szervezetek megfelelni annak a követelményrendszernek, amelynek a teljesítés révén a programakkreditációt megkapják valamely képzésükre. Tisztában vannak-e a követelményekkel, értik-e a követelmények összefüggését, meg tudják-e valósítani ezek alapján azt, hogy az adott képzési programjuk akkreditált legyen.

A kutatás időpontjában mintegy 650 akkreditált felnőttképzési programot számlálhatunk össze. A szám alatta marad az akkreditált szervezetek számának. Önmagában a számok közötti különbség is mutatja, az elmúlt három esztendőben a szervezetek sokkal hangsúlyosabbnak ítélték meg azt, hogy a szervezetük legyen akkreditált, és ezáltal, a bizalomkeltésen túl, a képzéseiket keresők rendelkezhessenek azzal az előnnyel, amelyet a személyi jövedelem adó kedvezmény jelent.

Az előzetes vizsgálatok nélkül azt feltételezhetjük, hogy a programakkreditációt úgy ítélték meg, hogy az nem fontos: a felnőttképzési tevékenység ÁFA körbe vonását áthárítva a keresőkre, számukra az változást nem hozott. Az előnyökre, melyeket teoretikusan felsoroltunk fentebb, később kezdtek ráésmélni.

II. A kutatás célja, módszertana

A **kutatás alapvető célja** a felnőttképzési piac akkreditált képzéseinek a helyzetfeltárása volt. Helyzetfeltárás alatt a következő szempontok megvizsgálását értettük:

- a programakkreditációs követelményrendszer követelményei nehézségi fokának feltárása,
- a programakkreditációs követelményrendszer követelményei fontossági súlyának feltárása,
- a programakkreditációs eljárás problémái,
- a programakkreditációs eljárás teljes költsége,
- a programakkreditáció következtében megvalósuló ÁFA-mentesség pénzügyi következményeinek vizsgálata.

A vizsgálat direkt tényfeltáró jellegű vizsgálat, a kutatás alapját jelentő adatfelmérés volt.

A vizsgálat során képzési formánként gyűjtöttük az adatokat, így nemcsak átfogó országos, de képzési szegmensenkénti vizsgálatra is lehetőség nyílt. A képzési kínálat kategóriái a következőképpen alakultak:

- nyelvi,
- informatikai (alapvetően számítástechnikai, számítógép-kezelői,
- gépjárművezetői,
- műszaki-ipari,
- kereskedelmi-vendéglátóipari,
- közgazdasági, jogi,
- szolgáltatási (ami a többi szolgáltatás jellegű formába nem fér be, pl. bébiszitter, kosárfonó stb.

Mivel a képzést nyújtó szervezetek területi (telephelyi) eloszlását is figyelembe vettük, így az elemzés regionális szinten is lefolytathatóvá vált, mindkét irányban: regionális átfogó és regionális képzési szegmensenkénti vizsgálat szerint is.

A földrajzi elhelyezkedés vizsgálatánál az alapvető cél annak a felvázolása volt, hogy az egyes régiók fejlettsége és a kínált akkreditált programok sajátosságai között van-e összhang.

A kutatás módszertanát tekintve, a felmérés kérdőíves felmérés volt, amelynél a kérdőívet kitöltők egyben személyes interjún keresztül mondhatták el kiegészítő véleményeiket.

A kutatás során 126 felnőttképzési szervezettől érkeztek vissza adatok 162 akkreditált programról, ez a kutatás lefolytatásának idején a teljes programakkreditációs kör mintegy 25%-át tette ki.

A kérdőívben az alábbi szempontokra kerestünk választ:

- felmerült-e többletköltség az eljárási díjon felül, az eljárás következtében, és ha igen, mi váltotta azt ki,
- melyek voltak azok a tipikus problémák, amelyek a programakkreditációs eljárás folyamatában felmerültek,
- a programakkreditációs követelmények teljesítésének tipikus nehézségei,
- a fontosnak tartott programakkreditációs követelmények a program szempontjából,
- a fontosnak tartott programakkreditációs követelmények a program munkaerőpiaci megfelelése szempontjából,
- a programakkreditációs eljárás eljárási díjon kívüli költségvonzatának a nagysága,
- a programakkreditáció előnyeinek hatása a szervezetre,
- a forgalmi adó mentességéből keletkezett többletbevétel felhasználása.

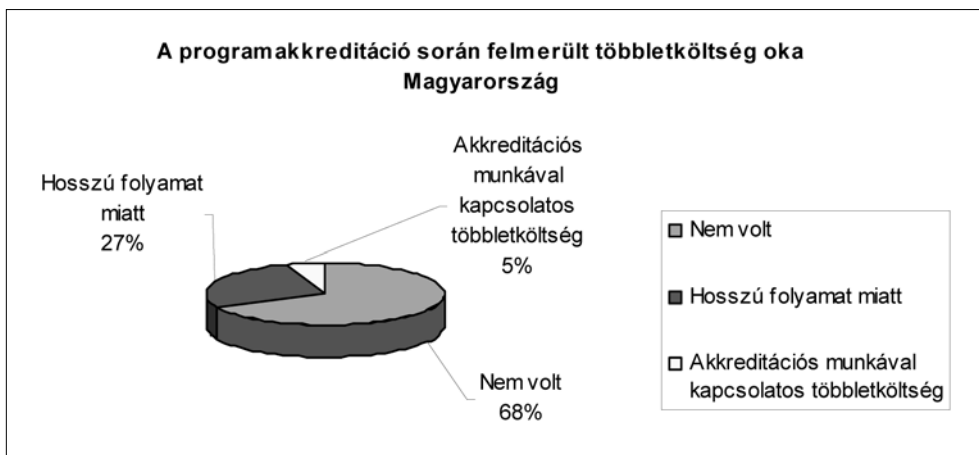
III. A kutatás eredményei

A kutatás eredményeinek ismertetése a következő sorrendben fog megtörténni. Először ismertetjük a kutatás országos eredményeit, azaz a fentebb felsorolt nyolc vizsgálati szempont országos kiértékelését. Ezt követően a szempontok regionális bontású kiértékelése következik. Ez a rész azt a célt szolgálja, hogy megvizsgáljuk, az országos adatokhoz képest regionálisan valamilyen elmozdulás, specialitás megfigyelhető-e. Arra a kérdésre keresünk itt alapvetően választ, hogy az eltérő regionális fejlettségnek a hatása a programakkreditációs tevékenységben megjelenik-e.

Végül, az elemzést lefolytatjuk a II. fejezetben leírt képzési kínálat szerinti bontásban is. A regionális elemzéshez hasonlóan itt is arra vagyunk kíváncsiak, hogy a képzés tárgyának van-e, volt-e valamilyen hatása a programakkreditációs tevékenységre.

III.1. Országos áttekintés a programakkreditációról

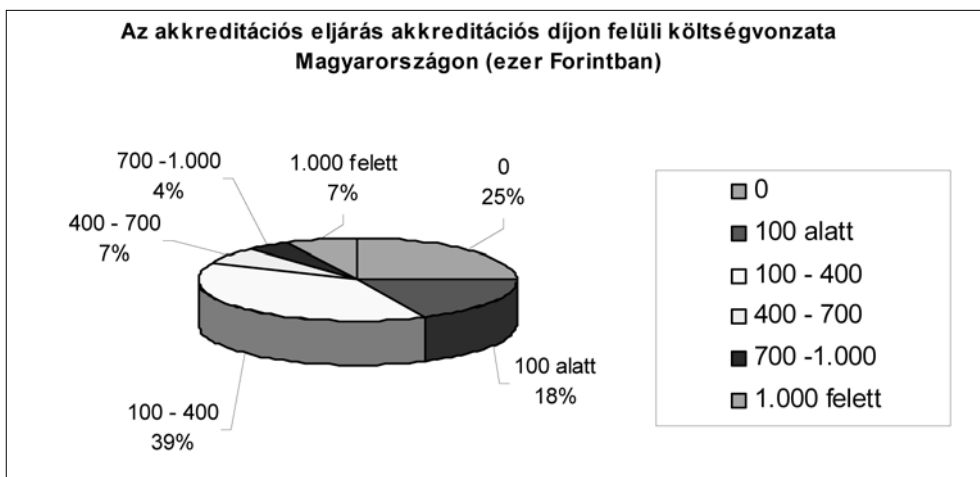
Az alábbi ábrákon a kérdőíven szereplő vizsgálati szempontokra adott, a teljes sokaságot figyelembe vevő adatok láthatók.

1. ábra

Az adatokból látszik, a megkérdezettek mintegy kétharmada úgy ítélte meg, hogy nem volt többletköltsége a programakkreditációs tevékenységgel kapcsolatban. Egyharmaduk azonban többletköltség keletkezésével „élte meg” a programakkreditációt. A többletköltség keletkezésének okát alapvetően két tényezőre vezették vissza, az eljárás hosszú voltára, valamint a konkrét akkreditációs munkával kapcsolatos többletkiadásokra. A hosszú folyamat dominált említéseknél.

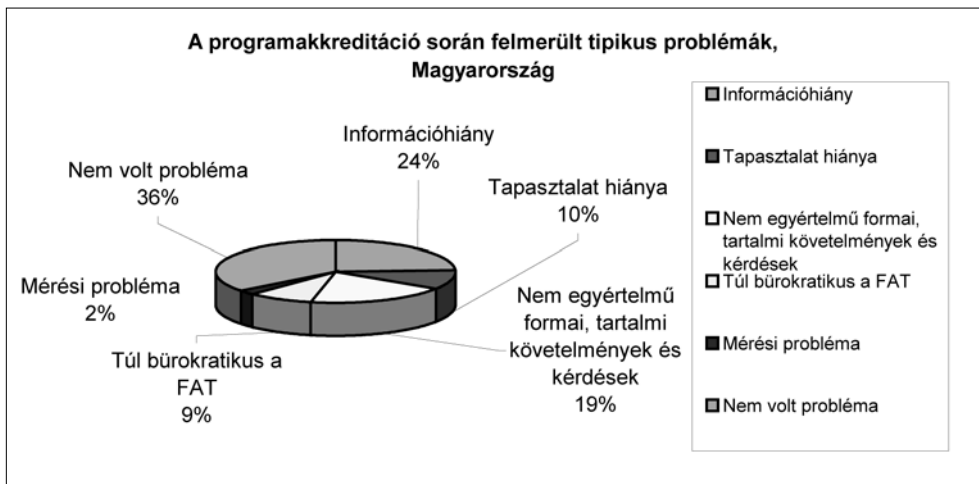
Meg kell említeni, hogy a kétharmados arányt túl magasnak találtuk: a kutatás előtt, informális csatornákból eljuttatott adatok erre nem engedetek következtetni, lényegesen kisebb arányt vártunk. Ezért a következő kérdést, mely arra vonatkozott, hogy mekkora volt az akkreditációs többletköltség mértéke, mindenkinek feltettük, és nem csak azoknak, akik erre a kérdésre valamilyen „igen” adattal válaszoltak.

2. ábra

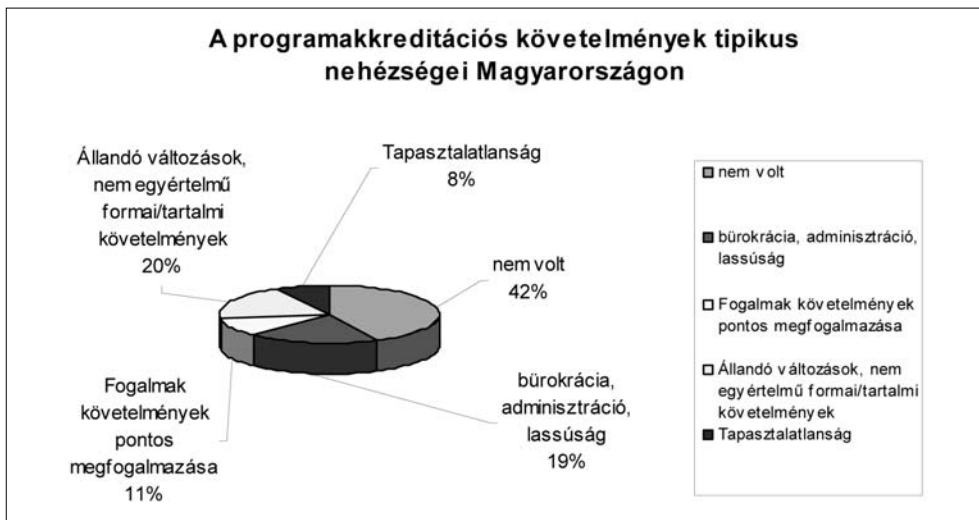
Tehát megkérdeztük az összes szervezetet úgy is, hogy hozzávetőlegesen mondják meg, mekkora volt a többletköltség értéke. A nyúl kiugrott a bokorból... A válaszadók kevesebb, mint egyharmada válaszolt következetesen, még mindig úgy, hogy nem volt többletköltsége, míg az első kérdésre „nemmel” válaszolók többsége most bevallotta, hogy volt, a hozzávetőleges összeget is megnevezve...

A domináns érték a száz- és négyszázezer forint közé eső adat volt, ami azt jelenti, hogy a **szervezetek relatív többsége számára minimum megduplázódott az akkreditációs költség**, ha az eljárási díjból mint alapból indulunk ki. Figyelemre méltó az is, hogy a programok közel egytizede esetében a többletköltség többszörösen, legalább három-, négyszeresen meghaladta az alapköltségeket.

3. ábra

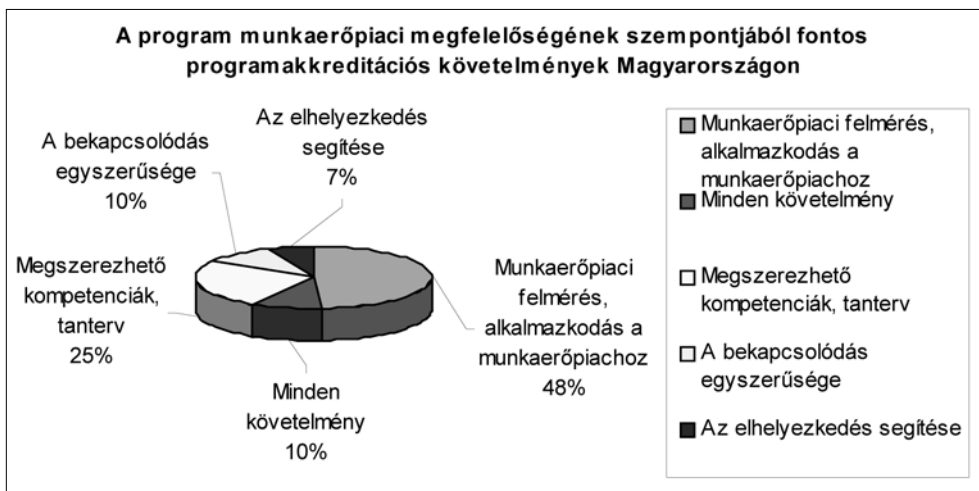
Ezzel és a következő kérdéssel az eljárás és a követelményrendszer neuralgikus pontjait igyekeztünk feltárni. Az ábrán az eljárás leggyakoribb, tipikusnak mondható problémái láthatóak. Ugyan a megkérdezettek egyharmada semmilyen problémát nem említett az eljárással kapcsolatban, a szervezetek nagy többségének azonban valamilyen gondja mégiscsak fellépett. A **tipikus** válaszok az **információhiány**, és a **nem egyértelmű formai, tartalmi követelmények** okozta eljárási problémák voltak. Megközelítőleg egytizedes említést kapott azonban a Felnőttképzési Akkreditáló Testület is, ami azért különösen érdekes, mert a folyamat során a sikeres programakkreditációt szerzettek a testülettel magával voltaképpen a kedvező döntésről szóló hivatalos értesítő alkalmával találkoznak... Mégis úgy ítélték meg, hogy a döntéshozatal túl bürokratikus.

4. ábra

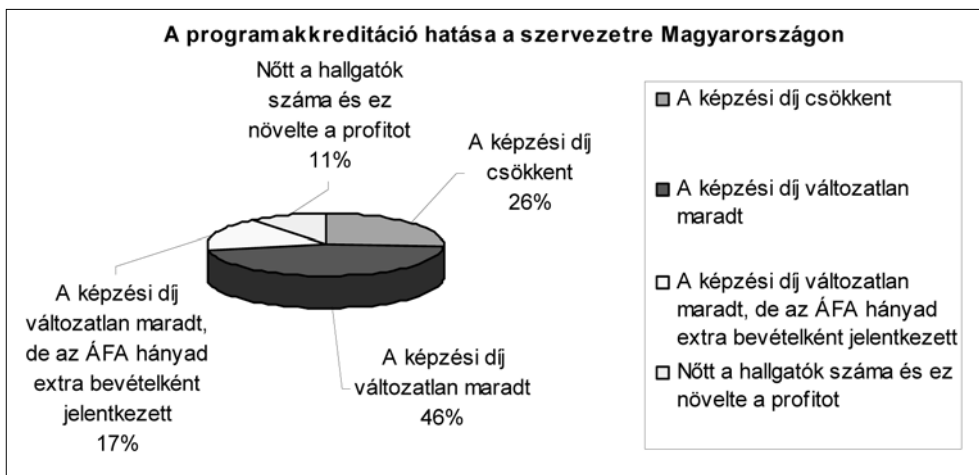
Ha a követelmények okozta tipikus nehézségeket összesítjük, megállapítható, hogy a probléma nélküliség itt még nagyobb arányú, azaz a megkérdezettek **relatív legjelentősebb részének egyáltalán nem volt gondja** a követelmények teljesítésével. A **bürokratikus nehézségeket** és a formai, tartalmi **követelmények nem egyértelmű voltát** egyaránt egyötöd-egyötöd rész emelte ki. Az említések értékelése mindazonáltal nehéz, mert ezek a szempontok inkább az előbb tárgyalt eljárási problémáknál vetődhetnek fel, és ott fel is vetődtek, nem kifejezetten a követelményrendszerhez kapcsolódnak. Mindazonáltal ezek a megkérdezettek úgy élhették át a programakkreditációs követelmények teljesítését is, mint egy bürokratikus tevékenységet. Figyelemre méltó, hogy a megkérdezettek **együtizede** egy nagyon fontos körülményre világított rá: eszerint a **követelmények** teljesítésénél a legfőbb nehézségeket azok **megfogalmazásának nem egyértelmű volta** okozta.

A következő két kérdés a programakkreditációs követelmények fontosságára világít rá, méghozzá két dimenzió mentén. Az 5. ábrán a követelmények fontosságát az adott program lebonyolításának, megvalósításának szempontjából mértük. Eszerint a **személyi/tárgyi feltételekre** és a **képzési tervre, tanmenetre** vonatkozó követelményeket tartották a **legfontosabbnak** az érintettek. Jelentős volt azoknak az aránya is, akik nem tettek különbséget ilyen szempontból az egyes követelmények között, hanem egyformán lényegesnek tartották azokat.

5. ábra

Ezen az ábrán a követelmények fontosságát az adott program munkaerőpiaci megfelelőségének szempontjából mértük. **Kiugróan magas** volt a **munkaerőpiaci igényekhez való igazodás követelményének** az aránya. A megszerezhető **kompetenciák** biztosítása, az ehhez szükséges **tanmenet** összeállítása is kapott egynegyedes említést, sőt a megkérdezettek mintegy tizede itt is azt említette, hogy minden követelmény egyformán fontos volt.

6. ábra

Az utolsó két kérdésünk az előnyökre koncentrált. Előbb általánosságban arra voltunk kíváncsiak, járt-e, és ha igen, milyen előnyökkel az, hogy az adott szervezet egy vagy több programját akkreditálta. A válaszok közel **kétharmadát** tette az ki, hogy a **képzési költséget megőrizték a programakkreditáció előtti szinten**; az ilyen választ adók több, mint negyede, a teljes sokaság hatoda kifejezetten megemlítette, hogy ezáltal többletbevételre tett szert. **Egynegyednyi** volt azoknak az aránya, amely szervezetek viszont valamilyen mértékben **csökkentették** az akkreditálttá, és így forgalmi adómentessé váló programjuk árát, ezáltal gondolván versenyelőnyhöz jutni. Egy **kisebb rész** azt említette viszont meg, hogy az **akkreditált program ténye** hozott számukra olyan **versenyelőnyt**, amely növelte a program hallgatóinak a létszámát, és ez generált többletbevételt.

7. ábra

Az ábra azt mutatja, hogy azok közül, akik a programakkreditáció kiváltotta ÁFA mentességből többletbevételt generáltak, és ezt említették meg a programakkreditáció előnyeként, miként használták fel az így keletkezett plusz forrást. Mint láthattuk az előző ábrából, jöllehet a teljes sokaság több, mint 60%-a nyilatkozott úgy, hogy nem csökkentett árat, egyértelműen azonban a teljes sokaság egyhatede nyilatkozta, hogy ebből a lépésből határozottan többletbevétele keletkezett volna. Ez a réteg enyhén többségében a szervezete infrastrukturális fejlesztésére fordította az így keletkezett többletbevételt.

Összességében az alábbiak állapíthatók meg a programakkreditáció körülményeiről az **országos helyzetkép** alapján.

Sorrendben haladva, egyértelmű, hogy a programakkreditáció jelentős többletköltségekkel járt a szervezetek döntő többsége számára. Csak becsülni lehet a felmérés adataiból, de ha a második tábla adataiból indulunk ki, azaz ismerjük a valószínűleg ténylegesen többletköltséget nem jelzők arányát, valamint a legsűrűbben előforduló intervallumot, és figyelembe véve azt, hogy a kutatás időpontjában megközelítőleg 600 volt az akkreditált programok száma, elmondható, hogy a többletköltségek összességében elérték a **100-120 millió forintot**. Ez tehát csak a programakkreditációra vonatkozik.

Ha akár a követelmények, akár az eljárás **nehézségeit** tekintjük, összességében elég nagy egyetértésben vannak a szervezetek a tekintetben, hogy az **akkreditáció követelményei számukra nem teljesen egyértelműen**, világosan vannak megfogalmazva, az eljárást és a követelményeket is túl **bürokratikusnak** tartják, és folyamatosan küzdenek az **információhiánnyal**. Mivel az eljárásrend az államigazgatási eljárás hatóköre alá került, így a további bürokratikus vagy annak tűnő akadályok elhárításában nem csak a felnőttképzés állami intézményrendszerének van szerepe és felelőssége. Az akkreditáció követelményeinek megfogalmazása, a félreértések, valamint a nem egyértelmű helyzetek rendezése folyamatosan jelen lévő jogszabályalkotási, és jogszabály módosítási munka. Ugyanakkor érdemes elgondolkodni azon, így egy további, **részletező kutatás témája** is lehet, hogy **honnan** nyerik, szerzik **információikat** a felnőttképzési szervezetek.

A **követelmények fontosságánál** a kutatás teljes **egyértelműséggel visszakarta** azt **az előzetes vélekedést**, hogy a követelményrendszer tartalmi összeállítás megfelelő volt. A felnőttképzési szervezetek is a személyi, tárgyi feltételek fontosságát, egy adott képzés tervezettségének fontosságát, valamint a képzés munkaerőpiaci megfelelőségének alapvető voltát hangsúlyozták.

A programakkreditáció gazdasági hasznának vizsgálatánál nem találkoztunk ilyen, az előzetes várakozásokat igazoló adatokkal. A forgalmi adómentesség feltételezi, hogy a képző szervezetek az így keletkezett többletbevételt vagy a hallgatóknak közvetlenül visszaadják, magyarán csökkentik a díjakat, vagy közvetve, infrastrukturális fejlesztésekkel teszik színvonalasabbá a képzést. Nos, ehhez képest az intézkedés következtében nem léptek ilyen lépéseket meg a szervezetek, általános árcsökkenéshez az nem járult hozzá. Ugyan pozitív, hogy a keletkezett többletbevétel valamivel nagyobb hányadát fejlesztésre fordították, de az ideális dupla hatás, miszerint a csökkenő díjak annyival több hallgatót vonzanak, hogy az abból származó többletbevétel jelent jövedelmi pluszt, csak elenyészve jelentkezik.

III.2. Regionális áttekintés

A következőkben a vizsgálati szempontokat regionálisan tekintjük át, azaz a teljes sokaságot régiónkénti bontásban elemezzük. Az elemzés célja megállapítani, hogy vannak-e markáns regionális elkülönülések, illetve ha vannak ilyenek, akkor ezek következnek-e a régió általános gazdasági/foglalkoztatáspolitikai helyzetéből, illetve a régió felnőttképzési szervezeteinek intézményi akkreditációs helyzetéből.

Ha az intézményi akkreditációs felmérés ide vonatkozó részét tekintjük, és megnézzük a régiók sorrendjét az akkreditált felnőttképzési szervezetek, valamint a gazdasági fejlettség (GDP) tekintetében, akkor a következőképpen alakulnak az adatok:

Régiósorrend az akkreditált felnőttképzési szervezeteket tekintve	Régiósorrend a gazdasági fejlettséget tekintve (GDP)
1. Közép-Magyarország	1. Közép-Magyarország
2. Észak-Alföld	2. Nyugat-Dunántúl
3. Dél-Alföld	3. Közép-Dunántúl
4. Közép-Dunántúl	4. Dél-Dunántúl
5. Észak-Magyarország	5. Dél-Alföld
6. Nyugat-Dunántúl	6. Észak-Magyarország
7. Dél-Dunántúl	7. Észak-Alföld*

1. táblázat

A régiósorrend a felnőttképzési akkreditáció és a gazdasági fejlettség szerint

Ha eltekintünk attól, hogy az ország fővárosi túlsúlya miatt egyértelmű az első helyeken az azonosság, akkor is érdekes, és meglepő következtetésekre jutunk. Szinte fordított sorrend, a gazdasági fejlettség tekintetében utolsó észak-alföldi terület ugyanis biztos második a régiók között. A nyugat-dunántúliak viszont éppen fordítva, az utolsó előtti helyen tartanak az akkreditált szervezetek számát tekintve. Dél-Alföld helye is figyelemre méltó, hiszen elég stabilan található a felnőttképzési sorrendben a dobogó harmadik fokán.

* megjegyzés: a 4-5. és a 6-7. helyen szereplő régiók közé gyakorlatilag egyenlőséggel tehető, a különbségek nem szignifikánsak.

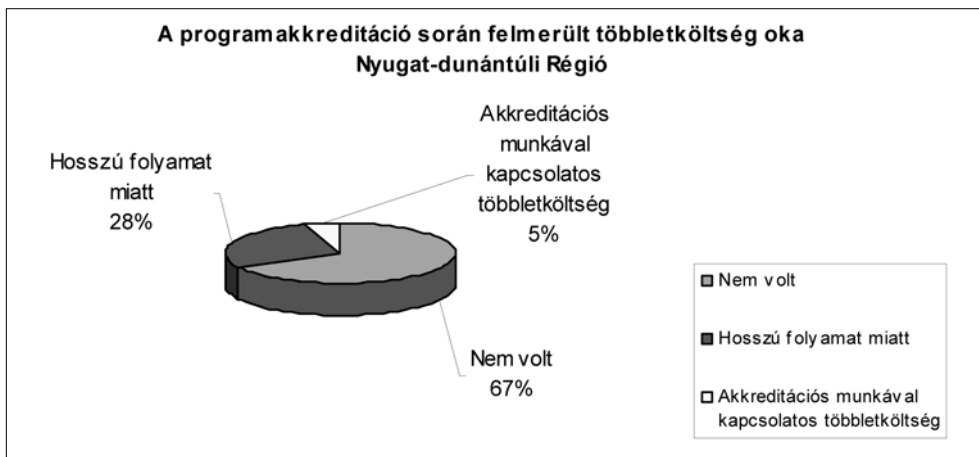
Megállapítható tehát, hogy a relatíve fejletlenebb régiók igen jó szerepelnek az akkreditációs sorrendben, ami **két, a kutatáson túlmutató, alaposabb elemzést igénylő következtetés levonását** engedi meg:

- egyrészt az egyes megyék, illetve régiók gazdasági helyzete, valamint a régió felnőttképzési szervezeteinek minősége között nem lehet szignifikáns összefüggést találni;
- másrészt a felnőttképzés minősége szempontjából „felkészültnek” tekinthető, de elmaradottabb fejlettségű régiók nem képesek kihasználni ebbéli erőforrás előnyüket.

A programakkreditációs felmérésnél tehát további kérdésünk az, hogy ez az intézményi akkreditációnál jelentkező tendencia folytatódik-e vagy kirajzolódnak olyan markáns regionális elkülönülések, amelyek egyértelműen fejlettségi okokra vezethetők vissza.

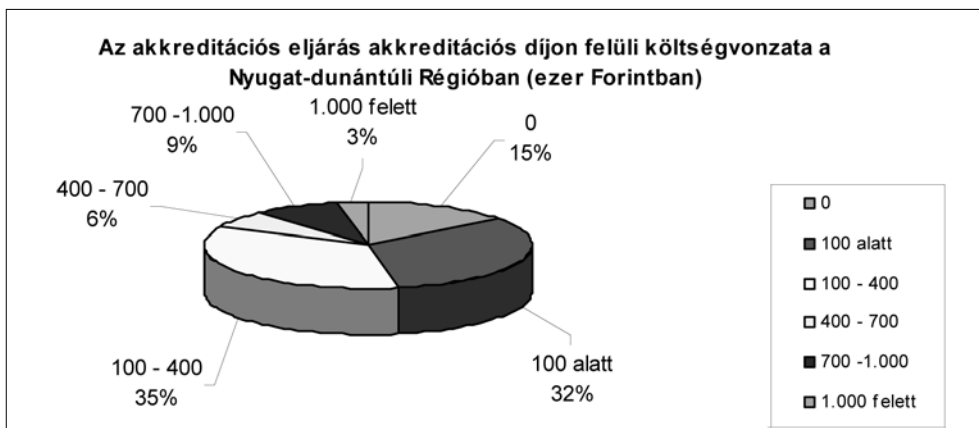
III.2.1. Nyugat-Dunántúl

A kutatás jelen fázisában regionként megbontva vizsgáljuk a programakkreditációs körülményeket annak céljából, hogy a III.2. pontban, az intézményi akkreditáció viszonylatában megállapított differenciák léteznek-e a programakkreditáció területén is. Másként fogalmazva, a kérdés az, hogy a programakkreditáció követ-e valamilyen analóg hasonlóságot, mint a regionális különbségek, vagy éppen ellenkezőleg, ilyen analógia nem mutatható ki.

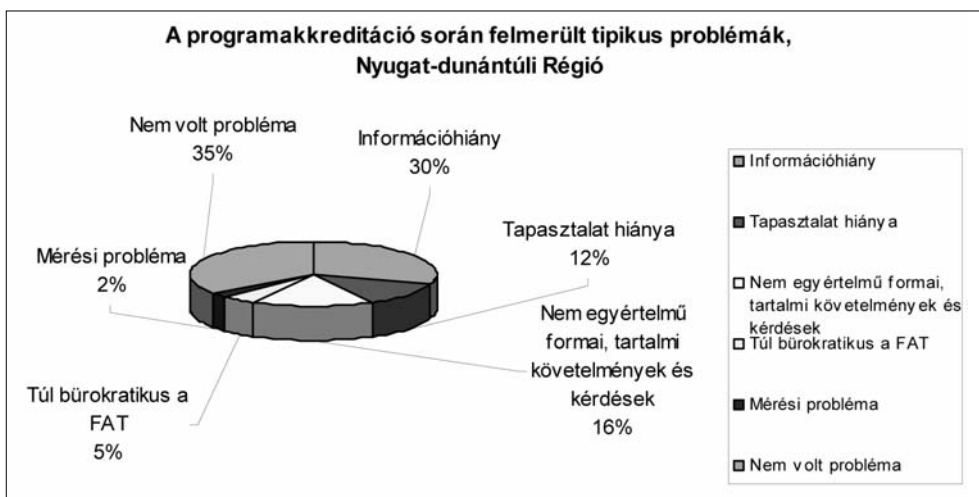
8. ábra

A nyugat-dunántúli régió adatait vizsgálva, először itt is a programakkreditációs többletköltségekkel kezdjük. A **többletköltség keletkezését** kutató kérdéseinkre gyakorlatilag **ugyanolyan megoszlásban** érkeztek a válaszok, **mint országosan**. A kétharmad azt válaszolta, hogy nem volt vele többletköltsége, míg akiknek volt, azok jobbra a hosszú akkreditációs folyamat miatt keletkezett többletkiadásokat említették meg. A **következő ábrára** előreugorva, itt is megállapítható, hogy akkor, amikor továbbra is a teljes sokaságnál rákérdeztünk, hogy hozzávetőlegesen mekkora volt a többletköltség, akkor a válaszadók alig **hatoda tartotta továbbra is** azt a véleményét, **hogy nem volt többletkiadása**... Ez az arány közel a fele az országosnak, azaz, ebben a régióban még inkább dominál, hogy ténylegesen voltak a programakkreditációval pótlólagos költségeik a szervezeteknek.

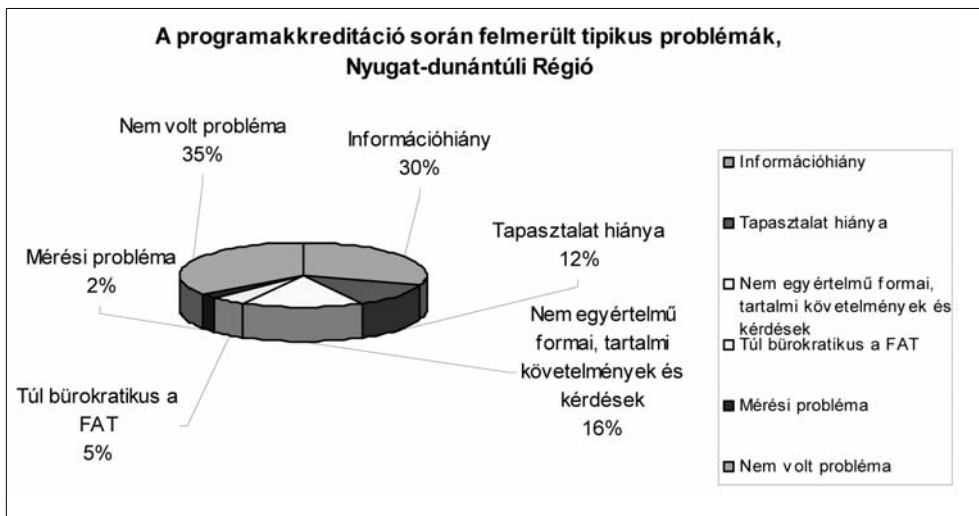
9. ábra

A hozzávetőleges pótlólagos költségeket tekintve, **dominál** a maximum az **eljárási díjakat** vagy azok **másfél-, kétszeresét** kitevő összeg, a teljes sokaság kétharmadát teszi ki, amely erőteljesebb adat az országosnál. A legmagasabb kategóriákban, ha kicsit más eloszlásban is, de nagyjából az országos arányt tapasztaljuk. Ebből az adatból levonható az a következtetés, hogy a **régió relatív fejlettsége az országos, átlagos fejlettséghez képest az adatokból nem tükröződik**, jóllehet az addicionális költségek alapját jelentő tanácsadási díjakban más tanácsadási területeken megfigyelhető ez az összefüggés. További részletes vizsgálatot igényelne annak a megállapítása, hogy a többletköltségek illetően alakulása azt jelenti-e, hogy ezek a költségek egyformán alacsonyak vagy egyformán magasak.

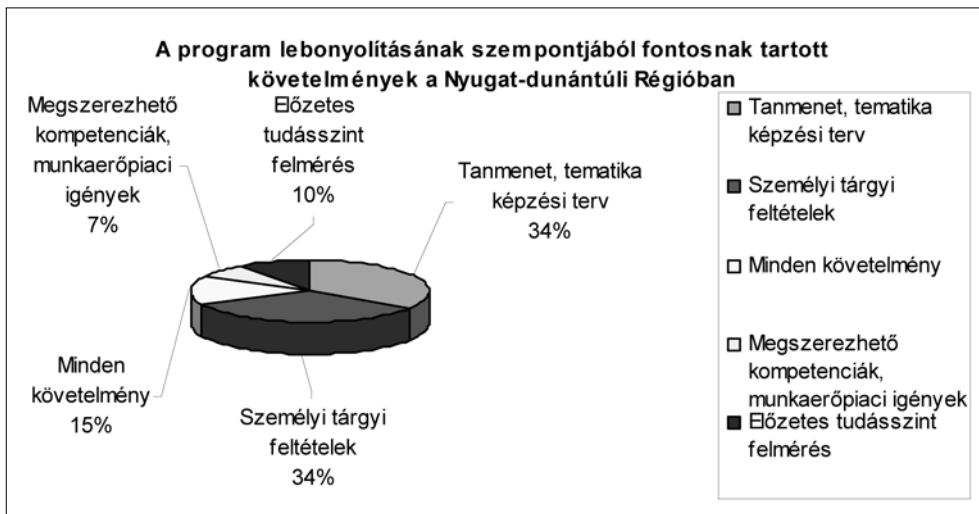
10. ábra

A következő párosban, a nehézségek regionális eltéréseinek vizsgálatánál megállapíthatjuk, hogy a problémamentességet megközelítőleg ugyanaz az arány említette, mint országosan, míg a szintén második helyen lévő információhiány arányának az emelkedése a többi, kisebb jelentőségű probléma ok rovására növekedett. A harmadik helyet továbbra is, bár kisebb súllyal, a nem egyértelmű követelmények foglalták el.

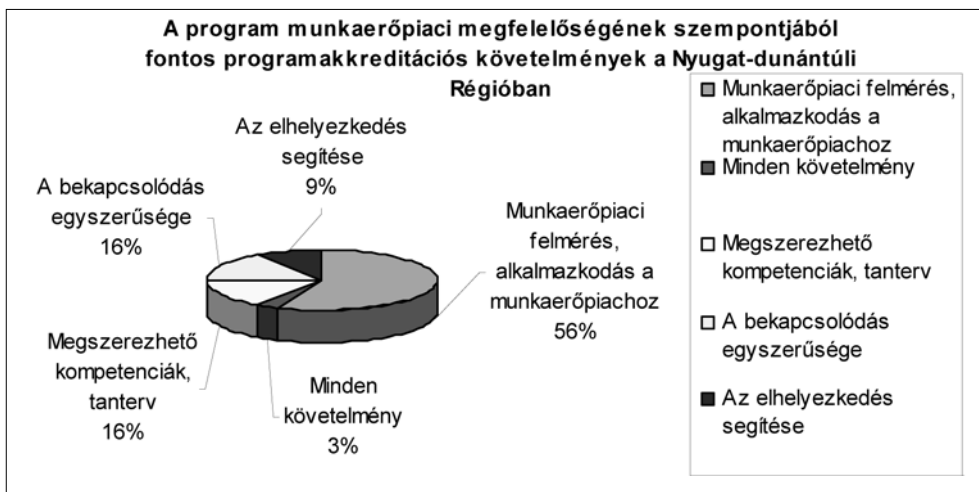
11. ábra

A programakkreditációs követelmények tipikus nehézségeinél viszont jelentős változásokat találunk az országos struktúrához képest. A **problémamentesség jelentősen**, kb. egynegyednyivel **emelkedett**, így meghaladta a teljes sokaság felét, míg **drasztikusan csökkent a bürokrácia**/lassúság okozta gondok értéke, valamint elenyésző a **tapasztalatlanság** mint probléma említése. Mindez két, részletesebb kutatásra érdemes **magyarázattal** értékelhető. Az első azt látszik kirajzolni, hogy a Nyugat-Dunántúlon többségben lehetnek azok a szervezetek, amelyek előbb intézményi akkreditáción vettek részt, majd az ottani tapasztalataikat kamatoztatva, egy vagy több programjukat sikeresen és lényegesen kisebb erőfeszítéssel, problémával akkreditálták. A másik magyarázat igénybe veszi a 10. ábra adatait: az, hogy lényegesen többen vannak az országos átlagnál azok a szervezetek, amelyeknek ténylegesen többletköltséget okozott a programakkreditáció, ugyanakkor lényegesen kevesebbek a tapasztalatlanságból és a lassú, bürokratikus döntéshozatalból eredő problémáik, utalhat arra, hogy egyszerűen tömegesen vettek igénybe tanácsadókat.

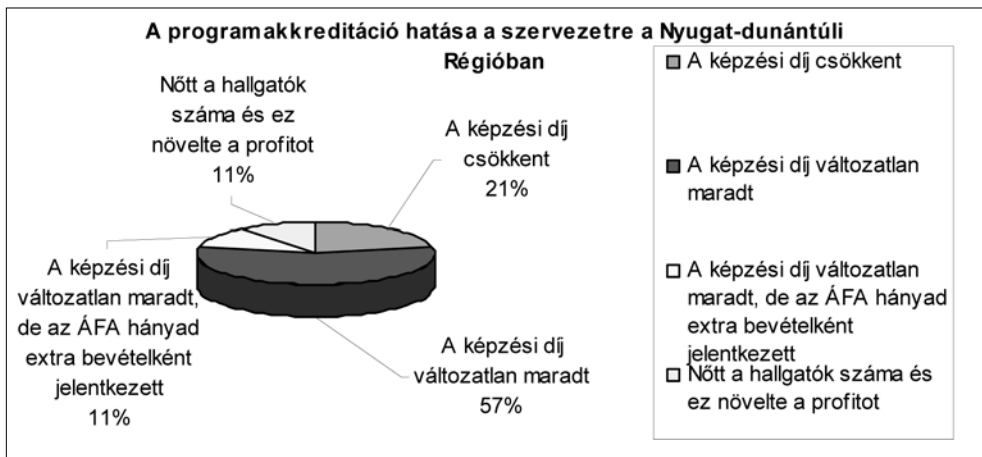
12. ábra

Következő kérdéspárunk első elemének regionális adatait ha összevetjük az országos átlaggal, azt az eredményt kapjuk, hogy **még inkább dominálnak** a megvalósíthatóság szempontjából a **tanmenettel, képzési tervvel, valamint a személyi, tárgyi feltételekkel kapcsolatos követelmények**, gyakorlatilag az összes többi kategória rovására. Különösen a megszerzhető kompetenciákra vonatkozó említések száma zsugorodott, az országos adat alig több, mint a fele tartja itt a program megvalósításának sarkalatos követelményeként ezt a követelményt.

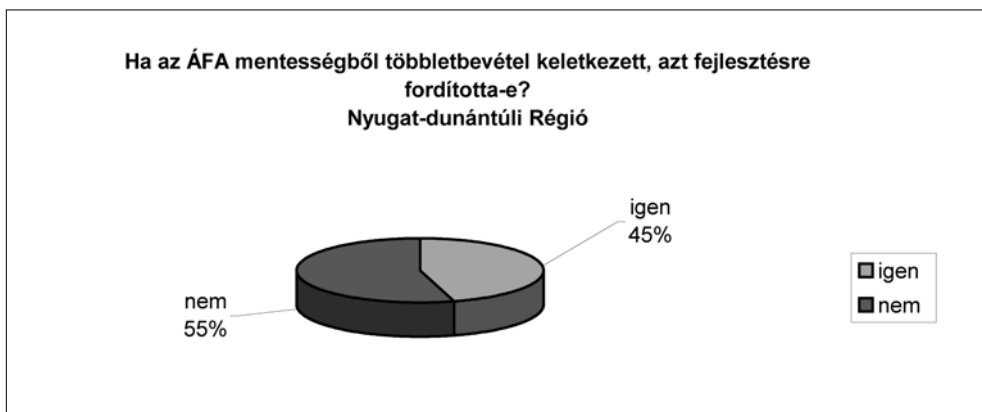
13. ábra

A munkaerőpiaci megfelelés vizsgálatánál egyszerű megállapítás tehető, miszerint a régió az átlagot képviseli: százalékra pontosan egyezik minden adat, azaz a regionális megítélése a követelményrendszernek hajszára ugyanaz, mint országosan.

14. ábra

A programakkreditáció előnyeinek vizsgálatánál megállapítható, hogy a régióban **még inkább meghatározó az, hogy a forgalmi adómentesség ellenére a képzési díj változatlan maradt**, igaz, ebből nem keletkezett egyértelműen többletjövedelme a felnőttképzési szervezetnek. Ennek a kategóriának az említései mintegy negyedével magasabbak, mint országosan. Ugyanakkor, bár az előzőek tükrében nem meglepő módon, azok az említések, melyek a forgalmi adómentesség miatti képzési díj csökkentéséről szólnak, közel negyedével csökkentek...

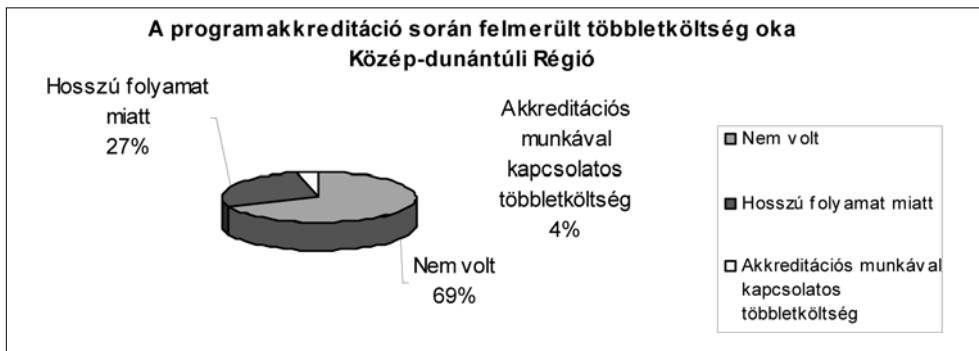
15. ábra

A régióban pont fordított az arány, azaz a keletkezett többletbevétel kisebb arányát fordították fejlesztésre, mint országosan. Az adat azért is különös figyelmet érdemel, mert a régióban többen állították, hogy a képzési díjak változatlanok maradtak, azaz a vélelmezhető többletbevétel nagyobb lehet, mint országosan, ugyanakkor, legalábbis a 16. ábra adatai alapján, ennek a többletbevételnek a jelentősebb része a felnőttképzési szereplők pótlólagos jövedelmévé vált. Az a gondolat, amely az országos adatoknál még csak gyanúként merül fel, itt egyértelműbben jelentkezik: a programakkreditációval járó AFA mentesség nem a versenyt növelte, hanem a felnőttképzés kínálati oldalát juttatta többletbevételhez.

A ***Nyugat-Dunántúl*** specialitásait tekintve, a következő összefoglalást tehetjük:

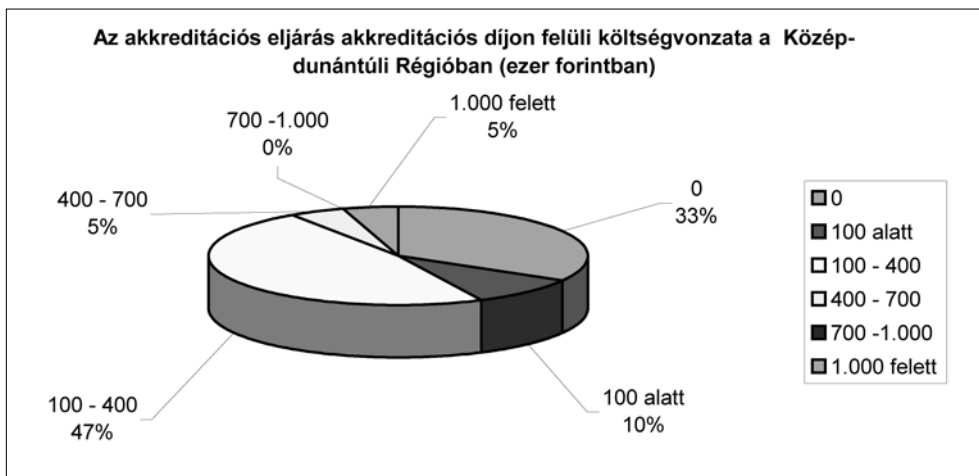
- A régióban magasabb a programakkreditációs többletköltség aránya, mint országosan, ugyanakkor ez nem vezethető vissza a régió relatív fejlettségéből adódó magasabb szolgáltatási díjakra.
- Visszavezethető ugyanakkor arra, hogy a régióban a sikeres intézményi akkreditációt követően többen vettek igénybe tanácsadói szolgáltatást a programakkreditációs anyagok kidolgozásánál.
- A régióban az országosnál markánsabban jelenik meg az, hogy a forgalmi adómentesség nem versenylőnyként, hanem a kínálati oldal többletbevételeként, sőt többletjövedelmeként írható le.

III.2.2. Közép-Dunántúl

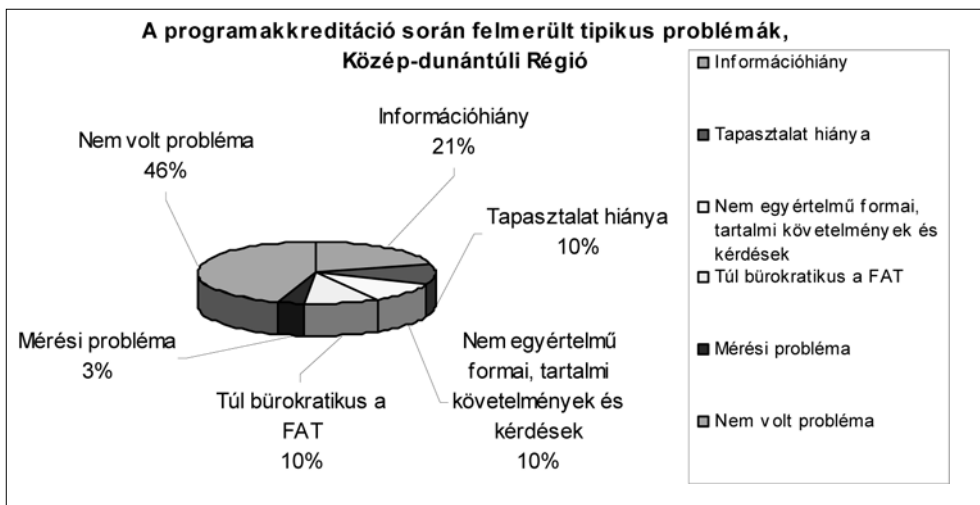
16. ábra

A közép-dunántúli régió adatait vizsgálva, továbbra is a programakkreditációs többletköltségekkel kezdjük. A **többletköltség keletkezését** kutató kérdésünkre szinte **ugyanolyan megoszlásban** érkeztek a válaszok, **mint országosan**. Több, mint kétharmad azt válaszolta, hogy nem volt vele többletköltsége, míg, akiknek volt, azok jobbára a hosszú akkreditációs folyamat miatt keletkezett többletkiadásokat említették meg. A **következő ábrára** előreugorva itt is megállapítható, hogy akkor, amikor továbbra is a teljes sokaságnál rákérdeztünk, hogy hozzávetőlegesen mekkora volt a többletköltség, akkor a válaszadóknak kereken az **egyharmada tartotta továbbra is** azt a véleményét, **hogy nem volt többletkiadása...** Ez az arány az országosnál valamivel nagyobb, tehát megállapítható, hogy a két kérdés adata itt valamivel jobban korrelál egymással.

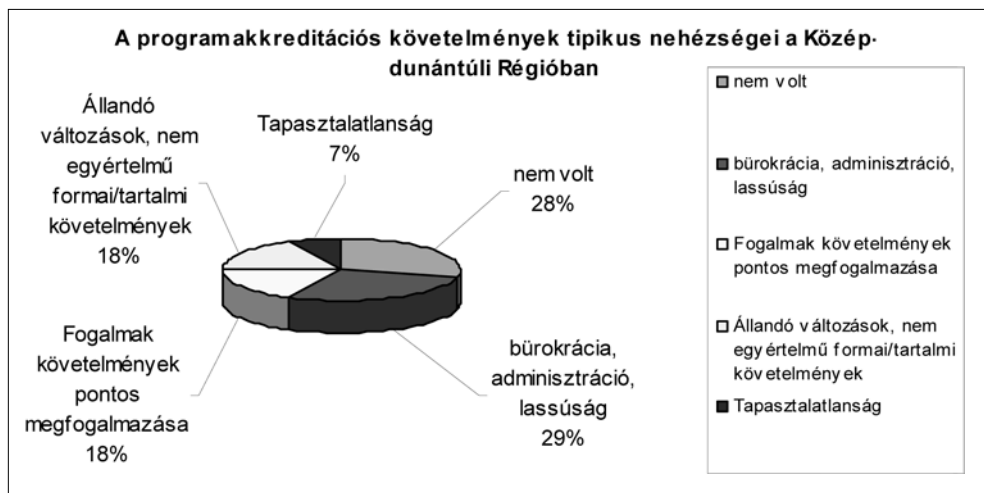
17. ábra

A hozzávetőleges pótlólagos költségeket tekintve, **dominál** a maximum az **eljárási díjakat** vagy azok **másfél-, kétszeresét** kitevő összeg, a teljes sokaság közel hatvan százalékát teszi ki, amely valamelyest erőteljesebb adat az országosnál. A legmagasabb kategóriákban viszont határozottan alacsonyabb értékeket találunk. Megállapítható, hogy a régió szervezetei vagy önállóbban dolgoztak, vagy jobb alkupozícióban voltak, mint az átlag.

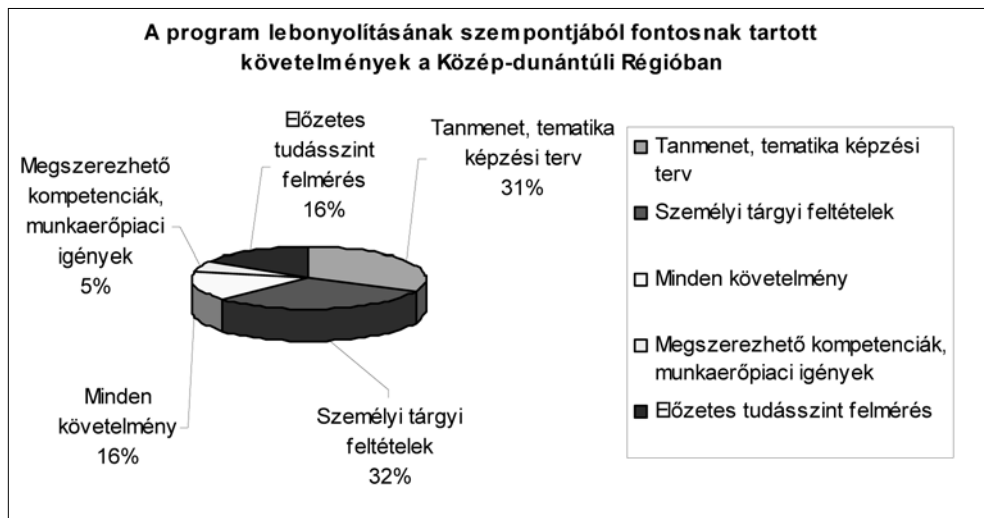
18. ábra

A következő párosban, a nehézségek regionális eltéréseinek vizsgálatánál megállapíthatjuk, hogy a problémamentességet lényegesen nagyobb arány, mintegy harmadával nagyobb szám említette, mint országosan, a növekményt egyértelműen a nem egyértelmű formai és tartalmi követelményekből „kölcönözve”, ami az országos fele ebben a régióban. A két kategória szinte komplementerként működik, így logikus, hogy az egyik a másik rovására mozog. Az adatból az is megállapítható, hogy ebben a régióban **a szervezetek számára egyértelműbben jelentkeztek a követelmények**, mint országosan.

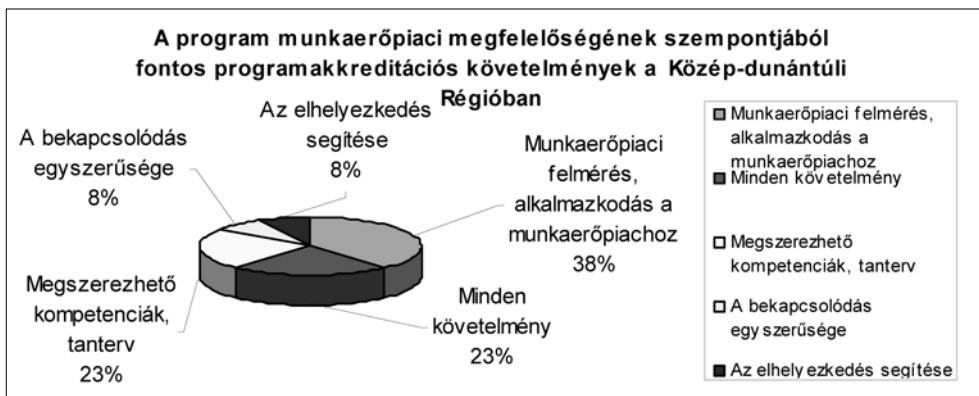
19. ábra

A programakkreditációs követelmények tipikus nehézségeinél viszont jelentős változásokat találunk az országos struktúrához képest. A **problémamentesség jelentősen**, kb. harmadnyival **csökkent**, míg a pontos megfogalmazásból, illetve annak hiányából eredő problémák száma mintegy a **kétharmadával**, az **adminisztráció lassúsága** pedig a **felével emelkedett**. Az adatsorok változásai azt is jelzik, hogy mely területeken nyilvánult meg a problémák számának a növekedése.

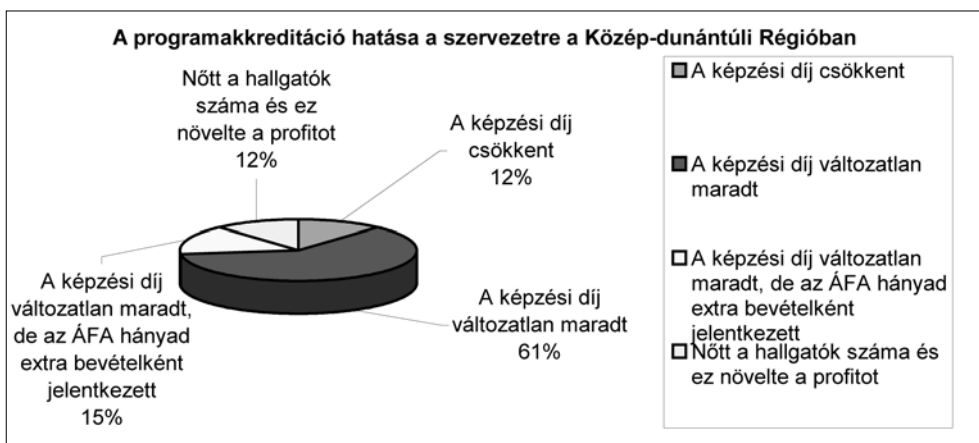
20. ábra

Az **országoshoz hasonlóan**, a képzési terv és a személyi, tárgyi feltételek játszanak ebben a régióban is jelentős szerepet. A kevésbé emlegetett kategóriák között viszont megfigyelhető, hogy **az előzetes tudásszint felmérés sokkal hangsúlyosabb szerepet játszik, mint a munkaerőpiaci igényeknek való megfelelés** mint követelmény, amely mindenképpen figyelemre méltó adat. Az egyaránt minden követelmény fontos kategória ugyanolyan szerepet játszik, mint országosan.

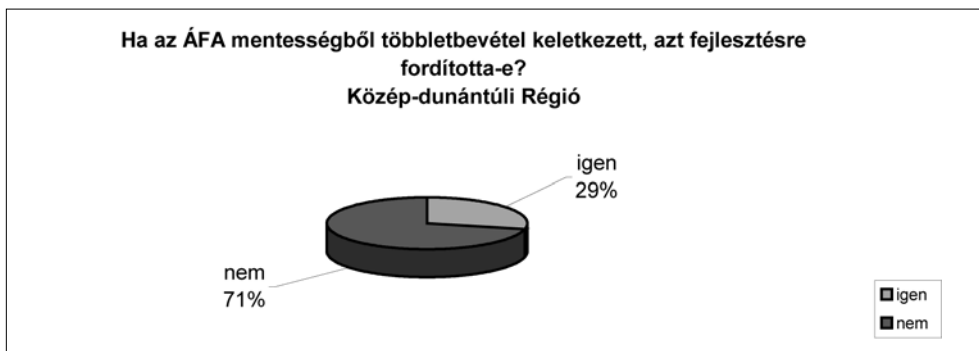
21. ábra

Hangsúlyeltolódás figyelhető meg az országos adatokhoz képest annyiban, hogy a „**minden követelmény**” **kategória aránya megduplázódott**, ezzel párhuzamosan az így is legjelentősebb kategória, a munkaerőpiaci igényeknek való megfelelés némileg veszített a súlyából. A többi kategória arányaiban az országoshoz hasonló tendenciát mutat, bár a programba való bekapcsolódás egyszerűsége némileg jelentősebben, mintegy a harmadával, veszített a súlyából.

22. ábra

A közép-dunántúli régióban **jóval nagyobb azoknak** a szervezeteknek az **aránya**, amelyeknél az ÁFA mentesség ellenére a **program díja nem csökkent**, az országos adathoz képest mintegy húsz százalékkal. Igaz, ezen belül azok aránya, akik azt vélték, hogy ebből egyértelmű **nettó többletjövedelmük** keletkezett, gyakorlatilag **változatlan**. Az előbbi adatoknak megfelelően az országoshoz képest a felére esett azoknak a szervezeteknek az aránya, amelyek úgy nyilatkoztak, hogy a képzési díjat csökkentették, míg azok aránya, amelyek azt közölték, hogy díjcsökkentés egyben a hallgatói létszám emelkedésével járt, és ez növelte a társasági jövedelmet, ugyanakkora maradt.

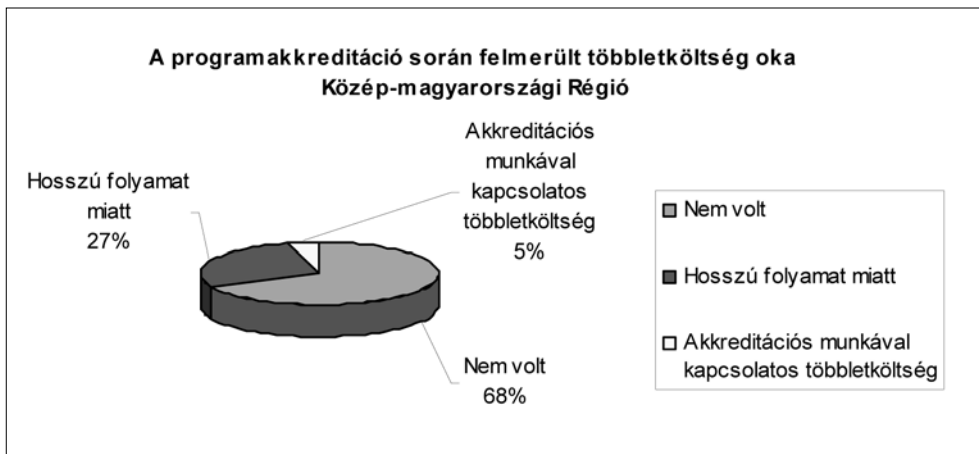
23. ábra

Azok közül, akik valamilyen következtetésből adódóan az előzőekben a többletbevétel keletkezését említették, az országoshoz képest megdöbbentően csekély, felére csökkent arányban fordították eszközfejlesztésre a többletjövedelmet. Ennél az adatnál egyértelműen kitűnik, hogy ebben a régióban a **forgalmi adómentesség** a **társasági**, majd azon keresztül **személyi jövedelem növelését** szolgálta.

A **Közép-Dunántúl** releváns eltéréseit, jellemzőit az alábbiakban foglalhatjuk össze:

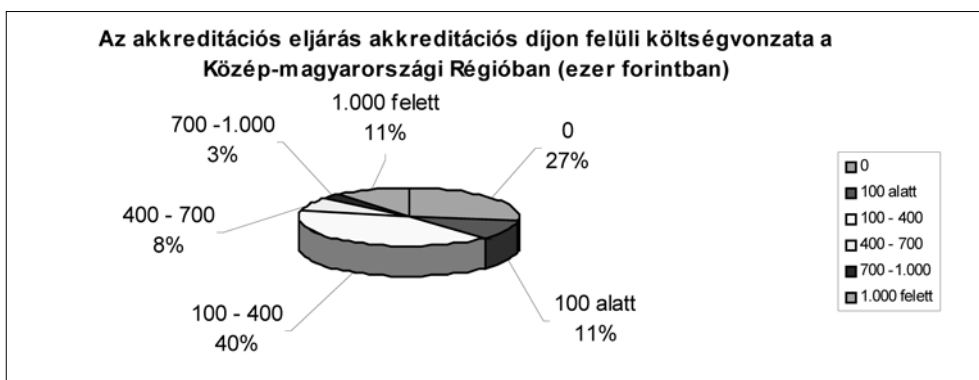
- A programakkreditációs eljárás során a régió szervezeteinek jóval kevesebb problémájuk akadt, mint az átlag, amely főleg a követelmények jobb megértésének köszönhető.
- Másik oldalról viszont a programakkreditációs követelmények során több nehézséggel találták szembe magukat a régió szervezetei, mint ahogy azt az országos adatoknál láttuk.
- Elgondolkodtatón alacsony azon szervezetek száma, amelyek bevallottan infrastrukturális fejlesztésre fordították a forgalmi adómentességből akár közvetlenül, akár közvetve keletkező jövedelmeket.

III.2.3. Közép-Magyarország

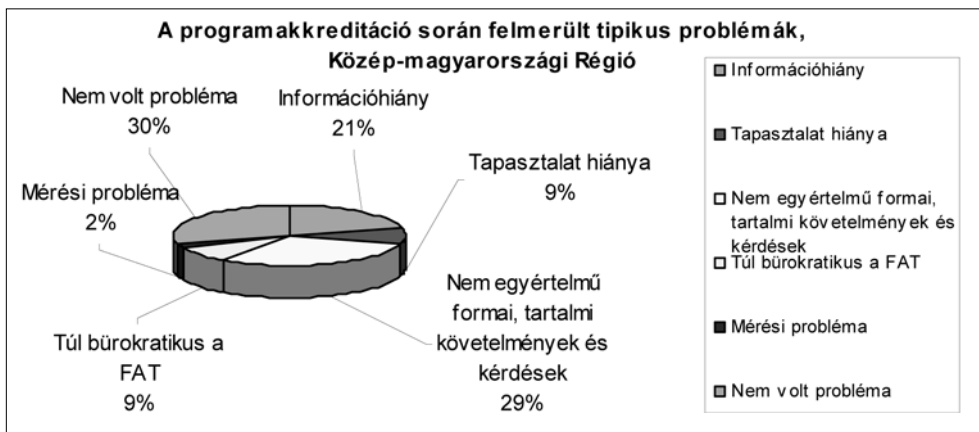
24. ábra

A közép-magyarországi régió adatait vizsgálva, a **többletköltség keletkezését** kutató kérdésünkre szinte **ugyanolyan megoszlásban** érkeztek itt is a válaszok, **mint országosan**. Több, mint kétharmad azt válaszolta, hogy nem volt vele többletköltsége, míg akiknek volt, azok jobbra a hosszú akkreditációs folyamat miatt keletkezett többletkiadásokat említették meg. A **következő ábrára** előreugorva, itt is megállapítható, hogy akkor, amikor továbbra is a teljes sokaságnál rákérdeztünk, hogy hozzávetőlegesen mekkora volt a többletköltség, akkor a válaszadóknak **kevesebb, mint a harminc százaléka tartotta továbbra is** azt a véleményét, **hogy nem volt többletkiadása...** Ez az arány az országoshoz teljesen hasonló.

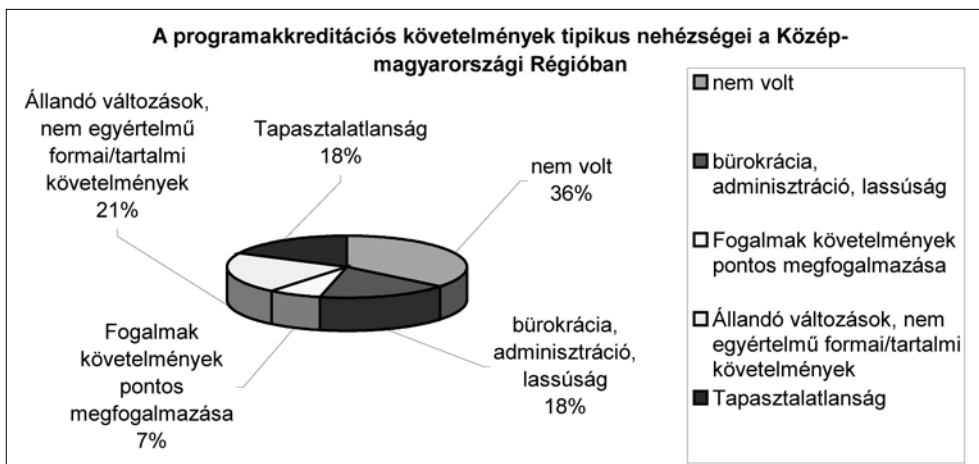
25. ábra

A domináns érték a száz- és négyszázezer forint közé eső adat volt eben a régióban is, ami azt jelenti, hogy **a szervezetek relatív többsége számára minimum megduplázódott az akkreditációs költség**, ha az eljárási díjból mint alapból indulunk ki. Figyelemre méltó az is, hogy a programok közel egytizede esetében a többletköltség többszörösen, legalább négy- ötszörösen meghaladta az alapköltségeket. Az adatok ebben a dimenzióban és az alsóbb költségkategóriákban is hasonlóak az országoshoz.

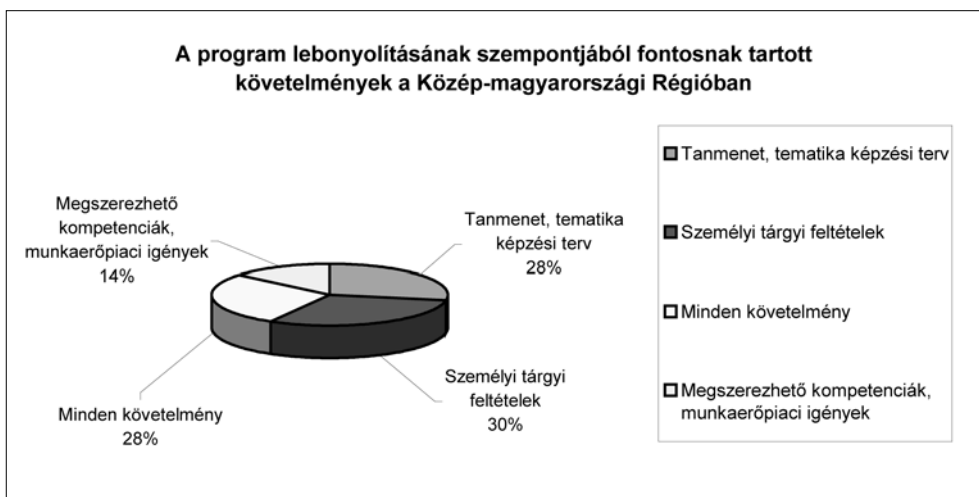
26. ábra

A táblázat adatai az országossal szemben egy tényezőben különböznek jelentősen. Nevezetesen a **nem egyértelmű követelmények dimenzióban jóval magasabb az országosnál** az adat, mintegy a felével haladja azt meg. A többletnek nincs azonban egyértelmű ellentétpárja, minden más kategóriából vesz el egy keveset ez az adat. Az információhiány, valamint a problémamentesség kategóriái azért érzékelhetően kisebb súlyúak, mint országosan.

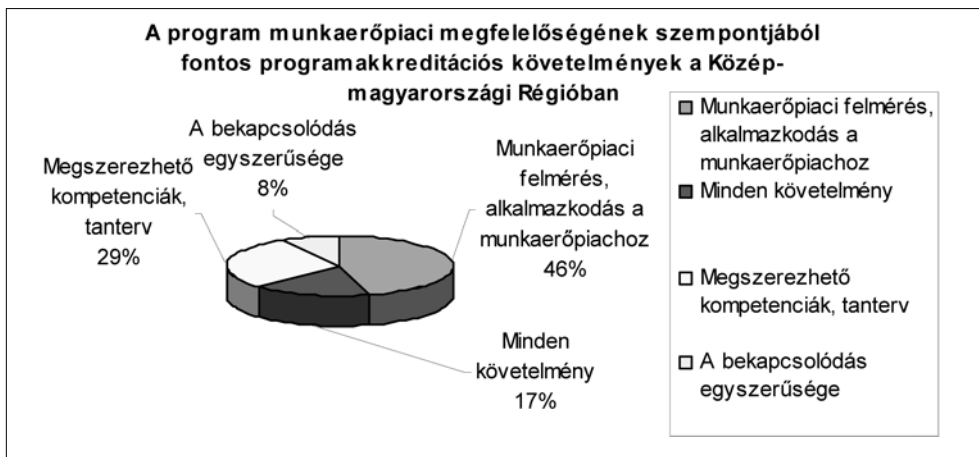
27. ábra

Ha a követelményeket tekintjük, kisebb az országoshoz képest a problémamentesség kategóriája, ebben a régióban viszont meglepő módon a **tapasztalatlanság** területén láthatunk ezzel szembeállítható **növekedést**. Ennek a kategóriának a súlya az országos adathoz képest éppen a **duplájára** nőtt, ezzel pedig a legényegesebb problémák egyikévé vált. Az adat azért is érdekes, mert az akkreditált intézmények száma ebben a régióban kiemelkedő, azaz elvileg ha egy intézmény akkreditált intézményként nyújtott be programakkreditációs kérelmet, akkor ez olyan nagy gondot nem okozhatott volna neki. Úgy tűnik azonban, ez a vélekedésünk csak elméleti síkon mozog.

28. ábra

A program megvalósítása szempontjából fontosnak tartott követelmények vizsgálata esetében részben komoly hangsúlykülönbségek mutatkoznak az országos adatokhoz képest. Abban megegyezés van, hogy a személyi, tárgyi feltételek teljesítése, valamint a képzéssel kapcsolatos tartalmi elemek játsszák a legnagyobb szerepet. Jelentős differencia azonban, hogy a „minden követelmény” kategória jelentősen, mintegy hatvan százalékos súllyal emelkedik. Az a körülmény is figyelemre méltó, hogy az előzetes tudásszint felmérése hiányzik az említések közül.

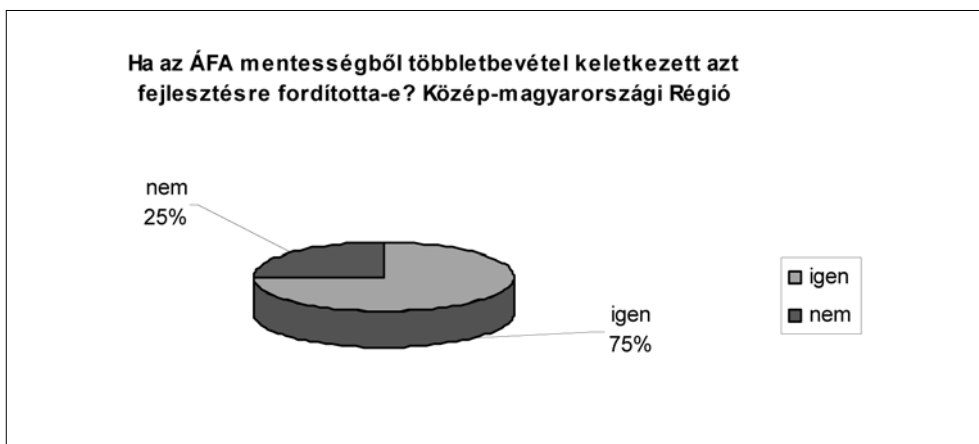
29. ábra

A munkaerőpiaci megfelelőség szempontjából itt is **a munkaerőpiaci igényekhez való alkalmazkodás** „nyert”, igaz, több érdekesség is akad az adatokban. Először is, itt is van egy hiányzó, meglepő módon az elhelyezkedés segítése kategória nem kapott szavazatot. Helyette a megszerezhető kompetenciák fontossága, valamint a „minden követelmény” kategóriák léptek előrébb és lettek fajsúlyosabbak az országos átlagnál. A bekapcsolódás egyszerűsége mint követelmény, szintén a csekélyebb súlyú kategóriák között szerepel.

30. ábra

A régióban érezhető a **nagyobb felnőttképzési verseny** a **többi régió**hoz képest: sokkal jelentősebb azon szervezetek aránya az országoshoz képest, amelyek azt emelték ki, hogy a képzési díjat csökkentették a forgalmi adómentesség hatására, természetesen azok rovására, amely szervezetek azt nyilatkozták, hogy a képzési díjak változatlanok maradtak. Nagyjából az országos átlagot éri el viszont a másik két eset, azaz azoknak az aránya, akik nemhogy nem csökkentették a díjat, de ebből még bevallottan többletjövedelmük származott, illetve azoknak az aránya, akik a díjcsökkenésből eredő jelentősebb hallgatói létszámemelkedés miatt tudtak többletbevételre szert tenni.

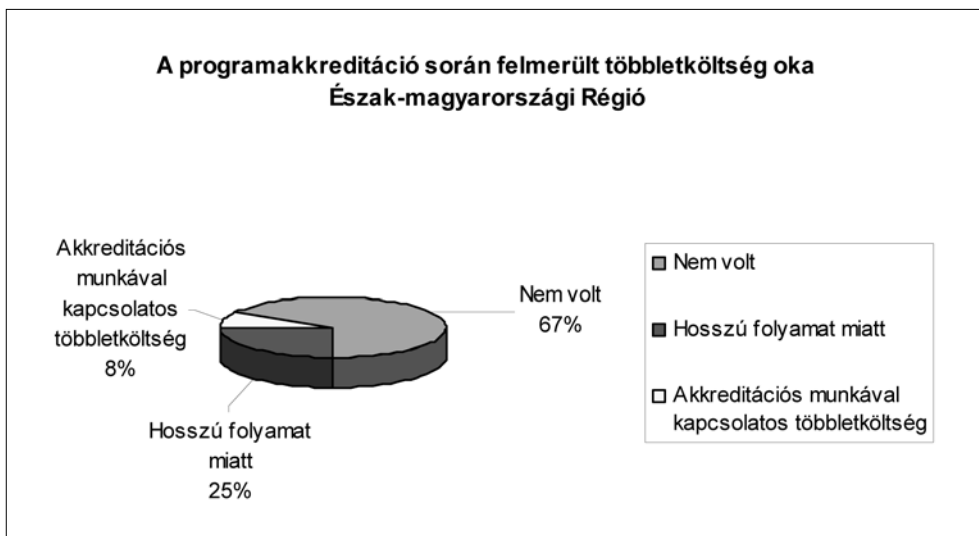
31. ábra

Azok közül, akik valamilyen következtetésből adódóan az előzőekben a többletbevétel keletkezését említették, az országoshoz képest megdöbbentően **magas**, harmadával növekedett arányban fordították eszközfejlesztésre a többletjövedelmet. Ennél az adatnál egyértelműen megerősödik az előző ábránál is megfogalmazott következtetés, miszerint ebben a régióban erősen érződik a verseny hatása.

Összefoglalva a **közép-magyarországi** régió jellegzetességeit, a következő megállapításokat tehetjük:

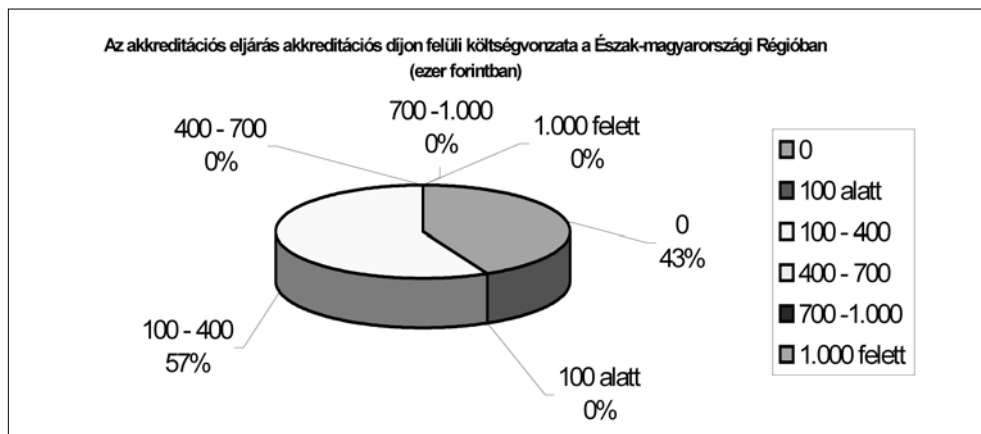
- A programakkreditáció nehézségeinél a nem egyértelműen megfogalmazott követelmények, valamint, némileg meglepő módon, a tapasztalatlanság okozta a legtöbb gondot, illetve az országos viszonyoktól való legjelentősebb eltérést.
- Figyelemre méltó, és a felnőttképzési verseny kiéleződését mutatja, hogy sokkal nagyobb arányban használták ki a régióban a forgalmi adómentességből származó versenyelőnyt.
- Szintén a jelentősebb versenyről tanúskodik, hogy a keletkezett többletbevételt látványosan nagyobb hányadban fordították infrastruktúra és eszközfejlesztésre, mint országosan.

III.2.4. Észak-Magyarország

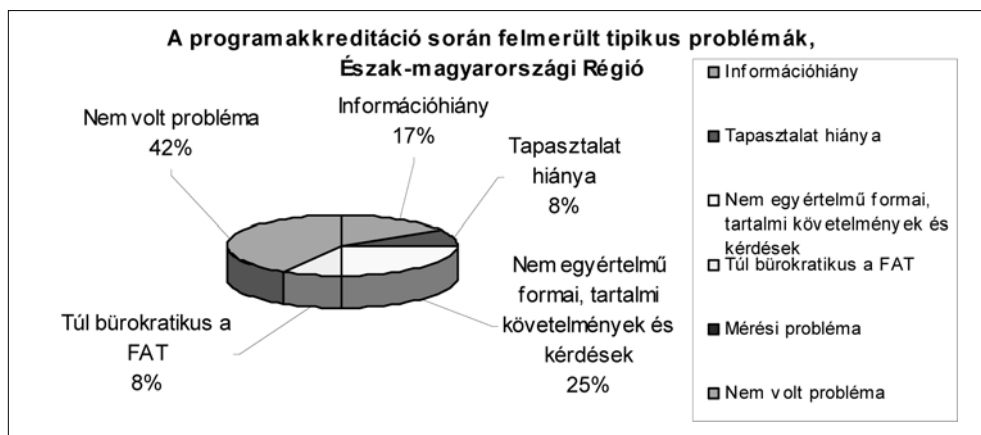
32. ábra

Az észak-magyarországi régió adatait vizsgálva, a **többletköltség keletkezését** kutató kérdésünkre szinte **ugyanolyan megoszlásban** érkeztek itt is a válaszok, **mint országosan**. Mintegy kétharmad azt válaszolta, hogy nem volt vele többletköltsége, míg akiknek volt, azok jobbára a hosszú akkreditációs folyamat miatt keletkezett többletkiadásokat említették meg. A **következő ábrára** előreugorva itt is megállapítható, hogy akkor, amikor továbbra is a teljes sokaságnál rákérdeztünk, hogy hozzávetőlegesen mekkora volt a többletköltség, akkor a válaszadóknak **kevesebb, mint a harminc százaléka tartotta továbbra is** azt a véleményét, **hogy nem volt többletkiadása...** Ez az arány az országgal analóg.

33. ábra

A domináns érték a száz- és négyszázezer forint közé eső adat volt ebben a régióban is, ami azt jelenti, hogy a **szervezetek relatív többsége számára minimum megduplázódott az akkreditációs költség**, ha az eljárási díjból mint alapból indulunk ki. Figyelemre méltó az is, hogy a programok közel egytizede esetében ebben a régióban is a többletköltség többszörösen, legalább négy-, ötszörösen meghaladta az alapköltségeket. Az adatok ebben a dimenzióban egyébiránt is **erőteljesebbek** az országos adatoknál.

34. ábra

A **problémamentesség ebben a régióban is meghatározó**, sőt valamivel jelentősebb, mint országosan, ugyanakkor a kisebb számú említések között hangsúlyeltolódások találhatók. A nem egyértelmű követelmények nagyobb súlyúak az országosnál, mintegy negyedükkel. Másik oldalról az **információhiány** viszont, bár továbbra is jelentős arányú, messze **nem játszik** akkor a **szerepet**, mint az országos adatoknál: mintegy harminc százalékkal kisebb az aránya.

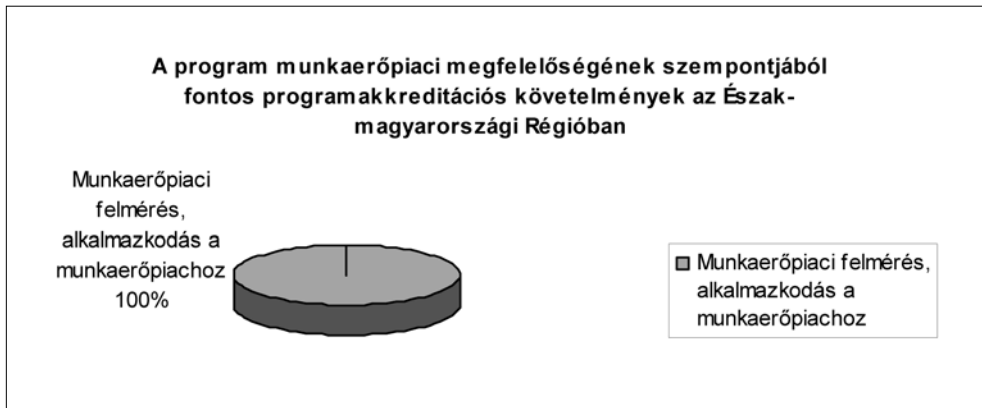
35. ábra

A problémamentesség ennél a kérdésnél is kiemelkedő szerepet játszik. A régió nem tér el ebből a szempontból az átlagostól, ugyanakkor kevesebb a kategória, koncentráltak az említések. Ezek közül látványosan kiemelkedik az adminisztráció okozta lassúság, de a nem egyértelműnek tartott követelmények is jelentős, az átlaghoz közeli szerepet játszanak.

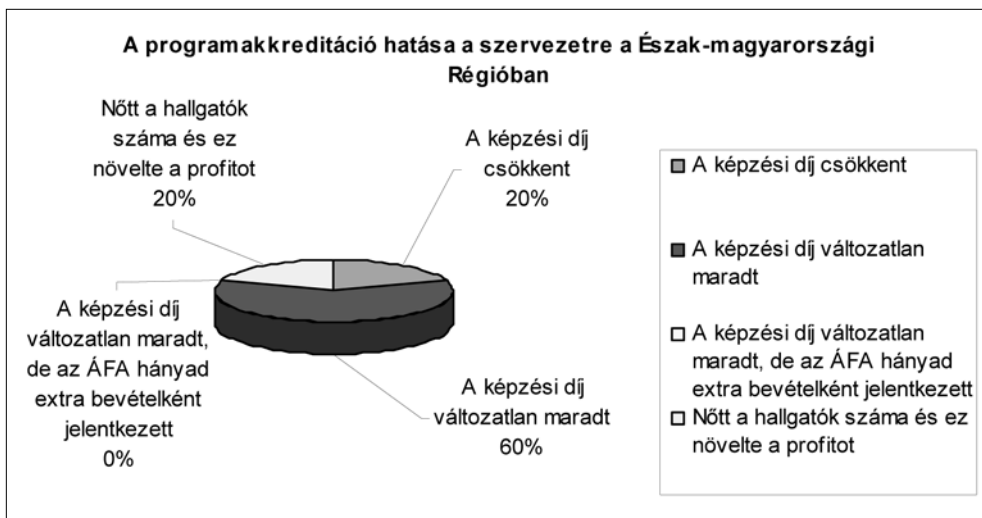
36. ábra

A megvalósítás szempontjából egyszerű a képlet: a **személyi. tárgyi feltételek** továbbra is **dominálnak**, ugyanakkor nagyságrenddel növekedett, és az országoshoz képest több, mint kétszeres az arány. A munkaerőpiaci igényeknek való megfelelés is jelentős arányú.

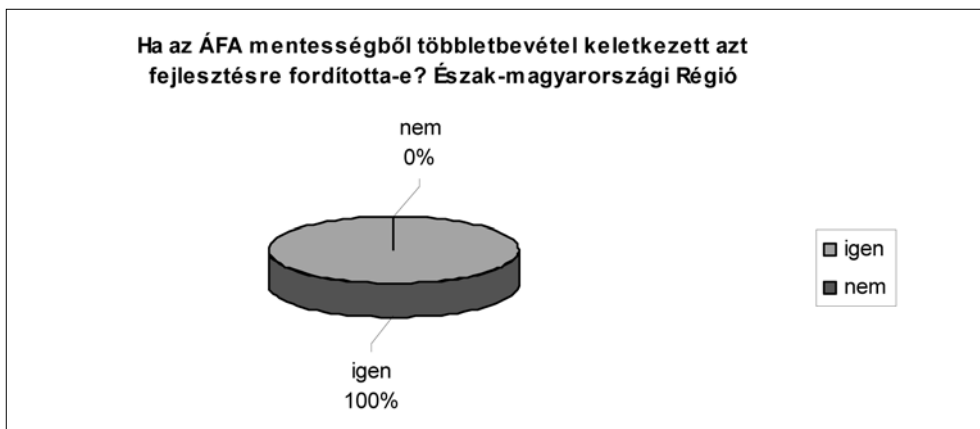
37. ábra

A munkaerőpiaci megfelelőség szempontjából ebben a **régióban is kiemelkedő a munkaerőpiaci igények**nek történő megfelelés. Ezen túlmenően, egyformán emelték ki a felnőttképzési szereplők minden követelményt, valamint a megszerezhető kompetenciák

38. ábra

A programakkreditációval járó gazdasági előnyök tekintetében elmondható, hogy **a képzési díjat változatlanul hagyta a megkérdezett szervezetek nagy többsége**, az országos arányhoz hasonló módon. Igaz az is, a **belső megoszlás eltérő**, itt kizárólag a változatlanságot emelték ki, azt, hogy ebből kifejezetten extra jövedelmük keletkezett volna, nem. A csökkent képzési díjból azonban az országos átlagnál jelentősebben keletkezett úgy többletbevétel, hogy nőtt a hallgatók száma a díjcsökkenés következtében, és ez generálta a jelentősebb többletbevételt.

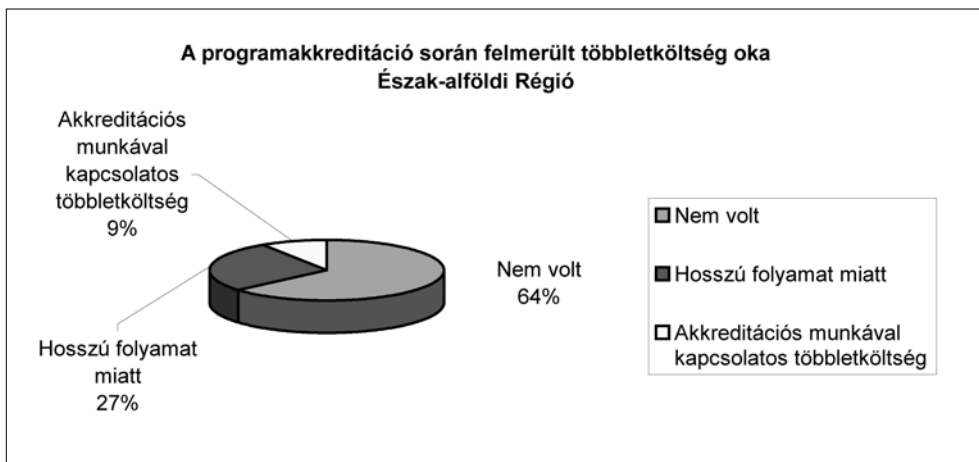
39. ábra

Azok közül, akik valamilyen következtetésből adódóan az előzőekben a többletbevétel keletkezését említették, az **országoshoz képest** nagyjából **egyenlő arányban** fordították eszközfejlesztésre a többletjövedelmet. A régió ebből a szempontból nem mutat fel semmilyen különlegességet.

Észak-Magyarország specialitásait tekintve, a következő összefoglalást tehetjük:

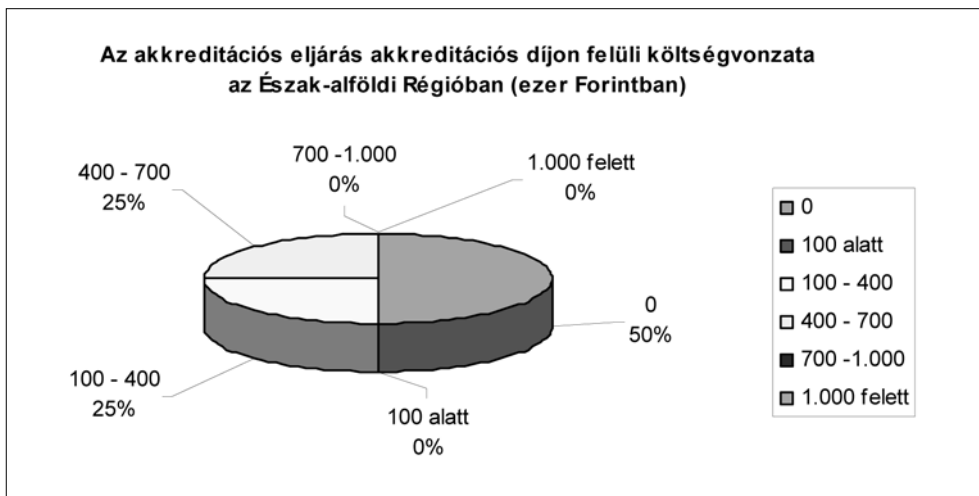
- A régióban magasabb a programakkreditációs többletköltség aránya, mint országosan, amely azért is figyelemre méltó, mert a régió gazdasági fejlettségéről ez meszsze nem következik.
- A programakkreditációs követelmények teljesítésénél az információhiány jelentősen alulmúlja az országos átlagot, a régió szervezetei a különféle csatornákból jól informálnak tekinthetők.
- A régióban az országoshoz képest teljesen hasonló a forgalmi adómentességből eredő többletbevételek felhasználása.

III.2.5. Észak-Alföld

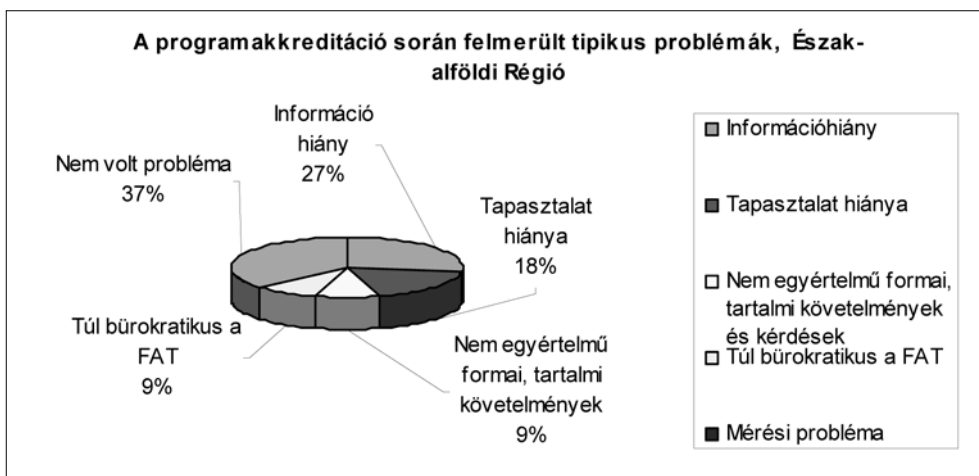
40. ábra

Az észak-alföldi régió adatait vizsgálva, a **többletköltség keletkezését** kutató kérdésünkre szinte **ugyanolyan megoszlásban** érkeztek itt is a válaszok, **mint országosan**. Majdnem kétharmad azt válaszolta, hogy nem volt vele többletköltsége, míg akiknek volt, azok jobbára a hosszú akkreditációs folyamat miatt keletkezett többletkiadásokat említették meg. A **következő ábrára** előreugorva itt is megállapítható, hogy akkor, amikor továbbra is a teljes sokaságnál rákérdeztünk, hogy hozzávetőlegesen mekkora volt a többletköltség, akkor a válaszadóknak **pontosan a harminc százaléká tartotta továbbra is** azt a véleményét, **hogy nem volt többletkiadása...** Ez az arány az országos adatokkal közel megegyezik.

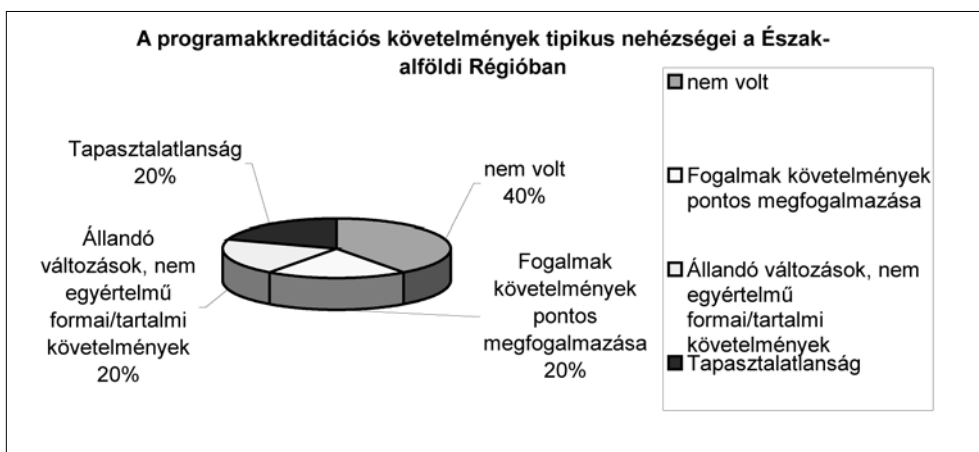
41. ábra

Ebben a régióban nem jelenik meg domináns érték, az említett összegek egyenlő arányban szerepelnek. Kétségtelen, a két legalacsonyabb kategória egyfajta relatív többséget képvisel ebben a régióban is, de az említések alacsony abszolút száma miatt nem lehet egyértelműen állást foglalni. Hasonló a helyzet, ha a másik végletet tekintjük.

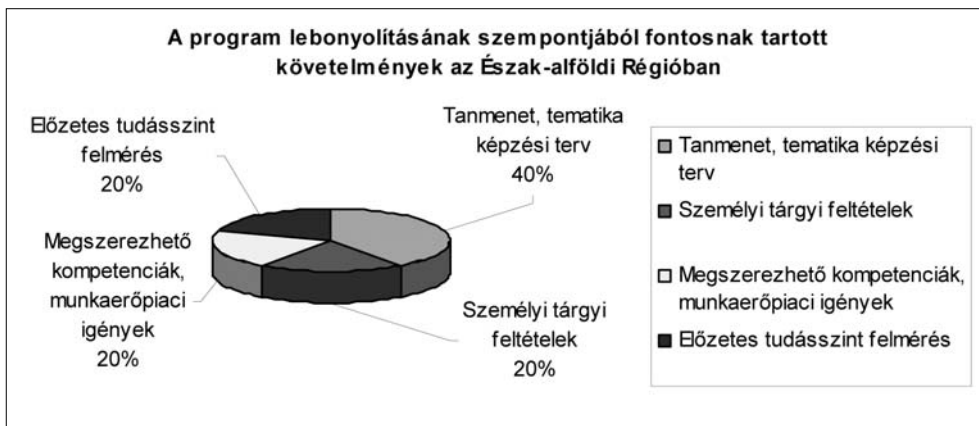
42. ábra

Az országos adatokhoz hasonlóan a regionális adatok szerint is a problémamentesség volt a legfőbb jellemző. Egyebekben néhány jelentősebb változásra azonban fel lehet hívni a figyelmet. Az információhiány mint probléma forrás ugyan csak kevésbé nagyobb súlyú, mint az országos adatsorban, azonban a **tapasztalathiány jelentősége közel kétszeres**. Ennek ellentétéként az országosnál sokkal kisebb, mintegy **felére csökkent** annak az aránya, ami a **követelmények nem egyértelműnek** vélt megfogalmazásából ered. A régió szervezetei tehát érdekes módon, miközben jól megküzdöttek a követelményrendszerrel, ezen közben jelentős mértékben panaszkodtak a tapasztalathiányra.

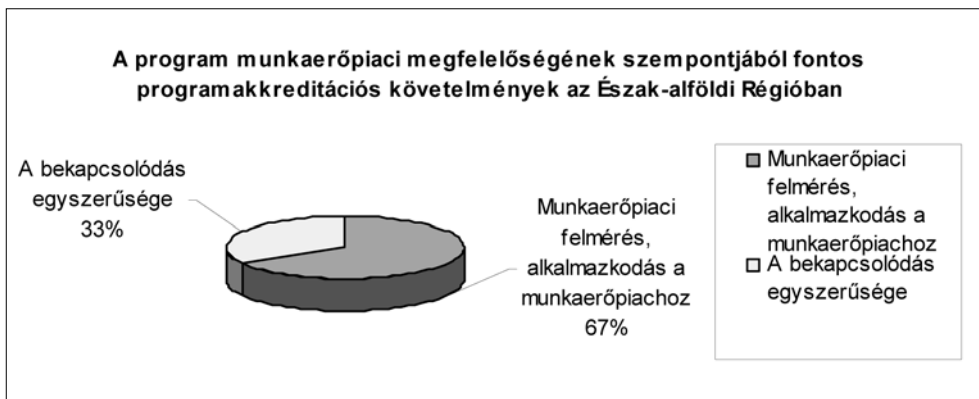
43. ábra

A programakkreditációs követelmények tipikus nehézségei problémakörében a problémamentesség kapta a legnagyobb arányt, megegyezve ezzel az országos adatokkal. A nem egyértelműnek tartott és változó követelmények szintén az országos adatokat tükrözik vissza, ugyanakkor a **tapasztalatlanság következetesen megint kétszeres súllyal szerepel**: a régió szervezetei fontosnak tartották hangsúlyozni a tapasztalat hiányt, mint problémakört.

44. ábra

Az adatok kevés abszolút száma miatt csak óvatossággal említhető meg, hogy a felmérés ezen kérdésben némileg rokonságot mutat az országos adatsorral, az is kétségtelen azonban, hogy a személyi, tárgyi feltételek aránya pont annyival szerepel kisebb súllyal, mint amennyivel nagyobb a képzési terv, tanmenet említése. Mindenesetre tény, hogy e kettő tényező játssza a főszerepet, az országos adathoz hasonlóan.

45. ábra

A munkaerőpiaci megfelelőség szempontjából is a **megszokott képet** találjuk: a munkaerőpiaci igényeknek való megfelelés az országoshoz hasonló mértékben jelenti a legfontosabb tényezőt, és a teljes követelményrendszert említők aránya is a várt értéket adja. A programba való bekapcsolódás lehetősége mint követelményelem viszont meglepően magas arányt mutat.

46. ábra

A programakkreditációval járó gazdasági előnyök tekintetében elmondható, hogy **a képzési díjat változatlanul hagyta a megkérdezett szervezetek nagy többsége**, az országos arányhoz hasonló módon. Igaz az is, a belső megoszlás eltérő, jelentősebb a változatlan képzési díjból extra bevételt említők aránya. A csökkent képzési díj kevésbé jelentős súlyú az országos átlagnál.

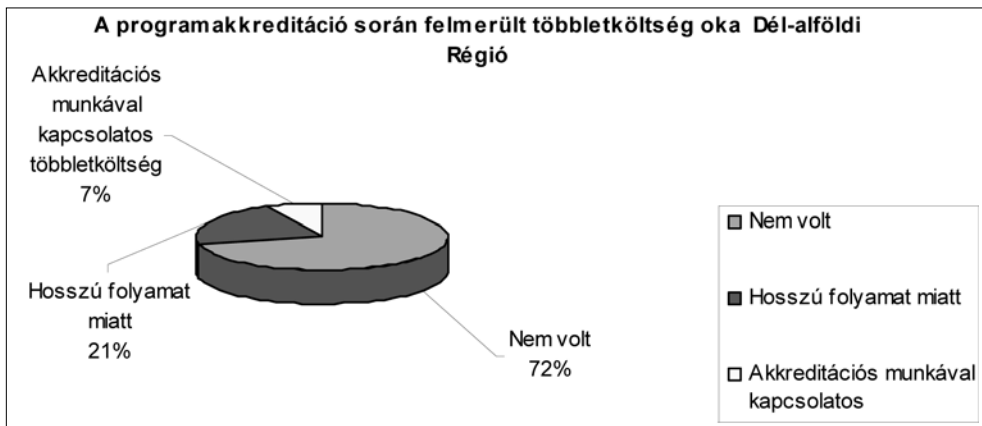
47. ábra

Azok közül, akik valamilyen következtetésből adódóan az előzőekben a többletbevétel keletkezését említették, az **országoshoz képest** nagyjából **egyenlő arányban** fordították eszközfejlesztésre a többletjövedelmet. A régió ebből a szempontból sem mutat fel semmilyen különlegességet.

Az **Észak-Alföld** releváns jellemzőit az alábbiakban foglalhatjuk össze:

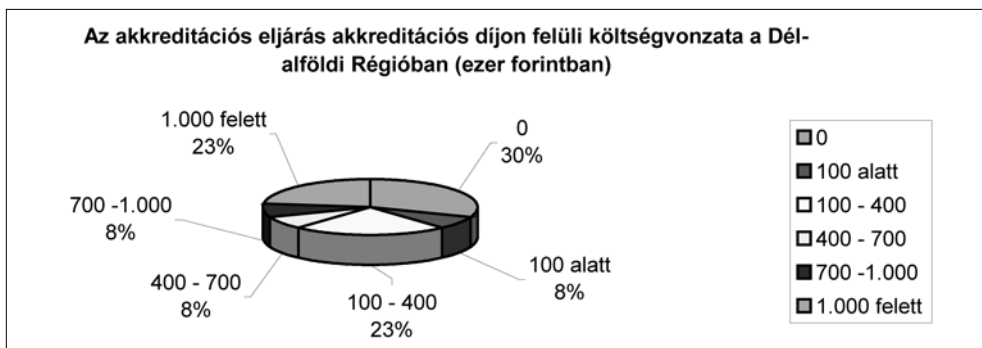
- Minden eltérés mellett is a leginkább az átlagoshoz hasonló régió az észak-alföldi.
- Talán legmarkánsabb különbségként a tapasztalathiány következetes említését lehet megemlíteni. A régióban megkérdezett szervezetek, eltérően az eddigiektől, ezt a tapasztalati hiányt markánsan és következetesen képviselték.

III.2.6. Dél-Alföld

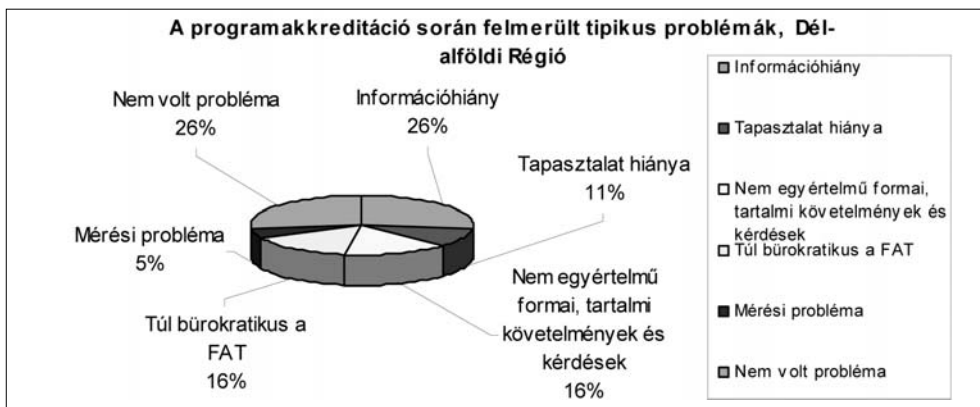
48. ábra

A dél-alföldi régió adatainak vizsgálatakor az első, programakkreditációs többletköltségekre utaló kérdéssel kezdjük. Ebben a régióban is az **országos megoszláshoz** roppant **hasonló** adatok érkeztek. A válaszadók több mint hetven százaléka válaszolta azt, hogy nem volt többletköltsége. Azokban az esetekben, amikor jelentkezett többletköltség – ez közel 30 százalék és azt az akkreditációs folyamat hosszúságának számlájára írták, javarészt a folyamat lassúsága miatt.

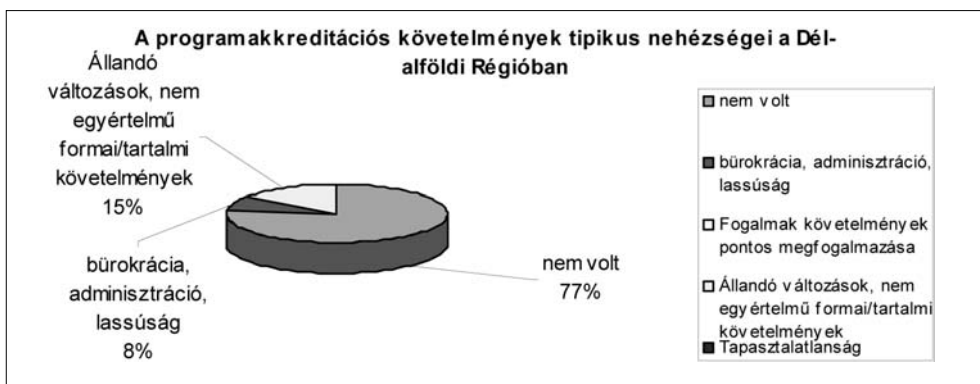
49. ábra

A domináns érték a száz- és négyszázezer forint közé eső adat volt eben a régióban is Ez azt jelenti, hogy az akkreditációs díj **két-, háromszorosa** az az összeg, ami pótlólagos költségként jelentkezik. Figyelemre méltó az is, hogy a **programok huszonhárom százalékánál** jelentős, egymillió forint feletti többletköltséget adtak meg a válaszadók. Az alacsonyabb kategóriákban az országos adatokhoz hasonló értékeket találunk. A legmagasabb kategóriában viszont az országos átlagot jóval meghaladó értékkel találkozunk: ebben a régióban kifejezetten drága volt egy programot akkreditálni...

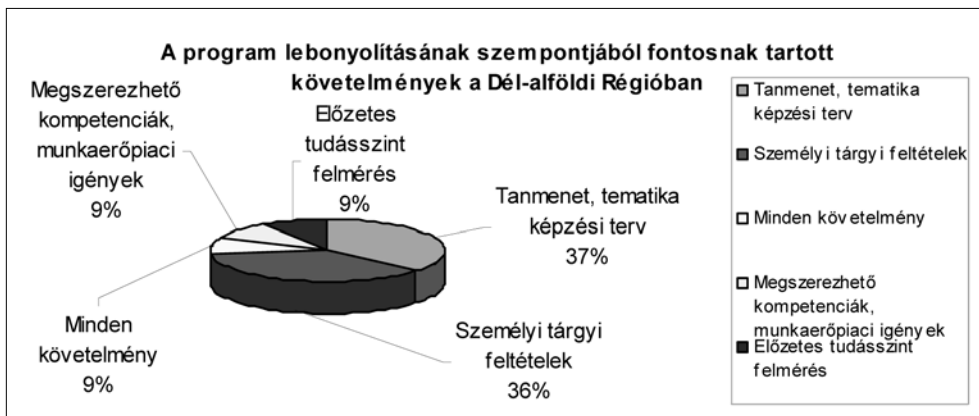
50. ábra

A táblázat adatai az **országos adatokkal** nagyrészt megegyeznek, igaz, két tényezőben azért jelentős különbség mutatkozik. A „Túl bürokratikus a FAT” okot az országos adatokhoz képest hét százalékponttal több, tizenkilenc százalék jelölte. Ebben a régióban a legalacsonyabb a problémamentességet megjelölők aránya, mindössze huszonhat százalék, ez az országoshoz képest tíz százalékponttal alacsonyabb érték. Az információhiány, valamint a nem egyértelmű követelmények kategóriái az országoshoz közel azonos súlyúak.

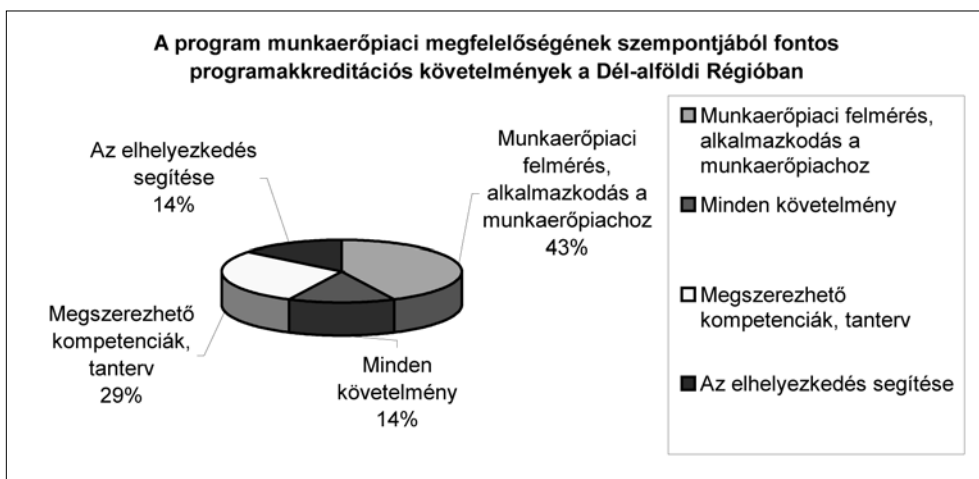
51. ábra

A programakkreditációs követelmények tipikus nehézségeinél viszont **jelentős változásokat találunk az országos struktúrához képest**. A **problémamentesség** jelentősen, **közel a duplájára emelkedett**, így meghaladta a teljes sokaság háromnegyedét, felére csökkent a bürokrácia/lassúság okozta gondok értéke. A tapasztalatlanság és a követelmények pontos megfogalmazásának kategóriája, mint probléma említése sem kerül.

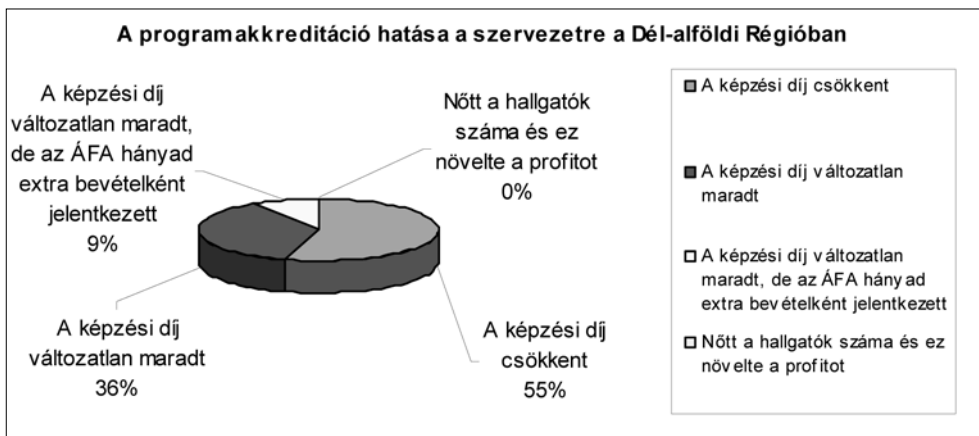
52. ábra

Az országoshoz hasonlóan a képzési terv és a személyi, tárgyi feltételek játszanak ebben a régióban is jelentős szerepet. A fennmaradó három kategória egyenlő arányban szerepel. Az előzetes tudásszint felmérés és a munkaerőpiaci igényeknek való megfelelés az országoshoz közel azonos értékkel található meg. Az egyaránt minden követelmény fontos kategória némileg alacsonyabb aránnyal, mint országosan.

53. ábra

A munkaerőpiaci megfelelés vizsgálatánál megállapítható, hogy az adatok többsége az országos átlagnak megfelelő. Azt azonban meg kell jegyezni, hogy a bekapcsolódás egyszerűsége kategóriát a válaszadók egyike sem jelölte meg. Az országoshoz hasonlóan itt is domináns a munkaerőpiaci felmérés, második helyen a megszerzhető kompetenciák jellemző szerepel.

54. ábra

A dél-alföldi régióban kimutatható hogy **jóval nagyobb azoknak a szervezeteknek az aránya, amelyeknél az ÁFA mentesség hatására a program díja csökkent.** Az országos adathoz képest mintegy duplája nőtt a képzések díjcsökkenésének aránya. A képzési díjat nem csökkentők aránya az országos számokhoz képest ezen belül jóval alacsonyabb. Harminchat százalék esetében maradt változatlan a képzési díj. Azok az esetek aránya, mikor a képzési díj változatlanul hagyása a többletjövedelem forrása az országos adatok mintegy fele, kilenc százalék. A hallgatók számának növekedéséről viszont egyik szervezet sem számolt be.

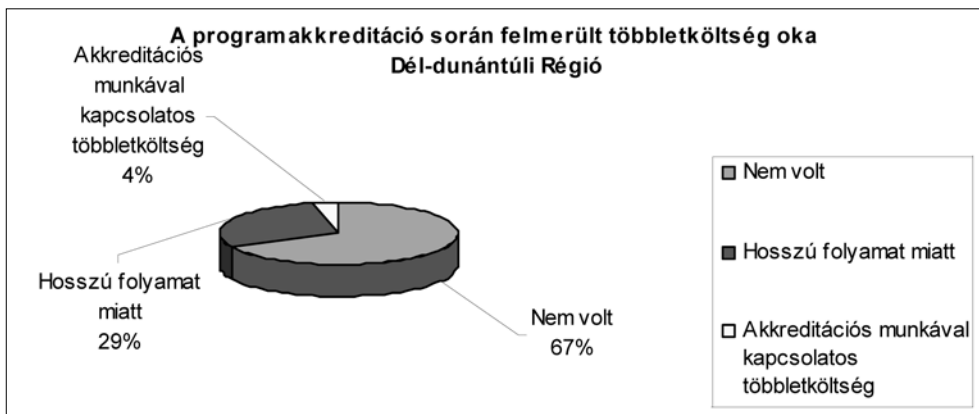
55. ábra

Ebben a régióban, ha a szervezet extra jövedelmet realizált az akkreditáció miatt, azt fejlesztésekre fordították. Bár ebben a régióban a legkisebb azon szervezetek aránya, melyek változatlan árak mellett bevételtöbbletre tesznek, azt mégis mindegyik fejlesztésre fordítja a kérdésekre adott válaszok szerint. Ez érdekes kérdéseket vet fel, ami egy újabb kutatás alapja lehet.

A **Dél-Alföld** adatait vizsgálva a következő kijelentéseket tehetjük összefoglalásként:

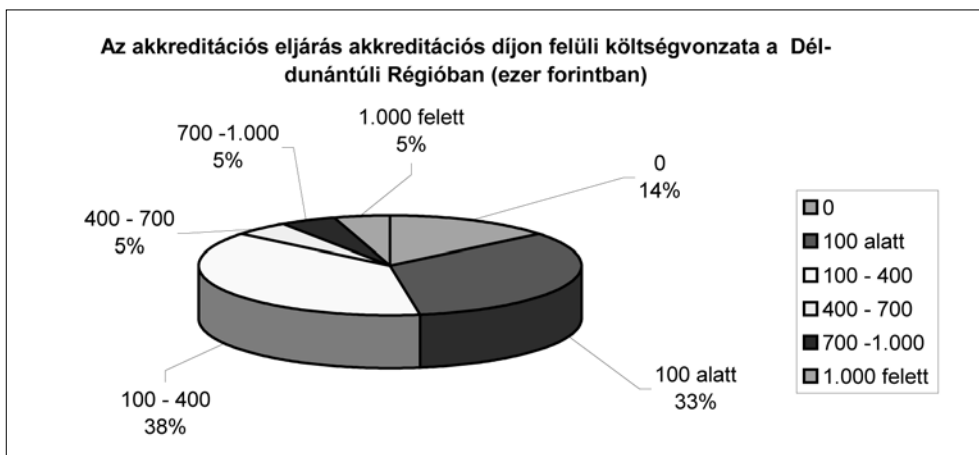
- Ebben a régióban meglehetősen drága multság volt programot akkreditálni, ha a járulékos költségeknek az országosnál markánsan nagyobb és szóródóbb viszonyáról beszélünk.
- Megfigyelhető ugyanakkor, hogy ebben a régióban nagyon jelentősen fordítják a forgalmi adómentességéből keletkező többletjövedelmeket fejlesztésekre. Figyelemmel az 1. táblázatbeli adatra, markánsan megjelenik az a probléma, hogy a régió fejlettségéhez képest az akkreditált szervezetek száma magas, így erős a verseny a hallgatókért, ami nagyobb beruházásokra sarkallja ezeket a szervezeteket.

III.2.7. Dél-Dunántúl

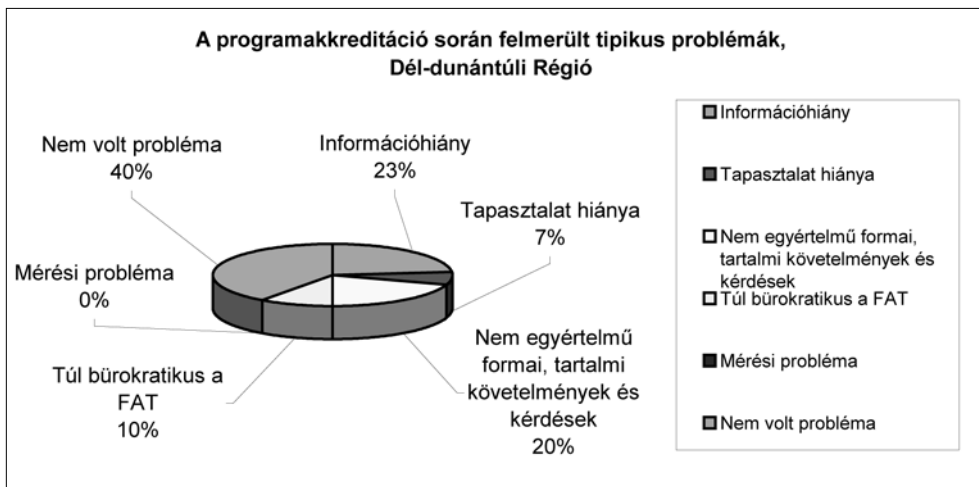
56. ábra

A dél-dunántúli régió adatainak vizsgálatakor az első, programakkreditációs többletköltségekre utaló kérdésnél látható, hogy az gyakorlatilag megegyezik az országos eloszlással. Domináns a problémamentesség, a válaszadók több mint hatvanhét százaléka válaszolta azt, hogy nem volt többletköltsége. A második helyen a folyamat hosszúsága szerepel huszonkilenc százalékos eredménnyel.

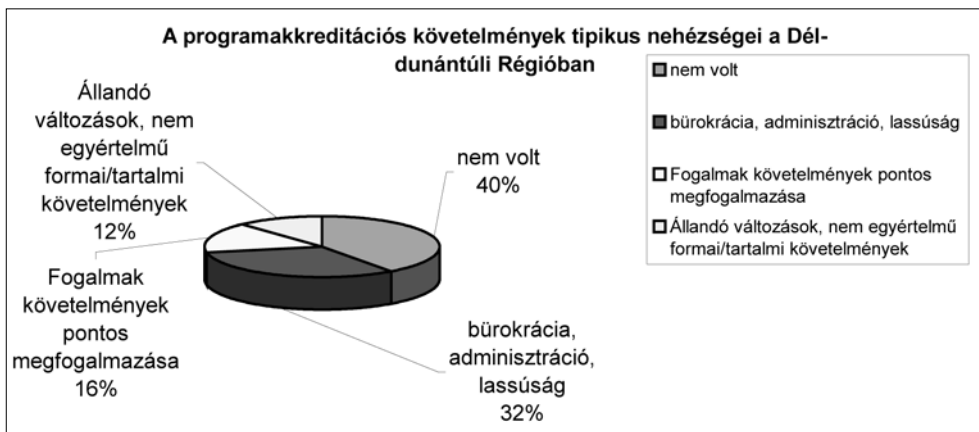
57. ábra

A pótlólagos költségek tekintetében kilencven százalékos azon válaszadók aránya, akik esetében maximum négyszázezer forintos összeg merült fel. A magasabb kategóriák aránya az országos adatokhoz hasonló, elenyésző eltéréssel. Az országoshoz képest **tíz százalékponttal kevesebb olyan eset** van, mikor egyáltalán **nem merült fel pótlólagos költség**. Ebben a régióban tehát relatíve olcsóbb volt egy programakkreditációt teljesíteni.

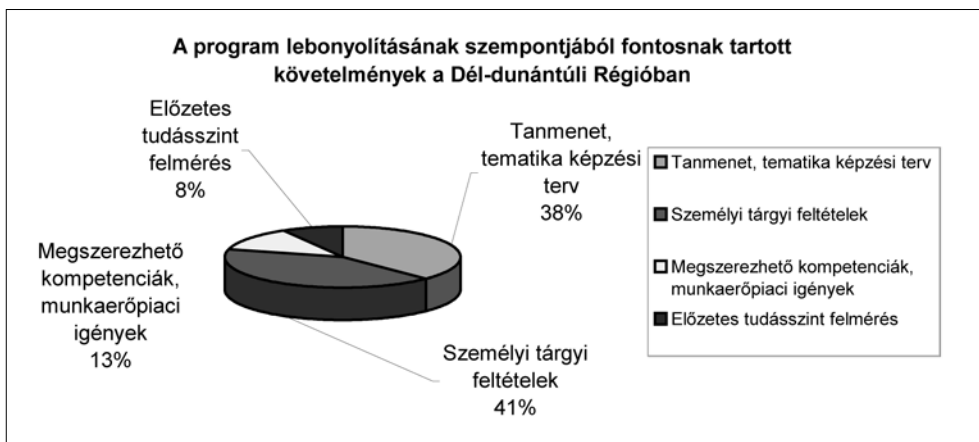
58. ábra

A táblázat adatai az országos adatokkal javarészt megegyeznek. A válaszok jelentős hányada azt közli, hogy semmilyen probléma nem hátráltatta az akkreditáció folyamatát. Problémaként a második helyen az információhiány áll, a dobogó legsó fokán a nem egyértelmű követelmények helyezkednek el, a bürokratikus FAT és a tapasztalathiány kategóriákat megelőzve, követve az országos sorrendet.

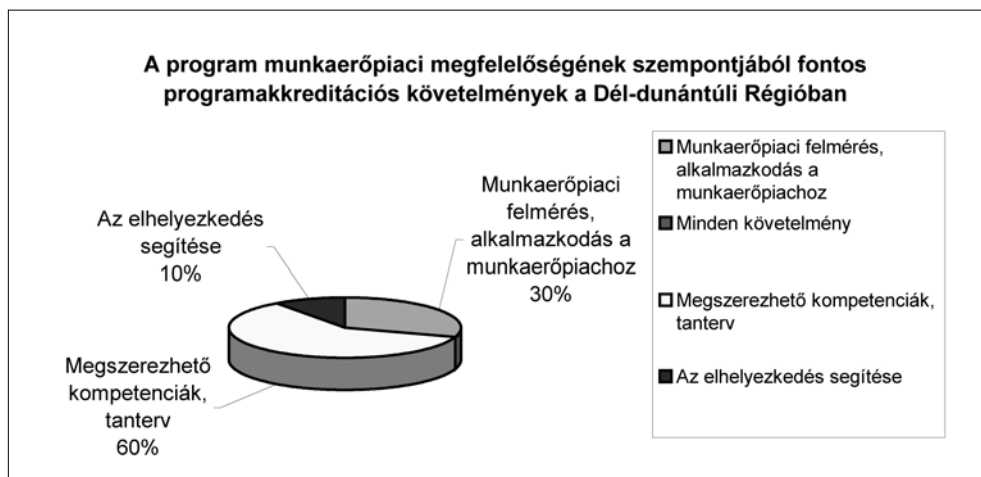
59. ábra

A programakkreditációs követelmények között **szembetűnő a adminisztráció lassúságának** harminckét százalékos **aránya**. Ez az országos tizenkilenc százalékhoz képest jelentős emelkedés. A problémamentesség aránya mindössze két százalékkal marad el az országostól. Harmadik helyen – az országos eredményekhez hasonlóan – ebben a régióban is a követelmények állnak, igaz csak tizenhat százalékkal.

60. ábra

A régióban az országoshoz hasonlóan a képzési terv és a személyi, tárgyi feltételek dominanciája jellemző. A kevésbé gyakori kategóriák közül az előzetes tudásszint felmérés aránya pontosan megegyezik az országos aránnyal, a munkaerőpiaci igényeknek való megfelelés tizenhárom százalékra nőtt. A „minden követelmény” kategóriát nem említik a válaszadók.

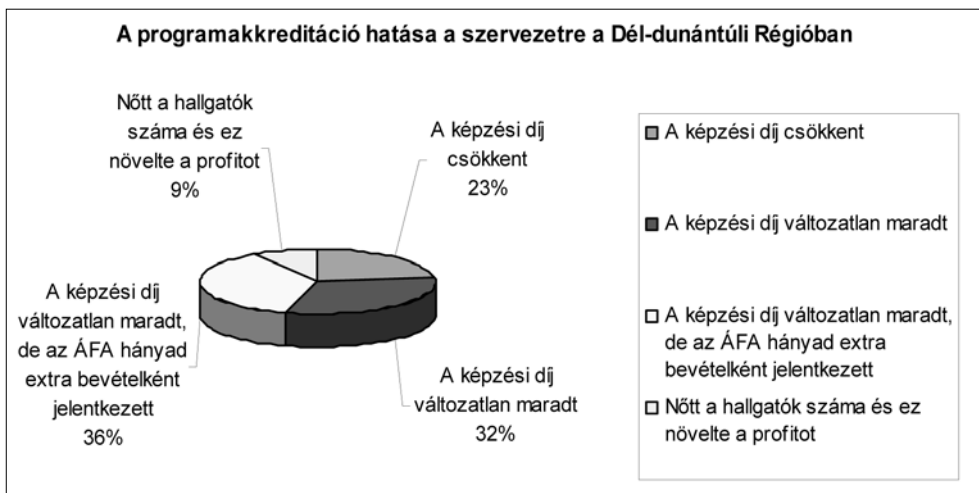
61. ábra

A munkaerőpiaci igényeknek való megfelelés jelentős, közel egy harmados aránya némi csökkenést mutat az országos adatokhoz képest. A **megszerezhető kompetenciák fontosságát** viszont az országos átlag huszonöt százalékával ellentétben **nagyobb arány**, hatvan százalék hangsúlyozza. Ekkora arány csak ebben a régióban fordul elő. Az elhelyezkedés elősegítését tíz százalék tartja fontosnak. A kérdésekre válaszolók egyszer sem jelölték meg válaszaikban a „minden követelmény” és a „bekapcsolódás egyszerűsége” kategóriákat (e két kategória országos aránya húsz százalék).

62. ábra

A dél-dunántúli régióban a képzési díjak csökkenéséről és a hallgatók számának növekedéséről az országos arányoknak megfelelő arányban számolnak be. A díjak változatlanságának aránya hatvannyolc százalék. Megdöbbentően magas viszont azon szervezetek **aránya, ahol** az ÁFA mentesség miatti költségcsökkenés nem mutatkozott meg a képzési díjakban, és azt extra jövedelemként a képző intézmény szerezte meg. Ez a harminchat százalékos arány messze a legnagyobb a régiók között, és az országos átlagnak is több mint a duplája.

63. ábra

Az országos eredményekkel gyakorlatilag megegyezik annak az aránya, hogy a többletbevételt fejlesztésre fordították-e. Az igen válaszok ötvenhét százalékos aránya kedvező annak tudatában, hogy ebben a régióban a legmagasabb azon szervezetek aránya, akik a képzési díjakat változatlanul hagyva többletbevételhez jutottak, így a fejlesztésekre fordított összegek ebben a régióban viszonylag magasak lehetnek.

A **Dél-Dunántúl** adatait vizsgálva, a következő kijelentéseket tehetjük összefoglalás-ként:

- A régióban a programakkreditáció megszerzése relatíve itt járt a legkisebb pótlólagos költséggel.
- Ráadásul ez a régió a képzési díjak csökkentését versenyelőnyként nem használta ki, hanem zömmel a változatlan díjakból adódó többletbevételként kezelte. Kétségtelen, a kutatás nem volt hivatott vizsgálni a díjak átlagos nagyságát, így ez a magatartás ennek ismeretében akár nem meglepő is lehetne.
- A régió szervezeteinek volt a legtöbb gondja azzal, hogy túl bürokratikusnak, lassúnak ítélték az ügymenetet.

III.3. Összegzés a regionális elemzésről

Először megismételjük az egyes régióknál tett megállapításainkat.

A **Nyugat-Dunántúl** specialitásait tekintve, a következő összefoglalást tehetjük:

- A régióban magasabb a programakkreditációs többletköltség aránya, mint országosan, ugyanakkor ez nem vezethető vissza a régió relatív fejlettségéből adódó magasabb szolgáltatási díjakra.
- Visszavezethető ugyanakkor arra, hogy a régióban a sikeres intézményi akkreditációt követően többen vettek igénybe tanácsadói szolgáltatást a programakkreditációs anyagok kidolgozásánál.
- A régióban az országosnál markánsabban jelenik meg az, hogy a forgalmi adómentesség nem versenyelőnyként, hanem a kínálati oldal többletbevételeként, sőt többletjövedelmeként írható le.

A **Közép-Dunántúl** releváns eltéréseit, jellemzőit az alábbiakban foglalhatjuk össze:

- A programakkreditációs eljárás során a régió szervezeteinek jóval kevesebb problémájuk akadt, mint az átlag, amely főleg a követelmények jobb megértésének köszönhető.
- Másik oldalról viszont a programakkreditációs követelmények során több nehézséggel találták szembe magukat a régió szervezetei, mint ahogy azt az országos adatoknál láttuk.
- Elgondolkodtatón alacsony azon szervezetek száma, amelyek bevallottan infrastrukturális fejlesztésre fordították a forgalmi adómentességből akár közvetlenül, akár közvetve keletkező jövedelmeket.

Összefoglalva a **közép-magyarországi** régió jellegzetességeit, a következő megállapításokat tehetjük:

- A programakkreditáció nehézségeinél a nem egyértelműen megfogalmazott követelmények, valamint – némileg meglepő módon – a tapasztalatlanság okozta a legtöbb gondot, illetve az országos viszonyoktól való legjelentősebb eltérést.
- Figyelemre méltó, és a felnőttképzési verseny kiéleződését mutatja, hogy sokkal nagyobb arányban használták ki a régióban a forgalmi adómentességből származó versenyelőnyt.
- Szintén a jelentősebb versenyről tanúskodik, hogy a keletkezett többletbevételt látványosan nagyobb hányadban fordították infrastruktúra és eszközfejlesztésre, mint országosan.

Észak-Magyarország specialitásait tekintve, a következő összefoglalást tehetjük:

- A régióban magasabb a programakkreditációs többletköltség aránya, mint országosan, amely azért is figyelemre méltó, mert a régió gazdasági fejlettségéből ez messze nem következik.
- A programakkreditációs követelmények teljesítésénél az információhiány jelentősen alulmúlja az országos átlagot, a régió szervezetei a különféle csatornákból jól informálnak tekinthetők.
- A régióban az országoshoz képest teljesen hasonló a forgalmi adómentességből eredő többletbevételek felhasználása.

Az **Észak-Alföld** releváns jellemzőit az alábbiakban foglalhatjuk össze:

- Minden eltérés mellett is a leginkább az átlagoshoz hasonló régió az észak-alföldi.
- Talán legmarkánsabb különbözőségként a tapasztalathiány következetes említését lehet megemlíteni. A régióban megkérdezett szervezetek, eltérően az eddigiektől, ezt a tapasztalati hiányt markánsan és következetesen képviselték.

A **Dél-Alföld** adatait vizsgálva a következő kijelentéseket tehetjük összefoglalásként:

- Ebben a régióban meglehetősen drága multság volt programot akkreditálni, ha a járulékos költségeknek az országosnál markánsan nagyobb és szóródóbb viszonyáról beszélünk.
- Megfigyelhető ugyanakkor, hogy ebben a régióban nagyon jelentősen fordítják a forgalmi adómentességéből keletkező többletjövedelmeket fejlesztésekre. Figyelemmel az 1. táblázatbeli adatra, markánsan megjelenik az a probléma, hogy a régió fejlettségéhez képest az akkreditált szervezetek száma magas, így erős a verseny a hallgatókért, ami nagyobb beruházásokra sarkallja ezeket a szervezeteket.

A **Dél-Dunántúl** adatait vizsgálva, a következő kijelentéseket tehetjük összefoglalásként:

- A régióban a programakkreditáció megszerzése relatíve itt járt a legkisebb pótlólagos költséggel.
- Ráadásul ez a régió a képzési díjak csökkentését versenyelőnyként nem használta ki, hanem zömmel a változatlan díjakból adódó többletbevételeként kezelte. Kétségtelen, a kutatás nem volt hivatott vizsgálni a díjak átlagos nagyságát, így ez a magatartás ennek ismeretében akár nem meglepő is lehetne.
- A régió szervezeteinek volt a legtöbb gondja azzal, hogy túl bürokratikusnak, lassúnak ítélték az ügymenetet.

Nincs összefüggés az adott régió gazdasági fejlettsége és a programakkreditációra fordított többletköltség nagysága között. Ez egyben a mögöttes tanácsadói piac egyenletlenségére is rávilágít.

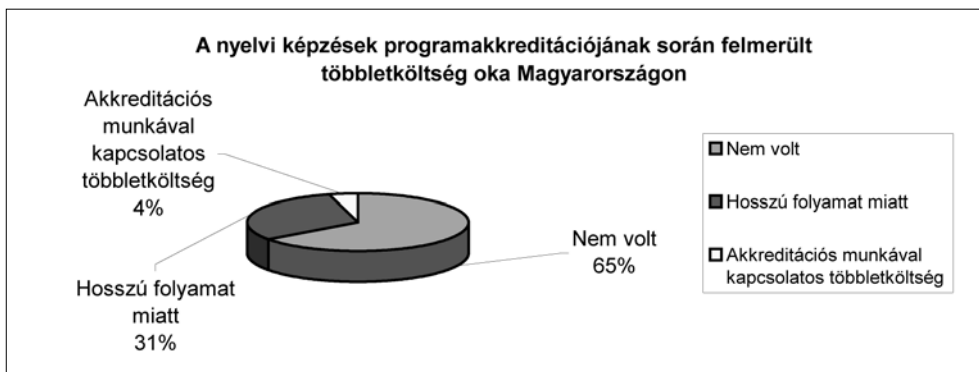
Nincs összefüggés aközött, hogy az **akkreditált intézmények számára egyszerűbb, problémáktól mentesebb lett volna a programakkreditáció**, mint a nem akkreditált intézmények számára. Két következtetés vonható le ebből: az intézményi akkreditációhoz több külső tanácsadói segítséget vettek igénybe, illetve ugyanannyi igényt vettek igénybe, csak úgy tűnik, az intézményi akkreditációhoz kapcsolt tanácsadói segítség eredményesebb volt.

Kimutatható a különbség viszont a **programakkreditáció gazdasági hatása és a regionális fejlettség között**, de **két irányban**. Az egyik irányban megfigyelhető, a nyugat- és a közép-dunántúli régióban, ahol egyébként is kevesebb akkreditált szervezet van, a forgalmi adómentességből származó többletbevétel inkább személyi jövedelemtöbbletté konvertálódott, azaz az amúgy is valamivel kisebb versenyhelyzetben lévő szervezeteken nem volt nyomás ez ügyben. Ennek komplementereként, ha különböző okok miatt is, de az egyébként jóval nagyobb versenyhelyzetben közép-magyarországi, illetve dél-alföldi szervezetek jóval nagyobb hányadban fordítják a keletkezett többletbevétel fejlesztésre. Úgy tűnik, hogy a versenyhelyzet dominál elsősorban, igaz, ennek megerősítésére hasznos volna egy **olyan kutatás lefolytatása**, amely a szervezetek meglévő **infrastrukturális** körülményeivel foglalkozik.

III.4. Képzési kínálatok szerinti elemzés

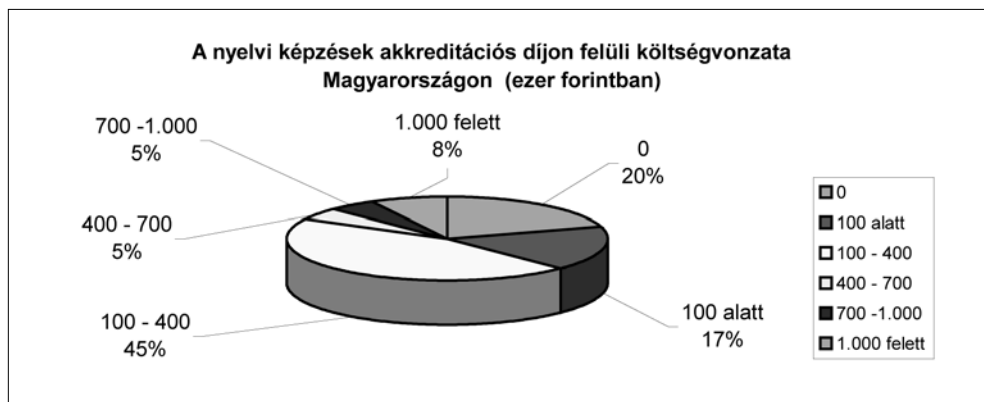
A következőkben az volt a célunk, hogy megvizsgáljuk, nem csak regionálisan, hanem strukturálisan is vannak-e szignifikáns, releváns eltérések az országos adatokhoz képest. A képzési kínálatot a II. pontban közöltek szerint osztottuk fel.

III.4.1. Nyelvi képzések

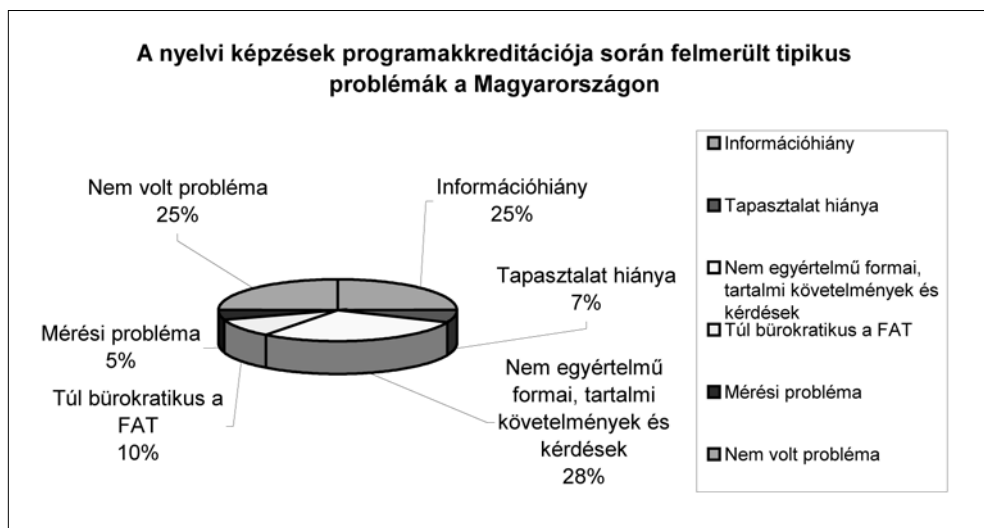
64. ábra

A nyelvi képzések szerinti strukturálódást vizsgálva megállapítható, hogy ezen képzési kínálat szerint a programakkreditációval felmerült többletköltség okai nem térnek el jelentősen az országos átlagtól. Továbbra is a megkérdezett szervezetek **mintegy kétharmada** állította azt, hogy **nem** volt **többletköltsége**. Éppen ezért újra érdemes volt feltenni a kérdést, hogy forintosítva hozzávetőlegesen mekkora többletköltséggel járt a programakkreditáció megszerzése. A következő ábrára előreugorva kiderül, már csak a korábban többletköltséget nem jelzők mintegy harmada állította továbbra is, hogy nem járt többletköltséggel az eljárás...

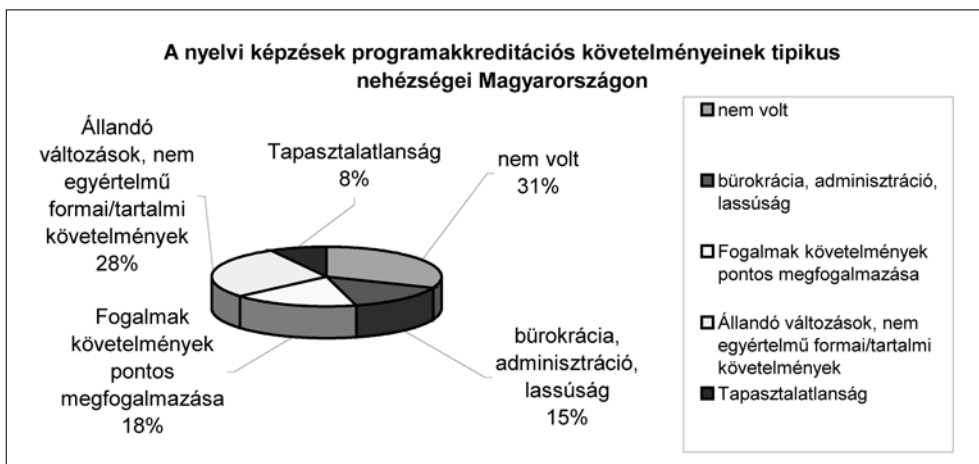
65. ábra

A hozzávetőleges pótlólagos költségeket tekintve, **dominál** a maximum az **eljárási díjak két- háromszorosát** kitevő összeg, a teljes sokaság több, mint hatvan százalékát teszi ki, amely erőteljesebb adat az országosnál. A legmagasabb kategóriákban, ráadásul ugyanabban az eloszlásban, az országos arányt tapasztaljuk. Ebből az adatból levonható az a következtetés, hogy a **nyelvi képzések**, mint a felnőttképzés egyik legkurrensebb ága szerinti **differentiálódás** ezekben az adatokban **nem tükröződik**.

66. ábra

A nyelvi programokat akkreditáló felnőttképzési szervezetek számára a problémamentesség kisebb arányú volt, mint országosan, olyannyira, hogy nem is ez az arány a meghatározó. A **nem egyértelműnek talált követelmények** ugyanis az országos adatot mintegy a felével fölülmúlva, **megelőzik** az előbbi említést. Az információhiányból származó gondok viszont ugyanolyan mértékűek, mint országosan. Megállapítható tehát, hogy a nyelvi képzőknek elsősorban a követelmények leírásával volt problémájuk.

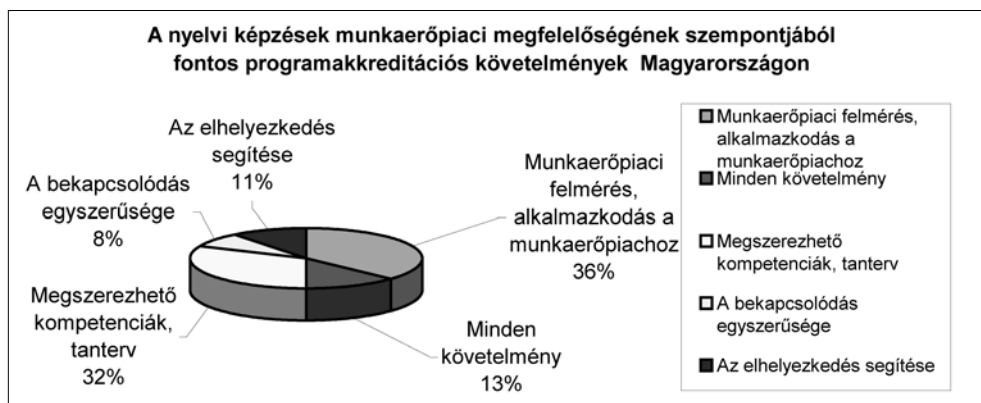
67. ábra

Ebben a kérdésben meglátszik, a megkérdezettek következetesen képviselték gondolataikat. Megint a **problémamentesség csökken**, mintegy negyedével az országos adathoz képest, ugyanakkor ennek komplementereként a **nem egyértelműnek tartott követelmények aránya** és ezzel súlya **növekszik**, az országoshoz képest mintegy negyven százalékkal. A tapasztalatlanságból adódó problémák nem jelentősek, hasonlóan az országos adathoz.

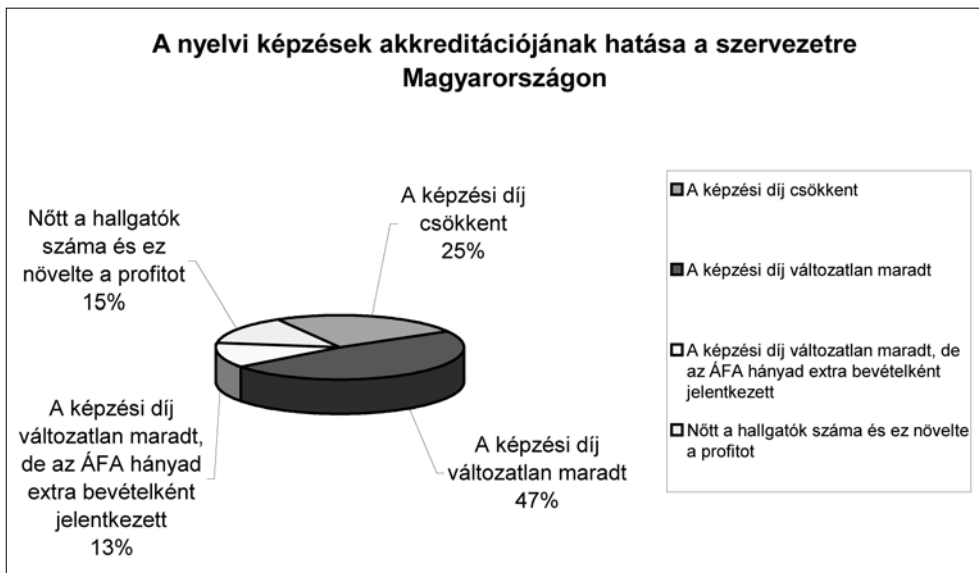
68. ábra

A program megvalósítása szempontjából a **nyelvi képzések szerinti tipizálás nem hoz eltérő eredményeket**. Ugyanúgy a válaszok mintegy kétharmada a személyi, tárgyi feltételek és a képzési terv/tanmenet kategóriájába esik, miközben a többiek együttes részaránya sem változik. Talán annyi a figyelemre méltó, hogy a munkaerőpiaci igényeknek való megfelelés követelménye egy kissé erőteljesebb az országos adatnál.

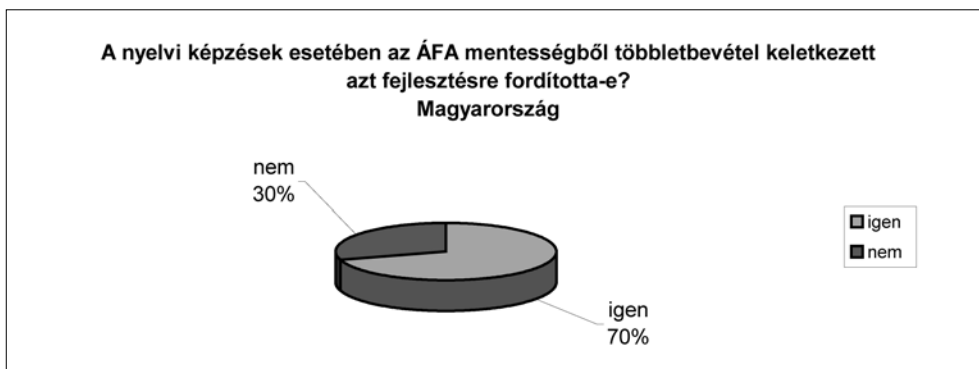
69. ábra

Lényeges változásokat tapasztalunk, ha a nyelvi programok munkaerőpiaci megfelelősége szempontjából fontosnak tartott követelményeket hasonlítjuk az átlagoshoz. Ugyan a munkaerőpiaci igényekhez való alkalmazkodás továbbra is elsőrangú, ugyanakkor sokkal **jelentősebb a súlya a megszerezhető kompetenciák** fontosságának. Némileg meglepő módon, az elhelyezkedés segítése mint követelmény közel kétszeres súllyal szerepel az országos átlaghoz képest.

70. ábra

A megkérdezett nyelvi képzők a forgalmi adómentesség ellenére gyakorlatilag az **országossal megegyező** arányban nyilatkoztak úgy, hogy változatlanul hagyták a képzési díjat. Ugyanúgy negyedük ítélte meg, hogy a díjat csökkentette, kihasználva az ebből származó versenyelőnyt, azonban a nyelvi képzők teljes sokaságának alig hetede szerint volt többletjövedelem növelő hatása a díjcsökkentésnek, illetve az ebből adódó hallgatói létszámnövekedésnek.

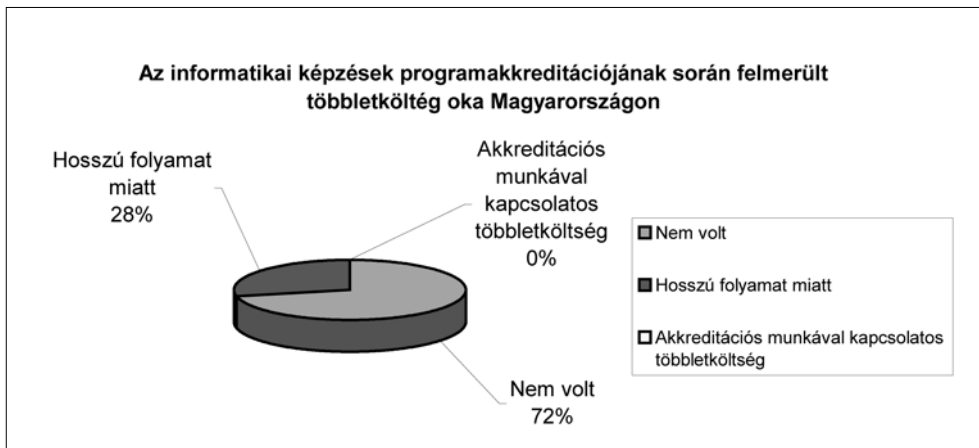
71. ábra

Azok közül, akik valamilyen következtetésből adódóan az előzőekben a többletbevételek keletkezését említették, az országokhoz képest figyelemre méltóan **magas**, közel harmadával növekedett arányban fordították eszközfejlesztésre a többletjövedelmet. Ennél az adatnál egyértelműen megerősíthető, hogy az a tény, miszerint a nyelvi képzés az egyik legdominánsabb kínálati formája a felnőttképzésnek, az eszköz- és infrastruktúrafejlesztésre fordított arányból következő, **erős versenyhatást** mutat.

A **nyelvi képzések** releváns jellemzőit az alábbiakban **foglalhatjuk össze**:

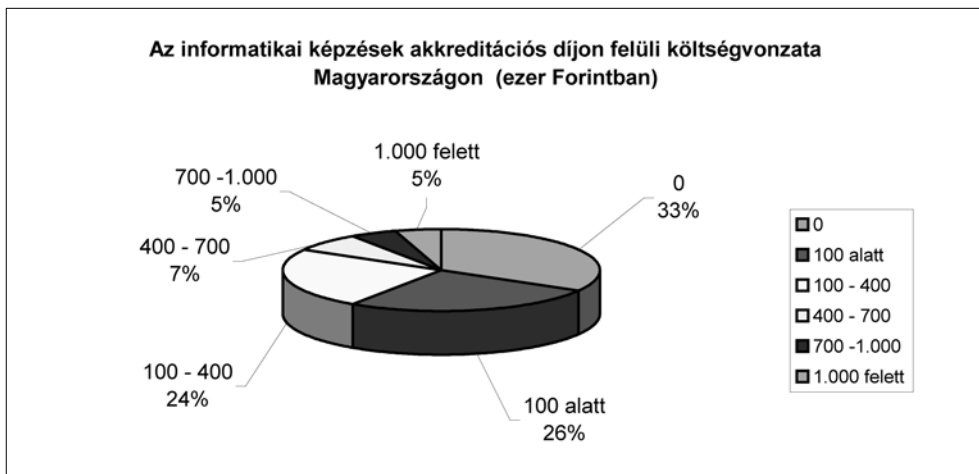
- Szignifikáns az eltérés az országokhoz képest annyiban, hogy az akkreditált nyelvi képzési programmal rendelkezők a formai és tartalmi előírásokat sokkal kevésbé ítélték egyértelműnek, mint az országos átlag.
- Az erős versenyt mutatja az az adat, miszerint, jóllehet nem kapott az országokhoz képest nagyobb arányú említést a forgalmi adómentességéből fakadó többletbevételek keletkezése, ennek ellenére ebből az összegből a nyelvi képzők jóval magasabb arányban költenek fejlesztésre az országosnál.

III.4.2. Informatikai képzések

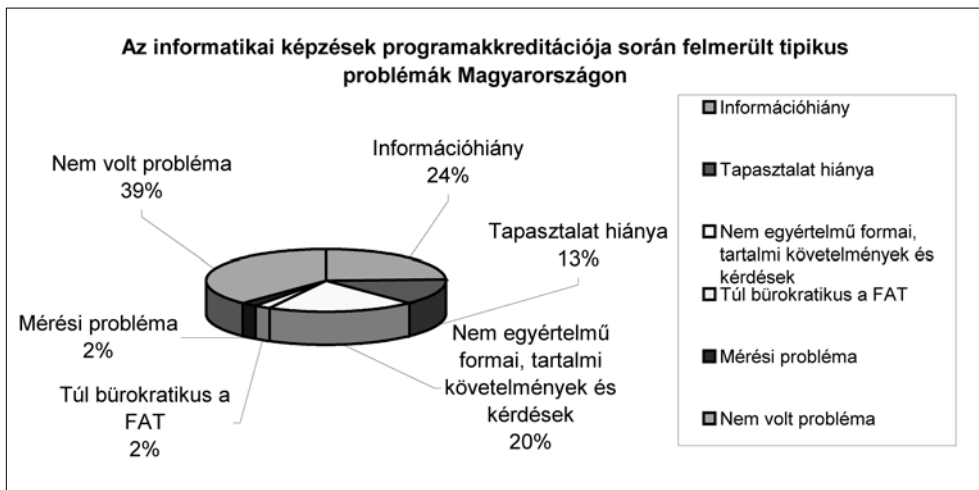
72. ábra

Az informatikai képzések akkreditációja során felmerült többletköltségek **nagyjából** megegyeznek az **országos** adatokkal. Ezen képzések esetében is a válaszadók közel háromnegyede állította azt, hogy nem merült fel többletköltség. Többletköltséget valamivel több mint egynegyeden említettek, bár a akkreditációs munkával kapcsolatos többletköltséget senki sem jelölte meg.

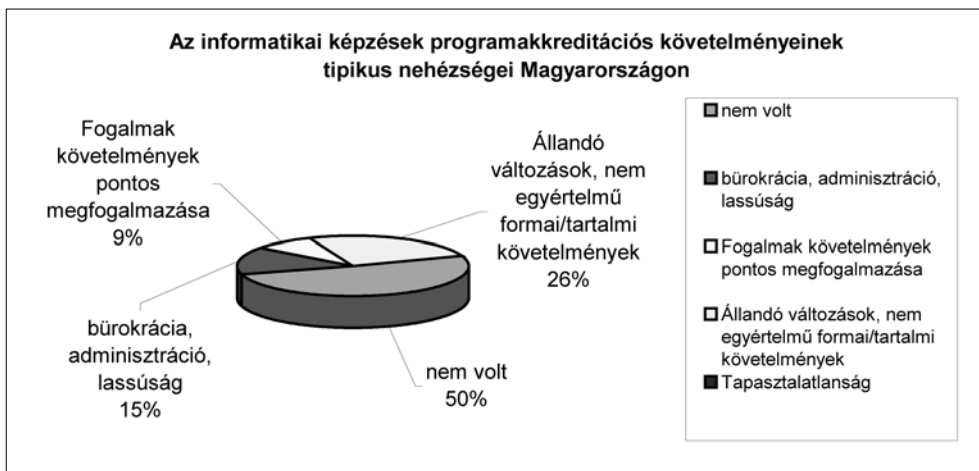
73. ábra

Az akkreditációs díjon felüli költségek vizsgálatánál korábban a többletköltség mentességet megjelölők mindössze egyharmada nyilatkozott továbbra is úgy, hogy nem merült fel költség. Négyezer forintnál kevesebb költséget a szervezetek fele ad meg. A felsőbb kategóriákba az országos átlagnak megfelelő arányú szervezet tartozik. Ezzel elmondható, hogy az informatikai képzőknek **relatíván kevesebb** többlet-ráfordítást jelentett a programakkreditáció megszerzése.

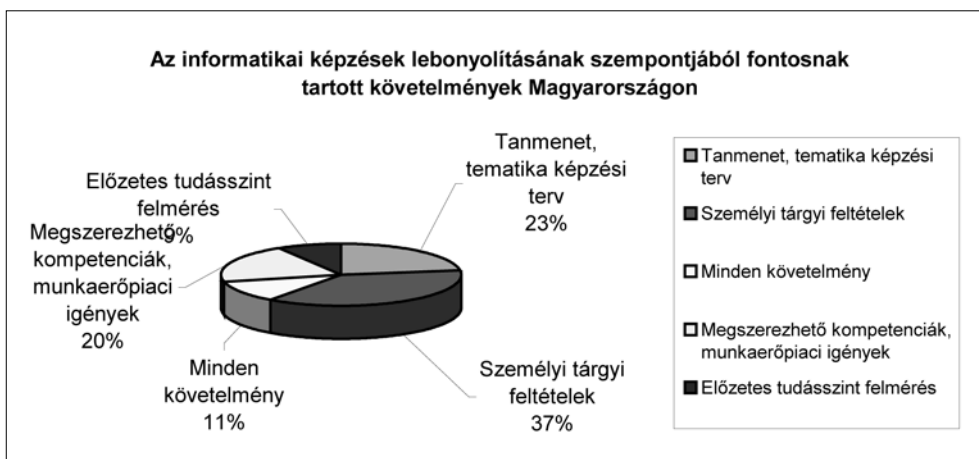
74. ábra

Az informatikai programokat kínáló felnőttképzési szervezetek számára a problémamentesség aránya az országos adatoknak megfelelő. A FAT bürokratikuságának aránya viszont az országos adatok mindössze negyede. Az informatikai képzők elsősorban az **információhiányt**, és a nem egyértelműnek vélt követelményeket jelölik meg problémaforrásként. Ezek sorrendje és aránya az országos arányokkal megegyező.

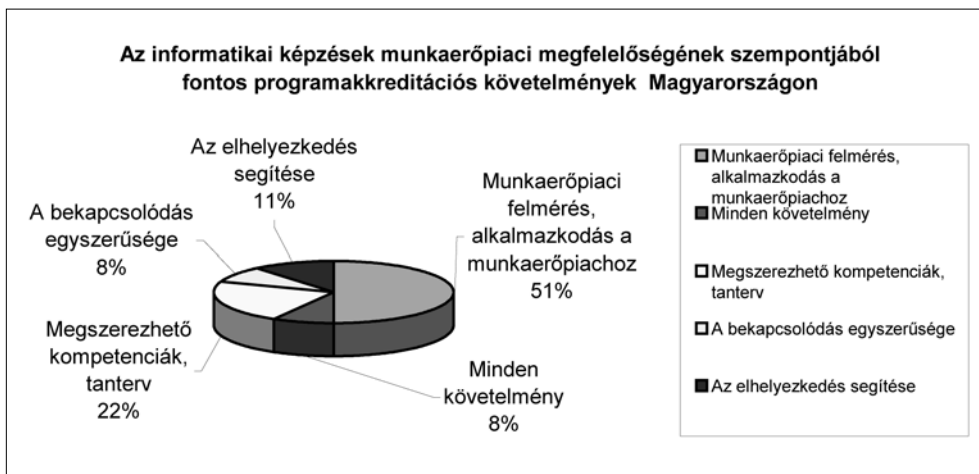
75. ábra

Nem tesz említést nehézségekről az informatikai felnőttképzési szervezetek **fele**. Ez nagyobb arány – mintegy húsz százalékkal -, mint az országos. A megkérdezettek több mint a negyede szerint **a nehézségek oka a nem egyértelműnek vélt követelményekben rejlik**. Az ezt a kategóriát megjelölők száma az országos átlaghoz képest közel egyharmaddal nagyobb, a bürokráciát mint nehézséget viszont négy százalékponttal kevesebben jelölték meg.

76. ábra

A program megvalósítása szempontjából a szervezetek közel kétharmada a személyi, tárgyi feltételek és a képzési terv/tanmenet kategóriát jelöli meg fontosként. Ezen belül viszont a **személyi, tárgyi feltételek aránya valamivel nagyobb**, mint az országos adat, és feltűnő a képzési tervezettség harmadával kisebb súlya. A munkaerőpiaci igényeknek való megfelelés követelménye közel duplája az országos adatnak. Ötven százalékkal többen említik az általánosnak mondható „minden követelmény” kategóriát.

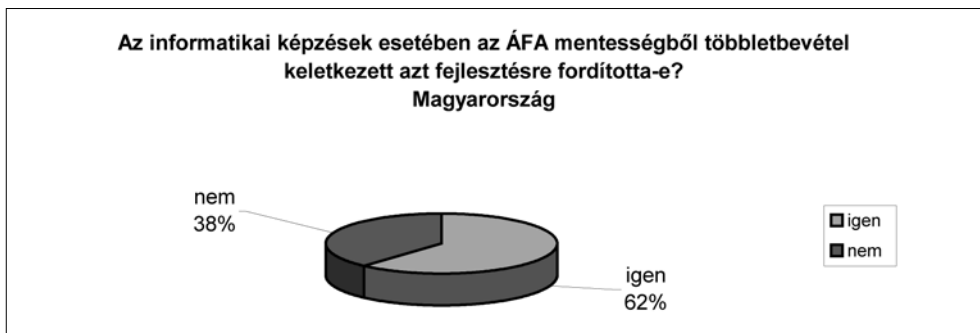
77. ábra

A munkaerőpiaci megfelelés tekintetében az országoshoz hasonlóan és azzal majdnem megegyező arányban az informatikai képzők is a munkaerőpiac igényeit tartják a legfontosabbnak. A többi kategória is az országos arányokat tükrözi pár százalékos eltéréssel. Látható hogy ebben az esetben az adatok gyakorlatilag megegyeznek az országos adatokkal.

78. ábra

A megkérdezettek válaszaiból kiderül: a képzési díjat egyharmaduk változatlanul hagyta. Ez a tizenhárom százalékponttal alacsonyabb érték mint országosan. Öröndetes, hogy közel **negyedével több szervezet** számolt be a **képzési díj csökkentéséről**. Azoknak a szervezeteknek az aránya, melyek a forgalmi adómentesség lehetőségéből a jövedelmüket gyarapítják viszont ötven százalékkal magasabb, mint országosan.

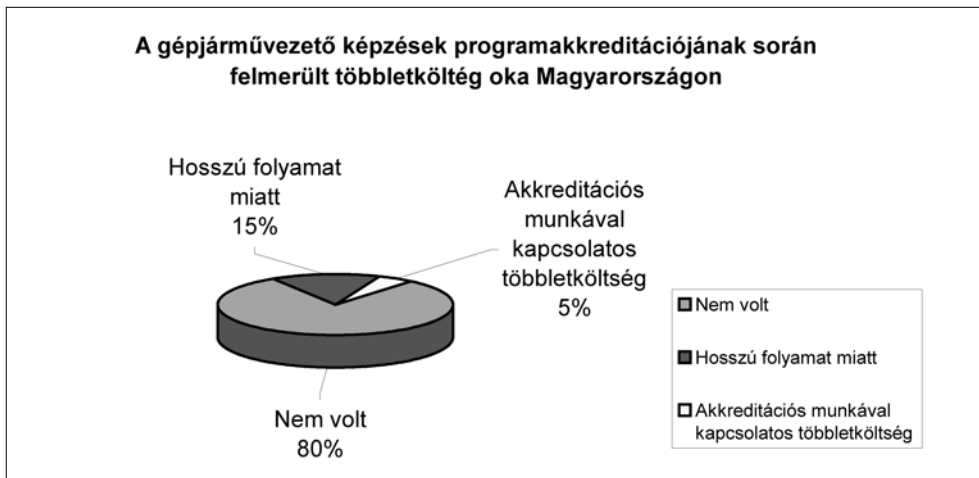
79. ábra

A informatikai képzést kínáló szervezetek közel kétharmada fordítja fejlesztésre az esetlegesen jelentkező többletbevételt. Ez az arány jobb, mint az országos.

Az informatikai képzések összefoglalásaként elmondhatóak az alábbiak:

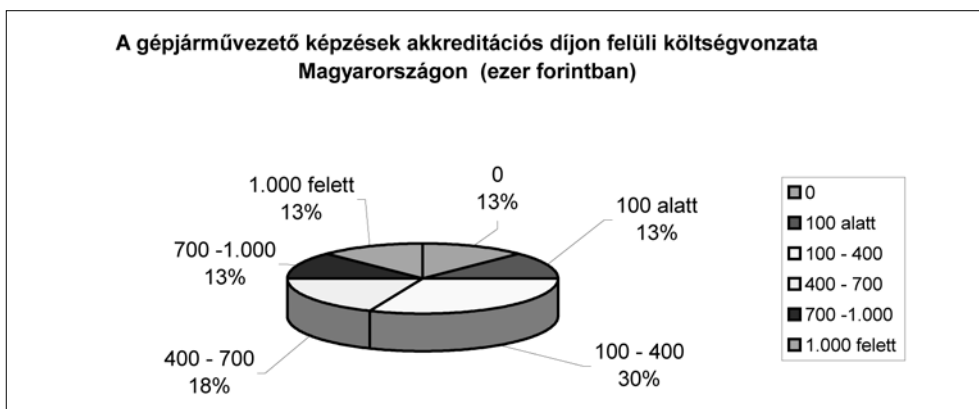
- A programakkreditáció megszerzése az informatikai képzők számára általában kevesebb többletköltséggel járt.
- Ugyanakkor többen csökkentették is a képzési díjat az átlagosnál: ez jelzi a szektor erős versenyét is.
- A kínálati kategória szereplői számára leginkább az információhiányt, illetve a számukra nem egyértelmű követelményeket említették gondként.

III.4.3. Gépjárművezető képzések

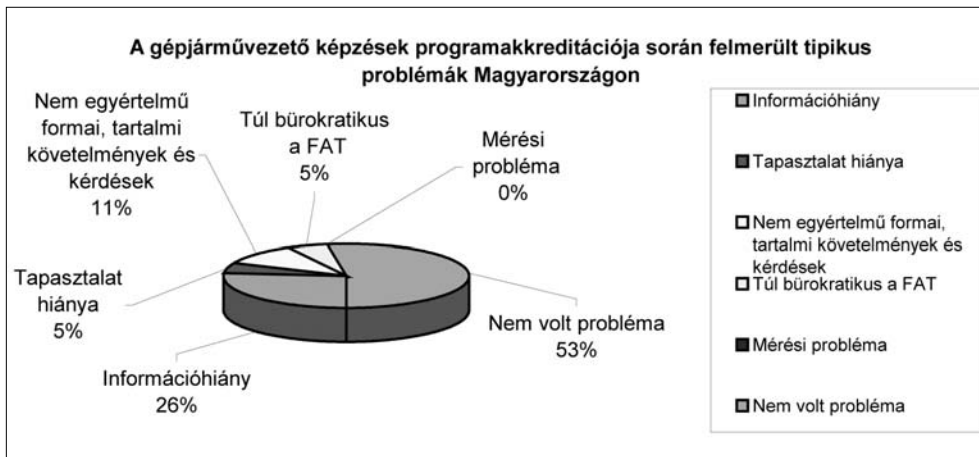
80. ábra

A gépjárművezető képzéssel foglalkozó szervezetek **négyötödénél nem merült fel többletköltség** az akkreditáció során. Ez közel 20 százalékkal magasabb az országos adatoknál. A szervezetek egyötöde számol be többletköltségekről. A többletköltségek okát a válaszadók háromnegyede a folyamat hosszúságában és egynegyedük az akkreditációs munkával kapcsolatos költségekben látja.

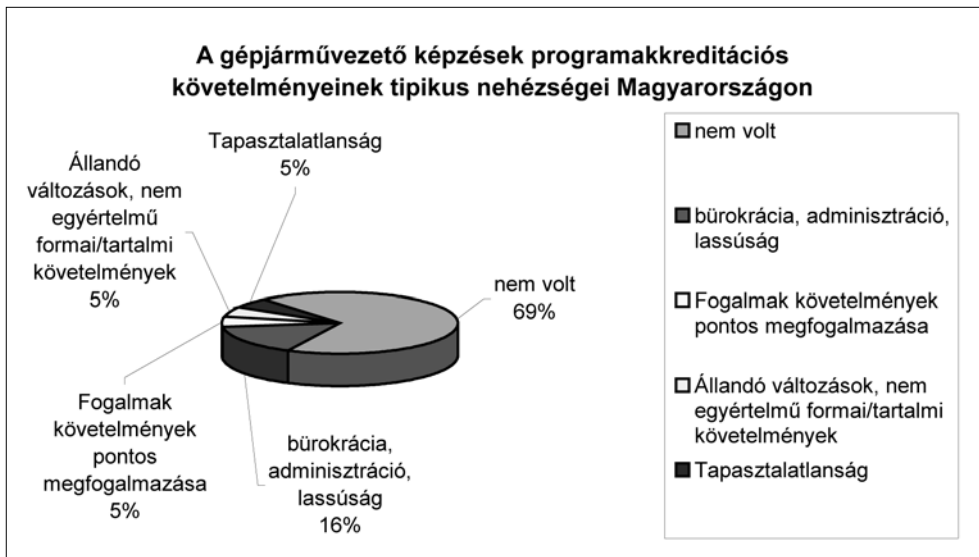
81. ábra

A hozzávetőleges pótlólagos költségeket tekintve **jelentős** a maximum az **eljárási díjak két- háromszorosát** kitevő összeg, a teljes sokaság közel felét teszi ki, amely arány némileg kisebb az országosnál. A legmagasabb kategóriákban az **egymillió forint feletti** ráfordítás aránya az országos átlagnak majdnem **duplája**. Igen **alacsony** azon szervezetek aránya, amelyek **nulla** forintos akkreditációs díjon felüli **költség-vonzatot** adtak meg. Feltűnő, hogy míg a többletköltség felmérés nyolcvan százalékában zérus összeget jelöltek meg, úgy ebben az esetben az ezt megjelölők aránya mindössze tizenhárom százalék.

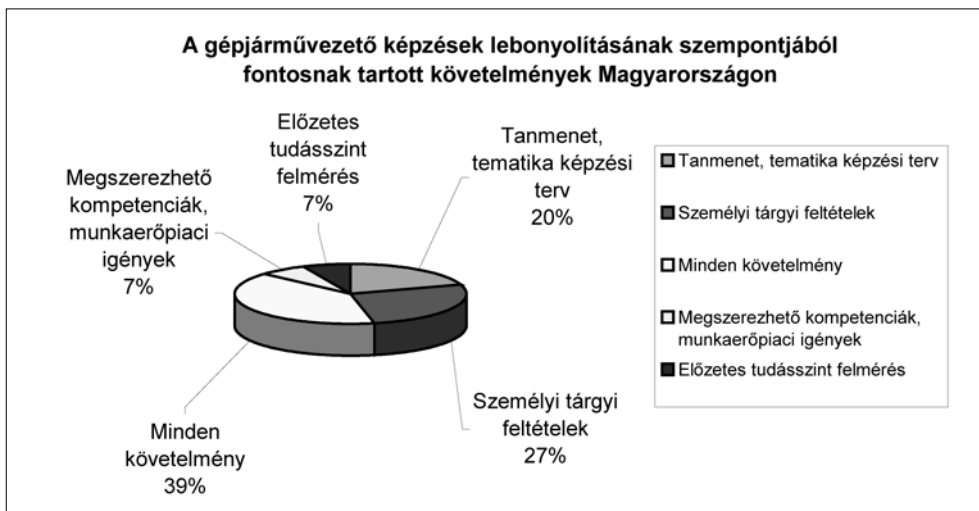
82. ábra

Az akkreditáció során felmerült problémák közül az információhiány szerepel az első helyen az országos adatokkal nagyjából megegyező arányban. Az országos adatokhoz képest fele azoknak a szervezeteknek az aránya, amelyek a problémák okát a tapasztalatlanságban és a nem egyértelmű követelményekben látják. A képzők több mint fele viszont semmilyen **problémával nem** találkozott az akkreditáció során, ez az adat lényegesen, közel **ötven százalékkal erősebb**, mint az országos átlag.

83. ábra

A felmérés szerint a gépjárművezető képzők az országosnál számottevően **nagyobb** arányban **nem** jeleznek **nehézségeket**. A bürokráciára az országossal csaknem megegyező arányban panaszkodnak, a többi kategória viszont jelentősen kisebb arányban szerepel. Kijelenthetjük, hogy ezen szervezetek mindössze egyharmada ütközött nehézségekbe a programakkreditációs követelmények teljesítésekor.

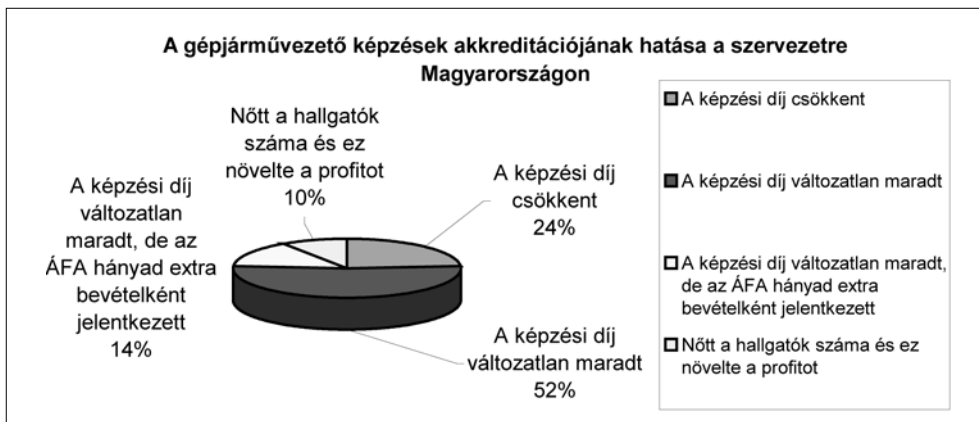
84. ábra

A másmilyen képzéseket kínálókhöz képest a képzési terv és a személyi, tárgyi feltételek kategóriapáros dominanciája ebben az esetben nem jelentkezik. A **legnagyobb arányt** a „**minden követelmény**” kategória éri el. Ez – kiegészülve a képzési terv, és személyi tárgyi feltételek kategóriákkal – a gépjárművezető oktatás speciális igényeit jelentheti, ahol több ugyanolyan fontosságúnak ítélt feltétel együttes megléte jelentheti a képzés sikeres lebonyolításának kulcsát.

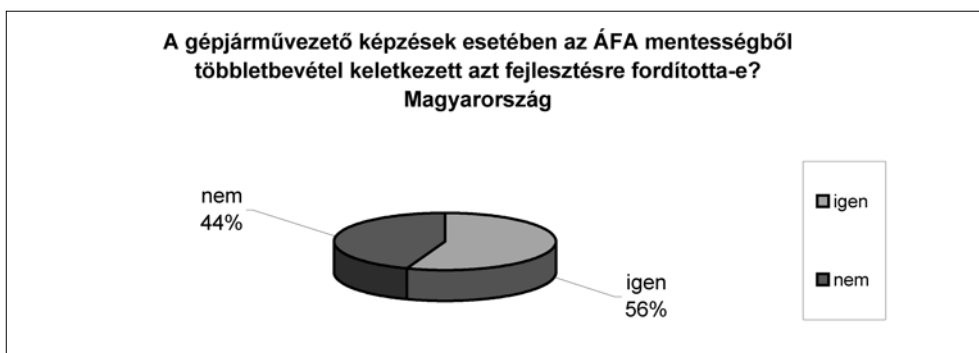
85. ábra

A válaszadók legnagyobb arányban ebben az esetben is a munkaerőpiachoz való alkalmazkodást jelölték meg, bár húsz százalékkal kevesebben. A legnagyobb és legszembetűnőbb változás az országos eredményekhez képest az, hogy az elhelyezkedés elősegítését kétszer annyi szervezet jelölte meg fontos követelményként. Feltételezhető, hogy a gépjárművezető képzésekben résztvevők által megszerzett képesítéseknek biztos kereslete van a munkaerőpiacon, valamint a képzőszervek jó munkaerőpiaci kapcsolatokkal rendelkeznek.

86. ábra

A **képzési díjakat** a gépjárművezető képzők több mint a fele érintetlenül hagyta. Ez valamivel **nagyobb** érték, mint az **országos**. A többi kategóriában is csak minimális eltérést tapasztalunk az országos adatokhoz képest.

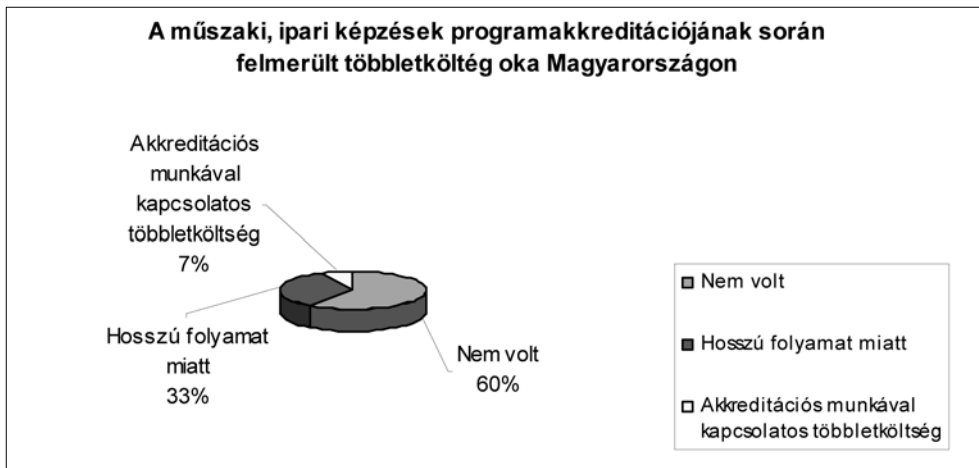
87. ábra

A forgalmi adó mentességből származó jövedelem kérdésében a gépjárművezető képzők az országos eredményekkel teljesen megegyező arányban adták meg válaszaikat.

A **gépjárművezető képzésekkel** foglalkozó szervezetek felmérését a következőképpen foglalhatjuk össze:

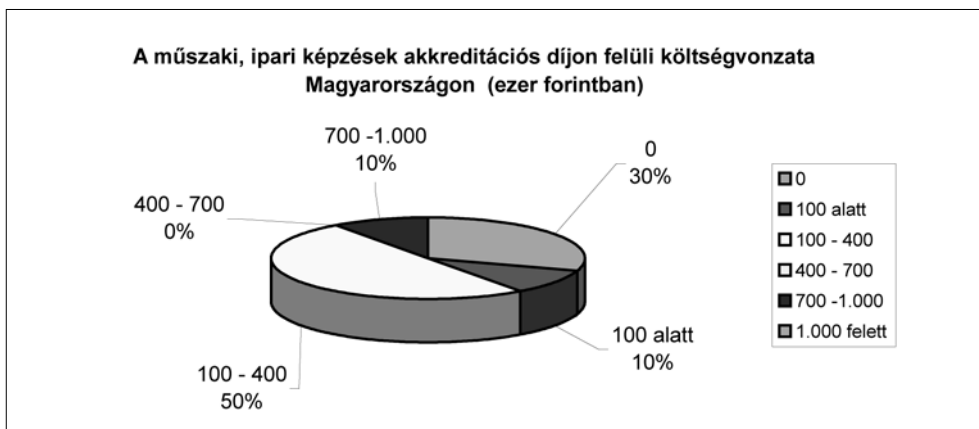
- A gépjárművezetők számára általában jelentősebb volt a programakkreditáció megszerzésének többletköltsége,
- Talán éppen emiatt is jellemző, hogy a nagyobb verseny ellenére kevésbé csökkenték képzési díjaikat a szereplők, sőt, bár a szektor beruházás igényes, a fejlesztésre fordított pénzek aránya sem emelkedik az országos átlag fölé.
- A magasabb többletköltség oka minden bizonnyal a tanácsadók intenzívebb igénybevétele miatt történt meg, amit közvetve bizonyít az is, hogy a szektor számára egyformán problémát okozott minden követelmény teljesítése.

III.4.4. Műszaki, ipari képzések

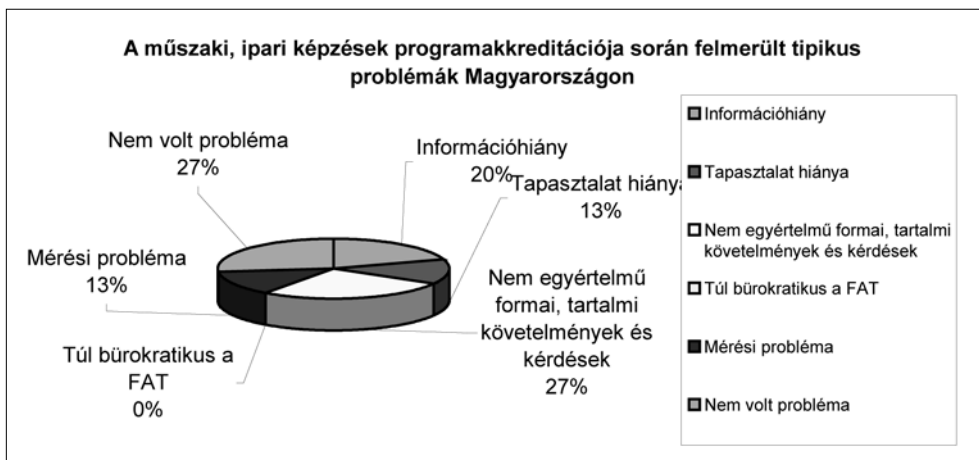
88. ábra

A műszaki, ipari képzők az országos adatokhoz képest mintegy **tíz százalékkal kisebb arányban** állítják azt, hogy nem volt többletköltség a programakkreditáció során. Kétötödük válaszaiból derült ki az, hogy a folyamat hosszúsága, illetve az akkreditációs munkával kapcsolatos kiadások jelentettek többletköltséget hatvan, illetve negyven százalékos arányban.

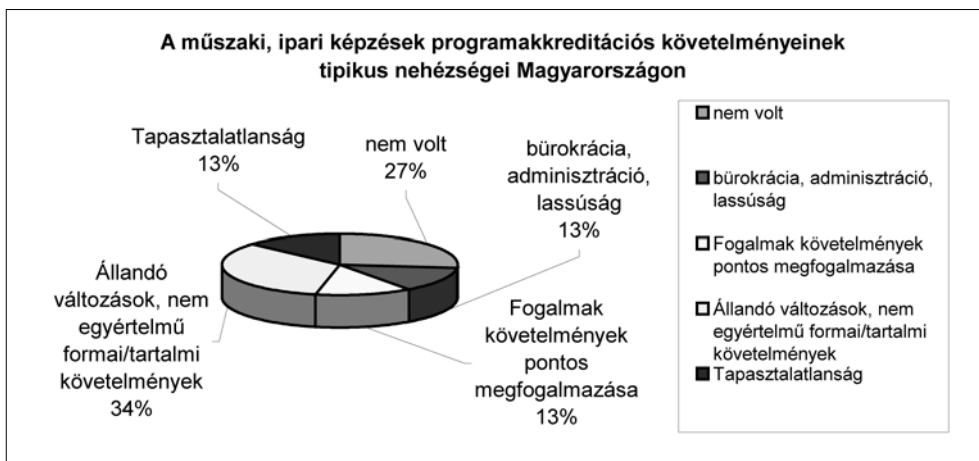
89. ábra

Százezer és négyszázezer forint közötti az az összeg, amit a műszaki, ipari képzéseket nyújtó felnőttképzési szervezetek a legnagyobb arányban az akkreditációért az akkreditációs díjon felül fizettek. Ennek a kategóriának az **ötven százalékos aránya** tizenegy százalékponttal nagyobb az országos adatoknál. Nem jeleztek négyszázezer és egymillió forint közé eső költségvonzatot. Megállapítható, hogy a műszaki, ipari képzések legnagyobb hányada az akkreditációs költség két- háromszorosánál nagyobb költséget nem vonz.

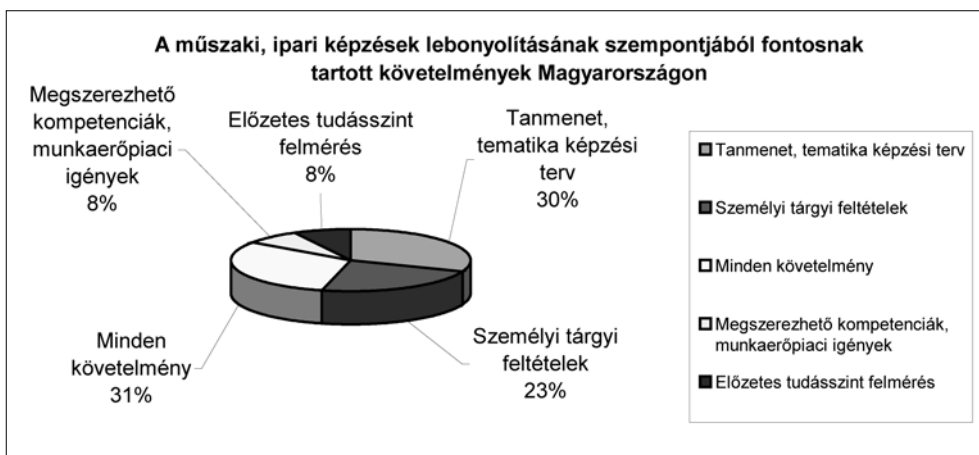
90. ábra

A műszaki, ipari képzéseket nyújtó szervezetek számára a **problémamentesség kisebb arányú** volt, mint országosan. Ezzel megegyező arányban szerepelnek a **nem egyértelműnek talált követelmények**, melyek **aránya a felével nagyobb**. A tapasztalathiányból származó gondok viszont majdnem ugyanolyan mértékűek, mint országosan. Megállapítható, hogy a műszaki, ipari képzőknek elsősorban a követelmények leírásával van problémájuk.

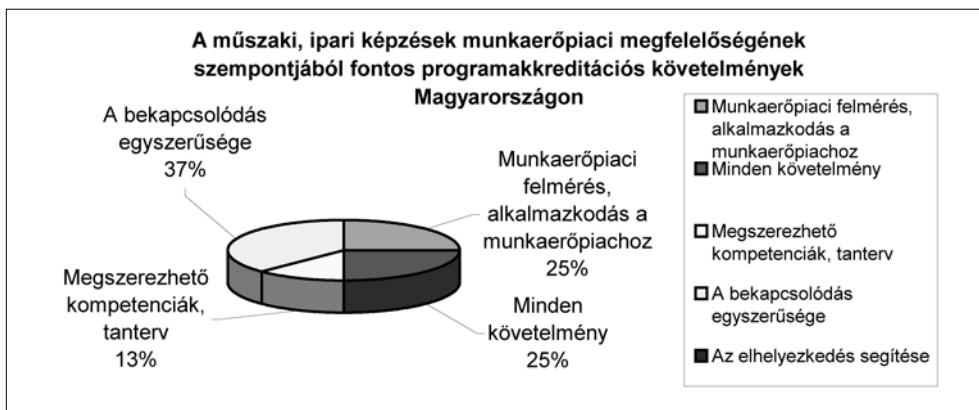
91. ábra

A műszaki, ipari képzést folytatók valamivel több mint egy negyede nem találkozott nehézségekkel. Az országos adatokhoz képest **igen alacsony a problémamentesség aránya, és a nem egyértelműnek vélt követelmények kategória** számadatai kiugróan magas, mintegy háromszoros értéket jeleznek. Nagyobb a tapasztalatlanságot nehézségként megjelölők száma is. A bürokrácia mint nehézség aránya alacsonyabb.

92. ábra

A szervezet közel egyharmada minden követelményt fontosnak tart a képzés lebonyolítása szempontjából, ez duplája az országos átlagnak. Szintén egyharmad azon szervezetek aránya, amelyek a képzési tervet gondolják a legfontosabbnak. Ennek aránya az országossal megegyező. A személyi, tárgyi feltételek országos harminchárom százalékos arányához képest a műszaki, ipari képzéseket kínáló kevésbé, mint negyede tartotta fontosnak ezt a kategóriát. A fennmaradó két, kevésbé gyakori kategória aránya az országoséhoz hasonló.

93. ábra

A műszaki, ipari képzést kínáló esetében a munkaerőpiachoz való alkalmazkodást mindössze csak egynegyedük tartotta fontosnak. Ez az országos adat fele. Szintén az országos adat felének felel meg a megszerzhető kompetenciák fontosságát megjelölők száma. Egynegyed volt azon szervezetek aránya is, amelyek a „minden követelmény” kategóriát adták meg válaszukban, ez két és félszerese a magyarországi átlagnak.

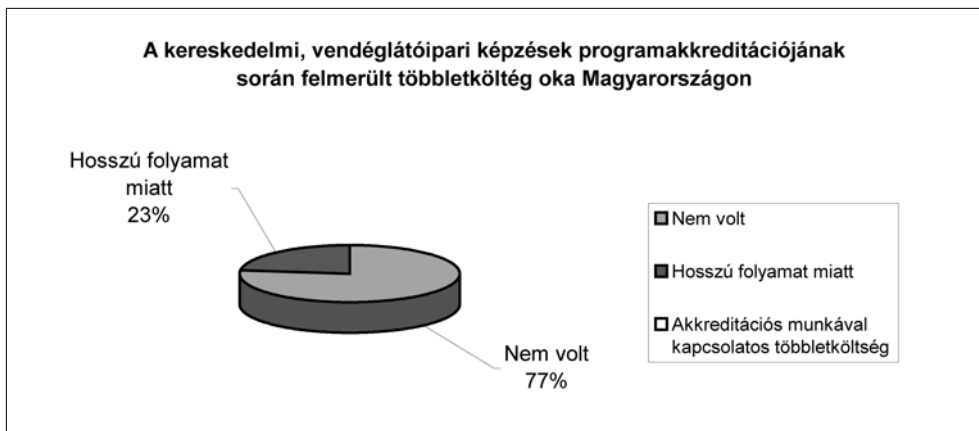
94. ábra

A **képzők** valamivel több, mint fele **nem változtatta árait**. Arányuk az országos adatokhoz képest tíz százalékkal **nagyobb**. Képzési díjcsökkentésről kevesebben számolnak be, a képzők kevesebb, mint egynegyede döntött a díjcsökkentés mellett. Az ÁFA mentesség előnyeit kihasználva a szervezetek egyötöde a saját nyereségét növeli. A hallgatók számának növekedése valamivel alacsonyabb, mint az országos átlag.

A **műszaki, ipari képzések** összefoglaló áttekintéseként a következők állapíthatók meg:

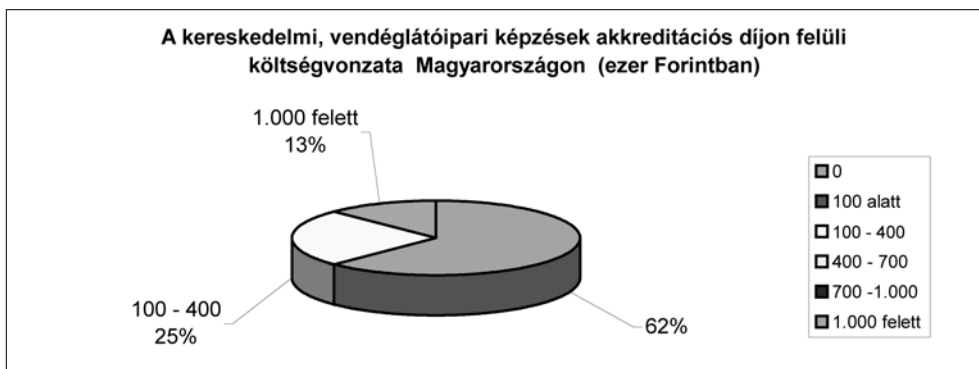
- Az ilyen típusú képzéseket nyújtóknak elég szignifikáns hányada tartotta problémásnak azt, hogy a követelményeket nem találta egyértelműnek.
- Az ilyen típusú képzéseket nyújtók sem követték az országos átlagot, hanem jelentősebb arányban hagyták változatlanul az arányaikat. Ez logikusnak tűnik annak a fényében, hogy abszolút számuk elég csekély, mindenesetre a nyelvi, gépjárművezetői képzéseknél jelentkező verseny itt sokkal kisebb.

III.4.5. Kereskedelmi-vendéglátóipari képzések

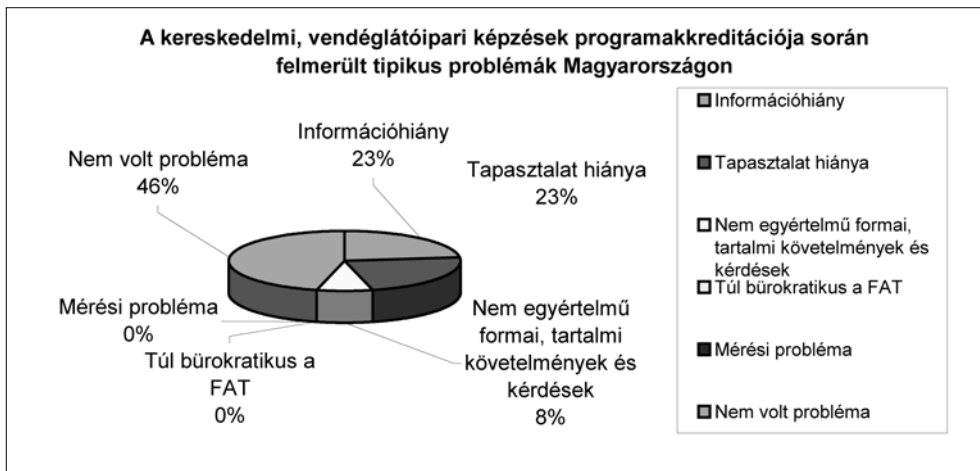
95. ábra

A kereskedelmi és vendéglátóipari képzések szerinti strukturálódást vizsgálva megállapítható, hogy ezen képzési kínálat szerint a programakkreditációval felmerült többletköltség okai kis mértékben térnek el jelentősen az országos átlagtól. Itt a megkérdezett szervezetek **mindegy háromnegyede** állította, hogy **nem volt többletköltsége**. Éppen ezért újra érdemes volt feltenni a kérdést, hogy összességében hozzávetőlegesen mekkora többletköltséggel járt a programakkreditáció megszerzése. A következő ábrára előreugorva eddig nem tapasztalt összefüggést látunk: a korábban többletköltséget nem jelzők mintegy **nyolcvan százaléka** állította továbbra is, hogy nem járt többletköltséggel az eljárás!

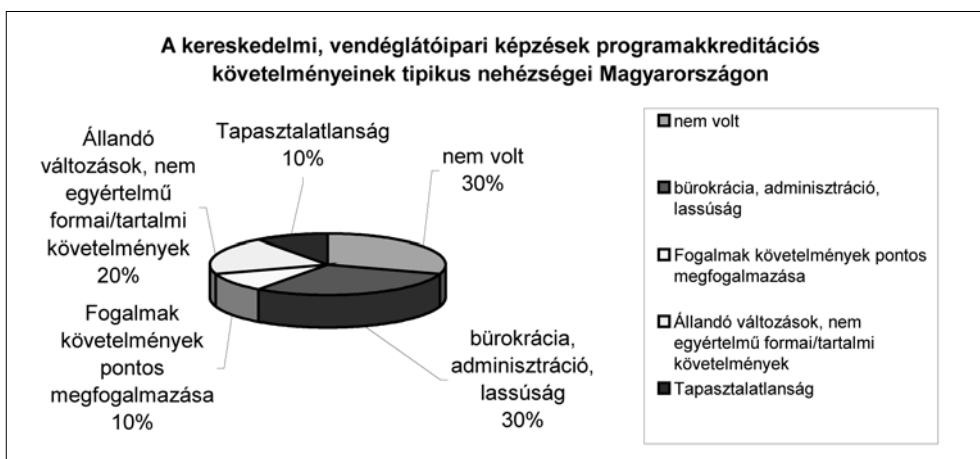
96. ábra

Elég meglepő ez a tábla, hiszen, míg egyik oldalról azt mondja, hogy nagyon nagy arányban a kereskedelmi és vendéglátó-ipari képzéseknél nem volt többletköltség, addig, ahol volt, ott nem kis arányban ezért borsos összeget kellett fizetni.

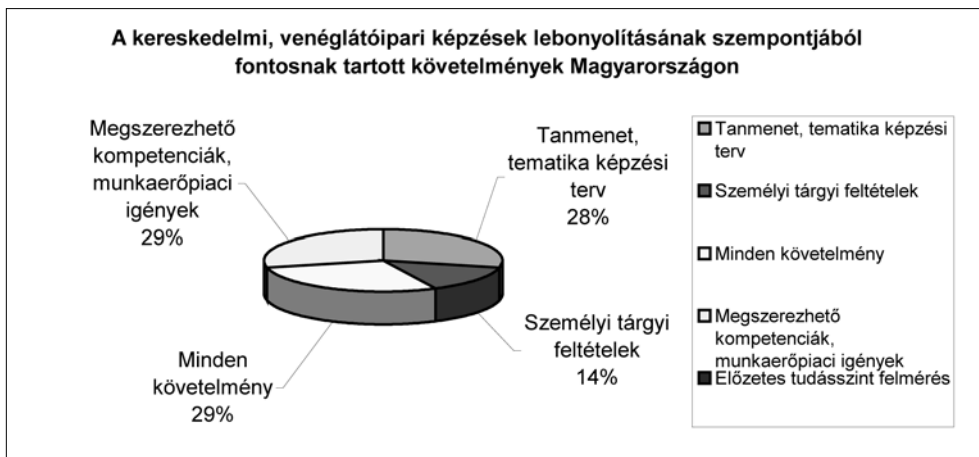
97. ábra

A „tipikus problémák” diagram részben ismétli az országos adatokat, amikor itt is főlényes többsége van a problémamentességnek, miközben az informáltsági gondok is ugyanakkora súllyal jelennek meg. Amiben eltérés mutatkozik, a nem egyértelmű-vélt követelmények: ez jóval kisebb az országos átlagnál, valamint a tapasztalat-lanságból adódó problémák: ez meg jóval nagyobb arányú az országosnál.

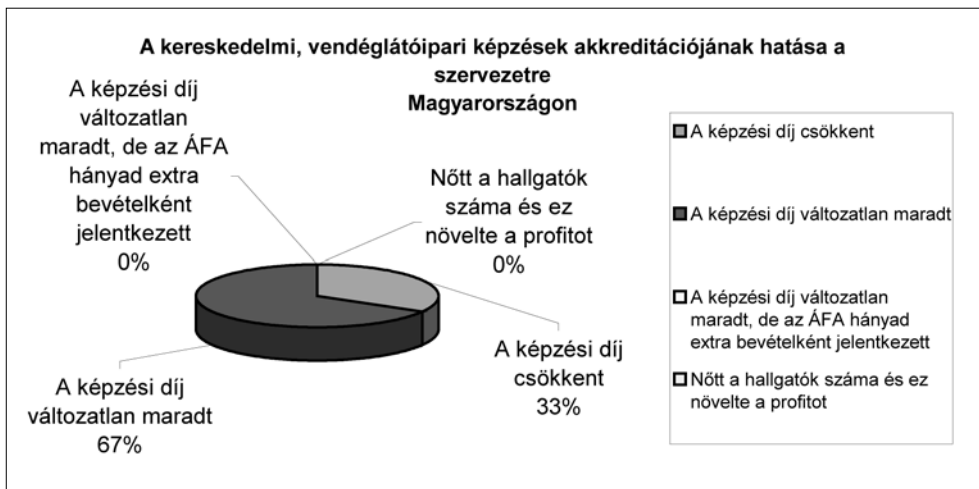
98. ábra

Valamivel az országos alatt marad a problémamentesség aránya, tehát ilyen típusú képzési programokat akkreditálóról kijelenthető, hogy nagyobb problémáik voltak, mint társaiknak. Ugyanakkor a bürokratikus, lassú adminisztrációt említették a **legjelentősebb** problémaként, nagyjából kijelenthető módon, hogy a problémamentesség rovására. A többi érték az országos körül mozog.

99. ábra

A kereskedelmi és vendéglátóipari programok megvalósítása szempontjából az említések elég **jelentős mértékben különböznek** az országostól: a **személyi, tárgyi feltételek** jelentősen, mintegy a **fele súlyra** esnek vissza, ugyanilyen mértékben **emelkedik** azonban a **munkaerőpiaci igények szerinti megfelelés** követelménye. A képzési tervezettség aránya nagyjából az országoshoz hasonlítható.

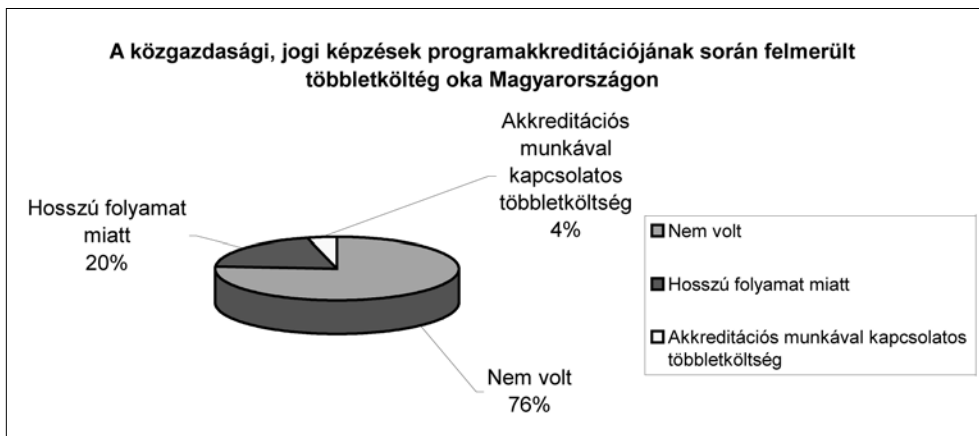
100. ábra

A kereskedelmi és vendéglátóipari képzések tekintetében a forgalmi adómentességet kihasználandó kérdésre két választ kaptunk: vagy változatlanul hagyták a képzési díjat, és ez kétharmados arányban történt, vagy csökkentették. Mindenesetre egyik verzióban sem számoltak be pótlólagos jövedelmekről, így, értelemszerűen nem tudtuk azt sem vizsgálni, hogy ezeket mire használták fel: elköltötték, vagy esz-
közfejlesztésre fordították.

A **kereskedelmi és vendég-látóipari képzések** jellegzetességeit összefoglalva, az alábbi megállapítások tehetők:

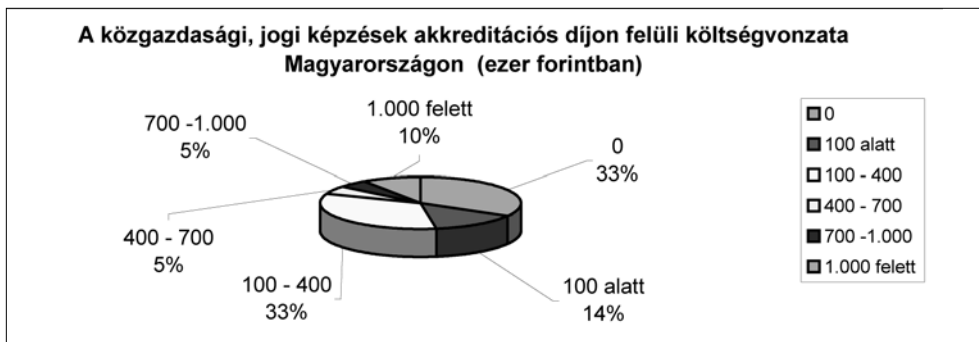
- A képzést nyújtók között itt messze kimagasló arányú azon szervezetek száma, amelyeknek nem került tényleges többletköltségbe a programakkreditáció.
- Ugyanakkor ezen szervezetek megadott információiból nem derül ki, keletkezett-e többletjövedelem a forgalmi adómentesség révén.
- Ezen képzést nyújtó szervezetek számára a legtöbb gondot az adminisztratív lassúság jelentette.

III.4.6. Közgazdasági-jogi képzések

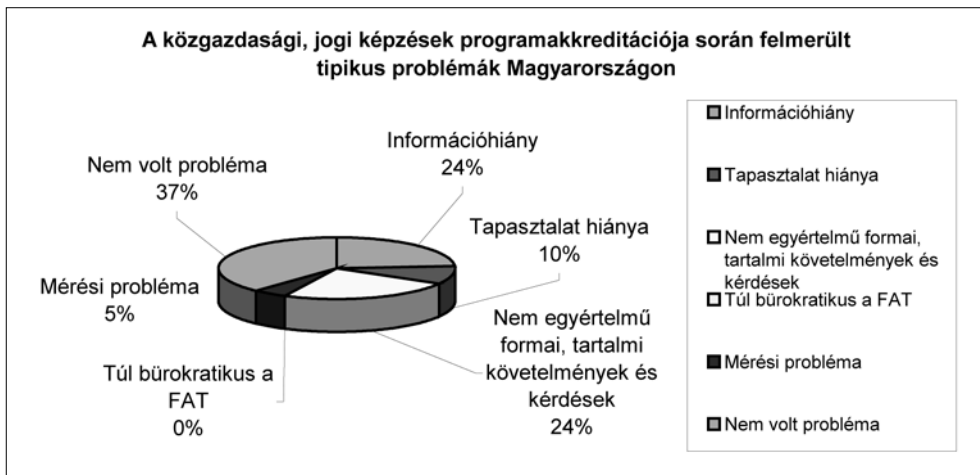
101. ábra

A közgazdasági-jogi képzések szerinti strukturálódást vizsgálva megállapítható, hogy ezen képzési kínálat szerint a programakkreditációval felmerült többletköltség okai még inkább felülmúlják az országos adatot, hiszen a megkérdezett szervezetek **mintegy háromnegyede** állította azt, hogy **nem** volt **többletköltsége**. Itt is megtettük ezért, hogy mindenkinek újra érdemes volt feltenni a kérdést, hogy forintosítva nagyságrendileg mekkora többletköltséggel járt a programakkreditáció megszerzése. A következő ábrára előreugorva kiderül, már csak a korábban többletköltséget nem jelzők mintegy negyven százaléka állította továbbra is, hogy nem járt többletköltséggel az eljárás...

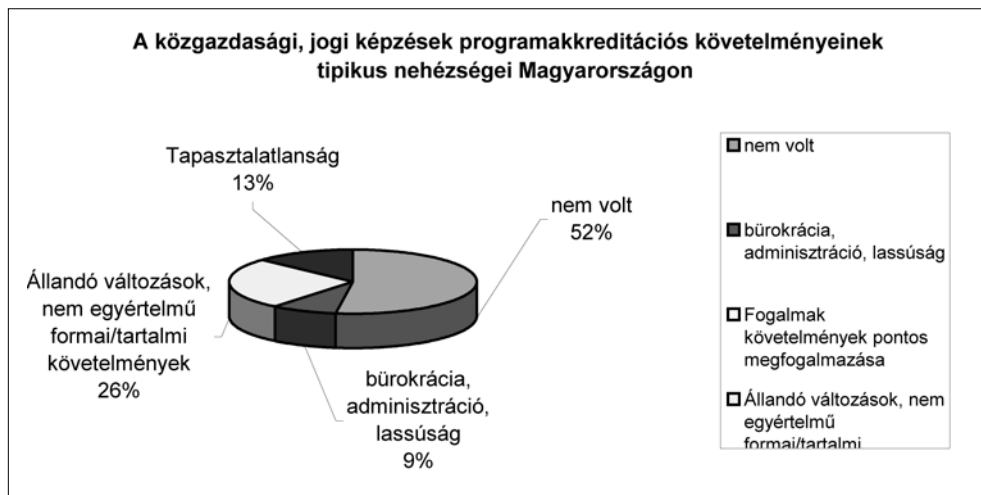
102. ábra

A hozzávetőleges pótlólagos költségeket tekintve **dominál** a maximum az **eljárási díjak két- háromszorosát** kitevő összeg, de itt a teljes sokaságnak kevesebb, mint a felét teszi ki, amely jelentősen az országos adat alatt marad. A legmagasabb kategóriákban ennek megfelelően, némileg nagyobb arányokat találunk, mint országosan. Megállapítható, hogy **közgazdasági-jogi témájú akkreditált képzési programot előállítani nehezebb, mint általában.**

103. ábra

A közgazdasági-jogi képzések akkreditációjának az eljárása során az országos adatokkal megegyezően alakult a problémamentesség említése, ugyanakkor két jelentős különbséget is felfedezhetünk. Az egyik, hogy **jelentősebb arányú**, az országos adatot a negyedével felülmúló a **nem egyértelműnek vélt követelményekből adódó problémák** mennyisége. A másik, hogy érdekes módon nem történt ebben a képzési kategóriában említés a FAT működésére vonatkozóan.

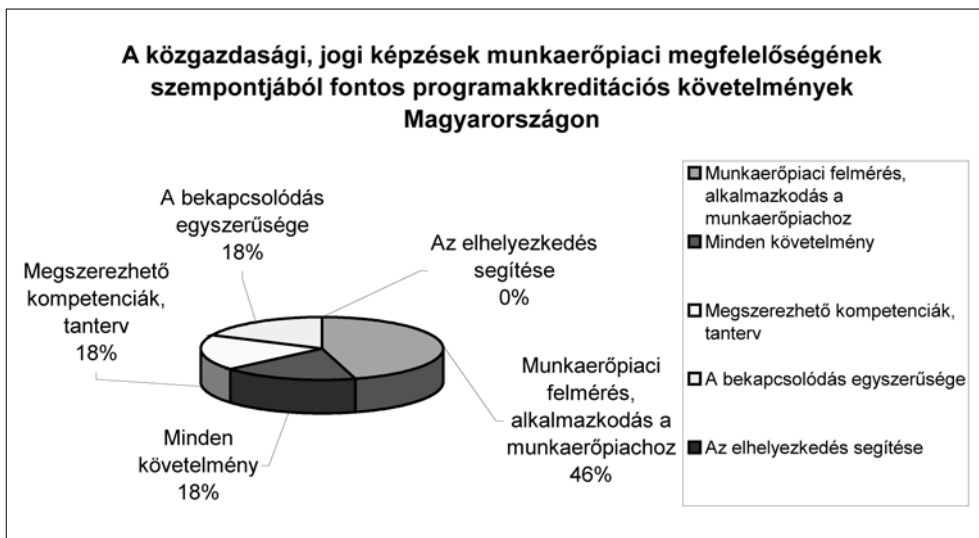
104. ábra

A programakkreditáció követelményrendszerével kapcsolatos gondok a közgazdasági-jogi képzések területén markánsabban strukturálódnak az országosnál. Egyik oldalról, meghatározó, sőt, az országosnál negyedével dominánsabb a problémamentesség esete. Másik oldalról viszont jelentős **koncentráció** figyelhető meg a **nem egyértelműnek vélt követelményekkel** kapcsolatban: az országos adatot harminc százalékkal múlja felül az itteni adat. A **tapasztalat hiányából** adódó gondok pedig másfélszeres súllyal jelentkeznek ebben a képzési dimenzióban.

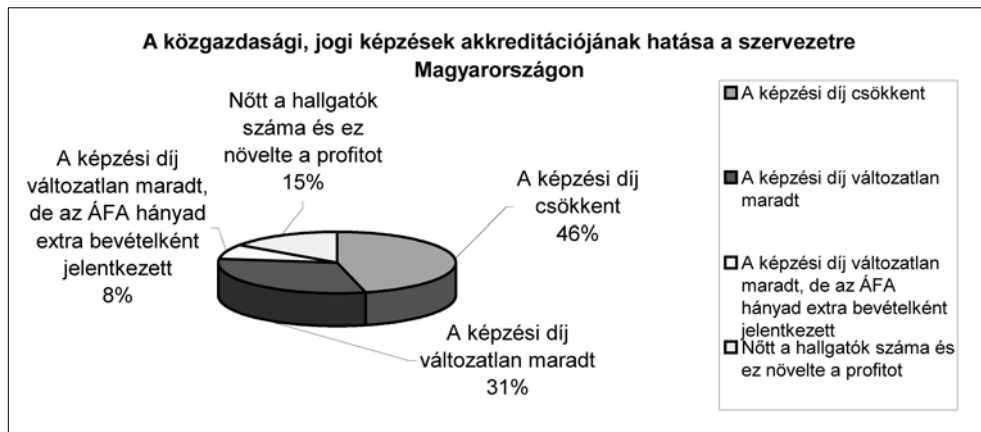
105. ábra

A program megvalósítása szempontjából az alábbi megállapítások tehetők a közgazdasági-jogi képzések területén. Az **országos adatokat** szinte hajszára **pontosan ismétlik** az adatok: a személy, tárgyi feltételek, valamint a tanmenet, képzési tervezés fontossága szinte hajszára akkora aránnyal rendelkezik, mint országosan. A többi adat is hasonló, némi hangsúlyeltolódások figyelhetők csak meg, amennyiben az előzetes tudásszint felmérés kissé alulreprezentált, míg a munkaerőpiaci igényeknek való megfelelés kissé felülreprezentált.

106. ábra

A munkaerőpiaci igények teljesítése, természetes módon itt is elsőrangú. Speciális azonban az, hogy a közgazdasági-jogi képzéseket folytatók úgy ítélik meg, a **be-kapcsolódás egyszerűségének** a biztosítása legalább annyira fontos, mint a többi követelmény, mellesleg az országoshoz képest pontosan a duplája a dominanciája. A megszerezhető kompetenciák biztosítása fontos szerepet játszik ugyan itt is, de közel sem olyan markánsat, mint az országos adatokban.

107. ábra

Meglepő módon rendkívül nagy azon említés aránya, hogy a **képzési díjat csökkentették** a programakkreditáció adta forgalmi adómentesség kihasználásával. A teljes említésnek több, mint a **hatvan százaléká köthetik ide**, vagy csak a díj csökkentése révén, vagy egyenesen azáltal, hogy a díjcsökkentés révén a hallgatói létszám oly mértékben emelkedett, hogy az növelte a jövedelmet. Ezzel többen nyilatkoztak úgy, hogy csökkentették a díjat, mintsem, hogy változatlanul hagyták volna, ami ellentétes az országos adattal. A háttérben a képzési piac e szegmensének nagy versenyhatását kell látnunk.

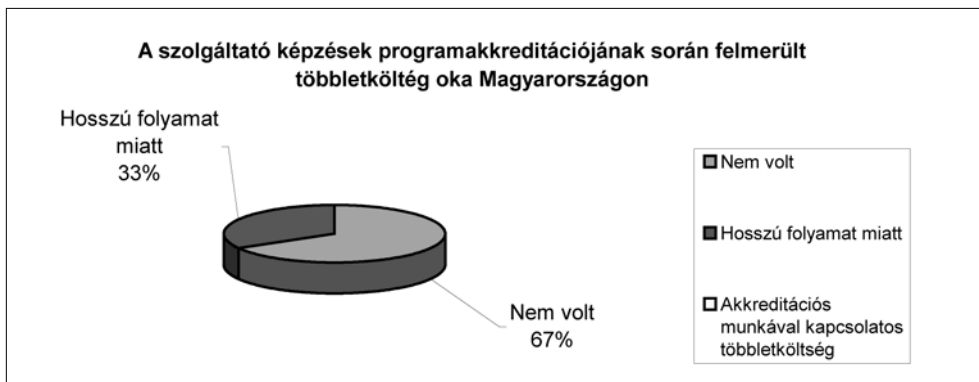
108. ábra

Azok közül, akik valamilyen következtetésből adódóan az előzőekben a többletbevétel keletkezését említették, az országoshoz képest enyhén **alacsonyabb**, mintegy tíz százalékkal csökkent arányban fordították eszközfejlesztésre a többletjövedelmet. Az erős verseny mellett tehát a többletjövedelmek személyi többletjövedelemmé váltak, amit az magyarázhat, hogy ennek a képzési kategóriának van talán a legalacsonyabb beruházási, és eszközfejlesztési igénye.

A **közgazdasági-jogi képzések** releváns jellemzőit az alábbiakban foglalhatjuk össze:

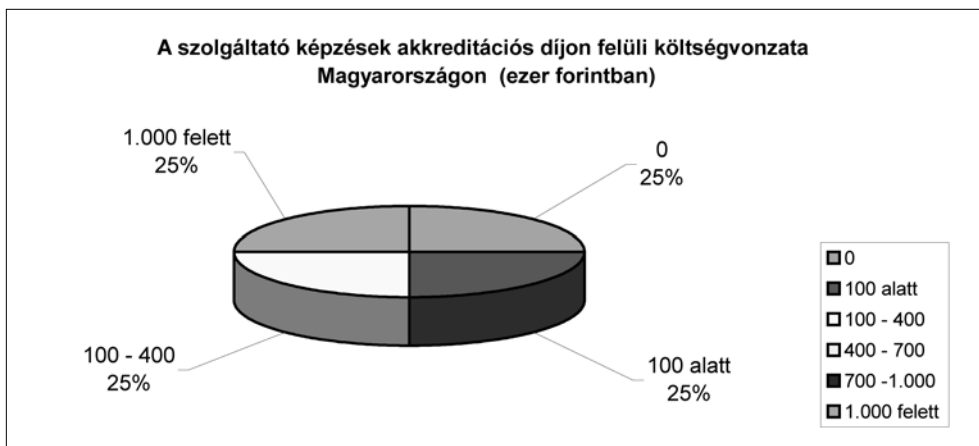
- Az adatok szerint közgazdasági programot akkreditálni magasabb járulékos költségekkel járt, mint az átlag.
- Szignifikáns az eltérés az országoshoz képest annyiban is, hogy az akkreditált közgazdasági képzési programmal rendelkezők a formai és tartalmi előírásokat sokkal kevésbé ítélték egyértelműnek, mint az országos átlag.
- Az erős versenyt mutatja az az adat, miszerint ennél a képzési kategóriánál többen éltek a forgalmi adómentesség adta előnyökkel, és csökkentették a képzési díjakat, mint ahányan nem ezt tették.

III.4.7. Szolgáltatási képzések

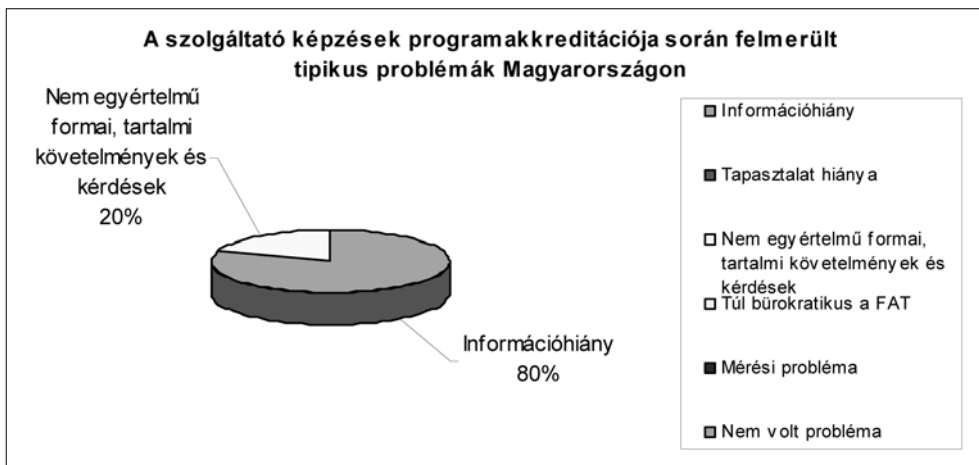
109. ábra

A szolgáltatási képzések szerinti strukturálódást vizsgálva megállapítható, hogy ezen képzési kínálat szerint a programakkreditációval felmerült többletköltség okai az országos adatot érik el, hiszen a megkérdezett szervezetek **mintegy kétharmada** állította azt, hogy **nem volt többletköltsége**. Itt is megtettük ezért, hogy mindenkinek újra érdemes volt feltenni a kérdést, hogy számszerűsítve, nagyságrendileg mekkora többletköltséggel járt a programakkreditáció megszerzése. A következő ábrára előre-ugorva kiderül, már csak a korábban többletköltséget nem jelzők alig több, mint a harmada állította továbbra is, hogy nem járt többletköltséggel az eljárás...

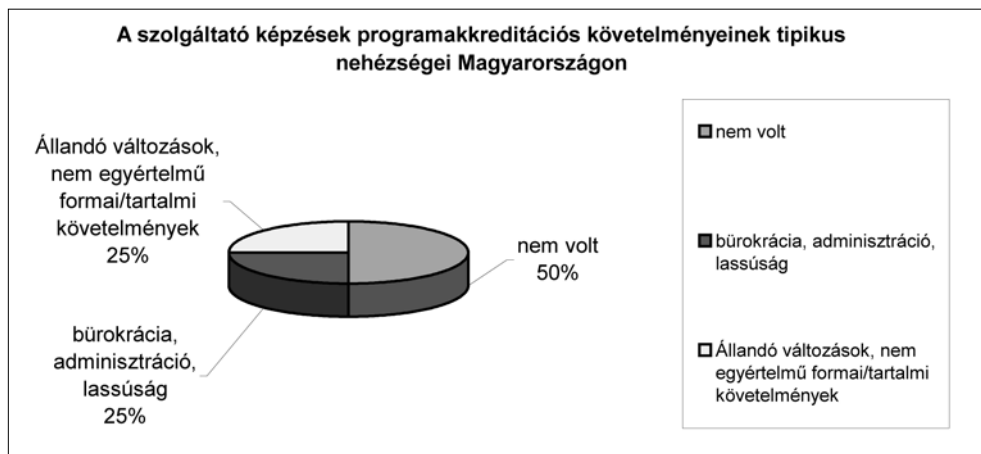
110. ábra

Az említések viszonylag magas száma ellenére érdekes, eddig nem tapasztalt adat-sorhoz jutottunk a többletköltség mennyiségi vizsgálatokor. Az említések minden ka-tegóriában egynegyedeselek voltak, ami egyrészt azt jelenti, hogy a szervezetek több-ségének nem járt jelentős addicionális költséggel a programakkreditáció megszerzé-se, egy, az országos átlagnál lényegesen jelentősebb kisebbségnek azonban igen.

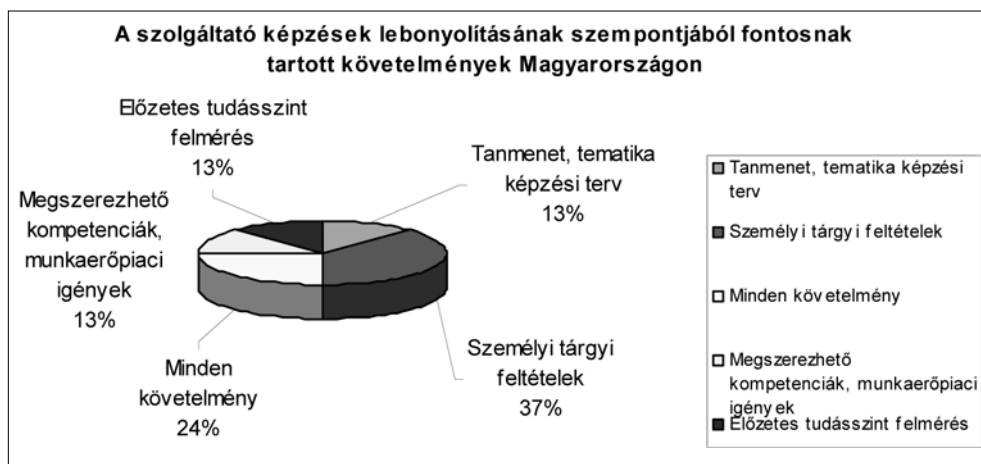
111. ábra

A tipikus problémák tekintetében is hasonló a helyzet, mint az előbb. A diagram meghökkentően magas arányban mutatja azt, hogy a legalapvetőbb probléma az in-formációhiány volt, míg ezt nagyjából az országos adatoknak megfelelően, a követel-mények nem egyértelműnek tűnő megfogalmazásából eredő problémák jelentik. Él-ünk a gyanúperrel, de az előző táblának, és ennek a **furcsa adatai** is **visszavezethe-tők** arra, hogy ebbe a kategóriába azok a felnőttképzési programok tartoznak, amely-ek a többi szolgáltatás jellegű kategóriába nem fértek be. **Itt** viszont **olyan** speciális, jórészt szűk réteg igényeit kielégítő **képzések** szerepelnek, amelyek **nincsenek a fel-nőttképzés homlokterében**, és ugyanez elmondható ezen programok irányítóirol: ezt a táblát lehet úgy is magyarázni, hogy az adott programok irányítói hallottak vala-mit a programakkreditációról, de információik valószínűleg végig torzak maradtak. Ebből aztán egy folyamatosan aszimmetria alakulhatott ki, amely elvezetett ezekhez az adatokhoz.

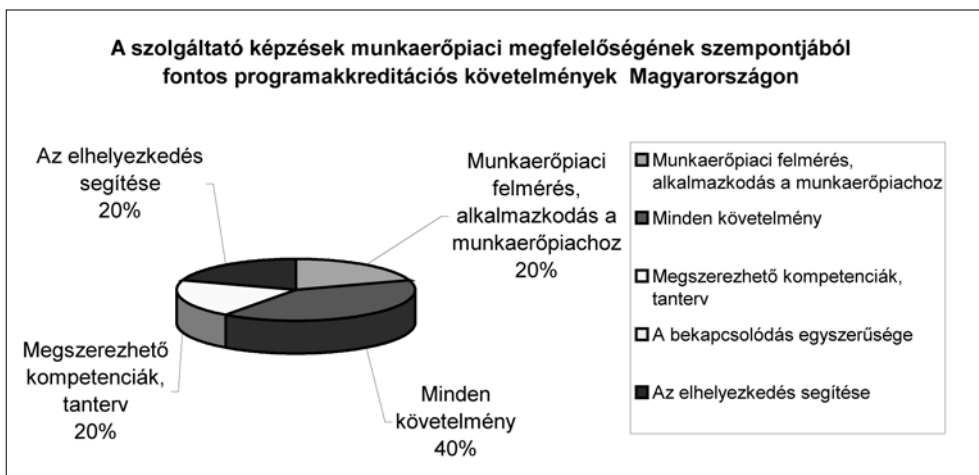
112. ábra

A programakkreditációs követelmények tételes kielégítésével a többségnek nem volt gondja, míg azért egy jelentős kisebbség, a megkérdezettek mintegy negyede továbbra is a számára nem egyértelmű követelményeket jelentette meg a problémák forrásaként.

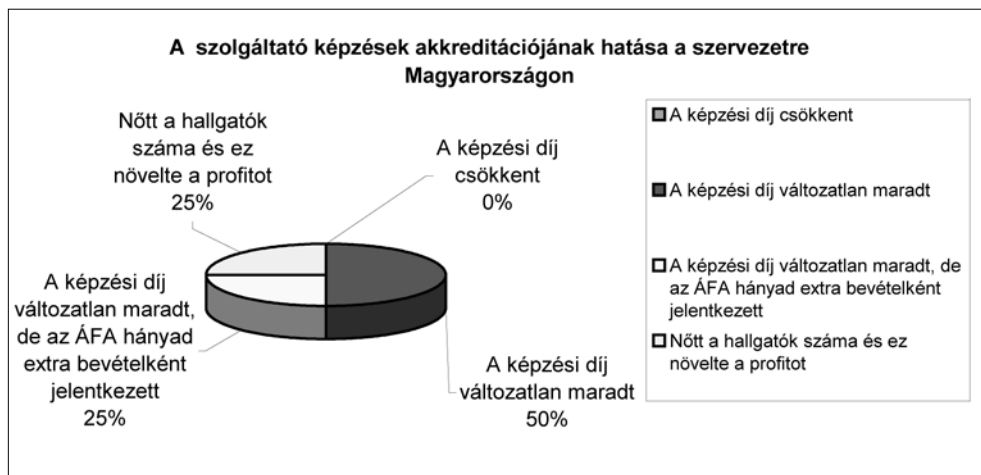
113. ábra

A program megvalósítása szempontjából egyértelmű, hogy az országos adatokhoz analóg módon itt is a **személyi, tárgyi feltételek** dominálnak, igaz, némileg hangsúlyosabban, mint országosan. Mintegy másfélszeres súllyal jelentkezik azonban az az említés, miszerint minden követelmény egyaránt fontos. Az előző kettő növekmény kompenzálása a **képzési tervezés**, tanmenet fontosságának az országosnál **jóval kisebb hangsúlyozásában** jelenik meg. A fenti gondolatmenet itt is folytatható: a speciális program olyan speciális, jórészt akár kifejezetten az adott, a programot kifejlesztő oktató személyéhez köthető ismereteket tartalmaz, hogy a megkérdezettek éppen ezért nem érzik annyira fontosnak a képzési tervezést, mint mások.

114. ábra

Hasonlóan lehet gondolkodni ennek a diagramnak az elemzésekor is, mint tettük azt az előbb. Az, hogy a „minden követelmény” kategória itt első, és megelőzi a munkaerőpiaci igényekhez való alkalmazkodást, egyszerűen azt jelenti, hogy az **ebben a kategóriában szereplő képzések jelentős része nem is feltétlen elégít ki munkaerőpiaci igényt**, így ez a szempont irreleváns (ide tartoznak pl. a wellness életmódhoz tartozó képzések). Ezért aztán, mivel speciális munkaerő-piaci igények nem lépnek fel, az ehhez kapcsolható követelmények említése sem jelentős.

115. ábra

Az előzőekből már következik ennek az ábrának a magyarázata. A képzési díj változatlan maradt említése eléri a teljes sokaság háromnegyedét. Ez logikus is, hiszen ebben a kategóriában jórészt **olyan képzési programok találhatók, amelyeknek nem sok versenytársuk akad**. Ebből következően a program gazdái egyszerűen csak kihasználják a forgalmi adómentesség okozta helyzeti előnyt. Azt már itt nem is elemezzük külön táblában, hogy azok közül, akik valamilyen következtetésből adódóan az előzőekben a többletbevétel keletkezését említették, milyen arányban használták fel ezt eszközfejlesztésre, illetve másik oldalról, személyi jövedelem növelésére...

A **szolgáltatási képzések összefoglaló elemzésénél** azt kell figyelembe venni, hogy itt egyrészt egy, az előzőeknél kevésbé markáns, inkább gyűjtőterületről van szó, másrészt ezek a képzések **nem feltétlenül munkaerőpiaci képzések**, mint a többiek, hanem a felnőtt lakosság tényleges ismeretbővítését, életminőségük emelését, speciális, rétegigények kielégítését szolgálják. **Ebből vezethető le az**, hogy néha jelentősen eltérő adatokkal találkozhatunk, ha elemzzük az adatokat. Az itt szereplő programtulajdonosoknak és programvezetőknek **nem feltétlenül jelenti ugyanazt a programakkreditáció**, mint egyébként. Valószínűsíthető, hogy kezdeti információhiányuk az akkreditációs tevékenységgel kapcsolatban mindvégig megmarad, miközben rájönnek arra, hogy a programakkreditáció kínálta előnyök számukra jórészt jövedelemnövekedésben csapódnak le, így aztán mégis végigjárják az utat, bármily nehéz is az.

III.5. Összefoglaló a képzési kínálatok szerinti elemzésről

Először újra leközzöljük az egyes kínálati típusoknál leírt összefoglalókat.

A **nyelvi képzések** releváns jellemzőit az alábbiakban foglalhatjuk össze:

- Szignifikáns az eltérés az országoshoz képest annyiban, hogy az akkreditált nyelvi képzési programmal rendelkezők a formai és tartalmi előírásokat sokkal kevésbé ítélték egyértelműnek, mint az országos átlag.
- Az erős versenyt mutatja az az adat, miszerint, jóllehet nem kapott az országoshoz képest nagyobb arányú említést a forgalmi adómentességből fakadó többletbevétel keletkezése, ennek ellenére ebből az összegből a nyelvi képzők jóval magasabb arányban költenek fejlesztésre az országosnál.

Az **informatikai képzések** összefoglalásaként elmondhatóak az alábbiak:

- A programakkreditáció megszerzése az informatikai képzők számára általában kevesebb többletköltséggel járt.
- Ugyanakkor többen csökkentették is a képzési díjat az átlagosnál: ez jelzi a szektor erős versenyét is.
- A kínálati kategória szereplői számára leginkább az információhiányt, illetve a számukra nem egyértelmű követelményeket említették gondként.

A **gépjárművezető képzésekkel** foglalkozó szervezetek felmérését a következőképpen foglalhatjuk össze:

- A gépjárművezetők számára általában jelentősebb volt a programakkreditáció megszerzésének többletköltsége,
- Talán éppen emiatt is jellemző, hogy a nagyobb verseny ellenére kevésbé csökkenték képzési díjaikat a szereplők, sőt, bár a szektorberuházás igényes, a fejlesztésre fordított pénzek aránya sem emelkedik az országos átlag fölé.
- A magasabb többletköltség oka minden bizonnyal a tanácsadók intenzívebb igénybe vétele miatt történt meg, amit közvetve bizonyít az is, hogy a szektor számára egyformán problémát okozott minden követelmény teljesítése.

A **műszaki, ipari képzések** összefoglaló áttekintéseként a következők állapíthatók meg:

- Az ilyen típusú képzéseket nyújtóknak elég szignifikáns hányada tartotta problémásnak azt, hogy a követelményeket nem találta egyértelműnek.
- Az ilyen típusú képzéseket nyújtók sem követték az országos átlagot, hanem jelentősebb arányban hagyták változatlanul az arányaikat. Ez logikusnak tűnik annak a fényében, hogy abszolút számuk elég csekély, mindenesetre a nyelvi, gépjármű-vezetői képzéseknél jelentkező verseny itt sokkal kisebb.

A **kereskedelmi és vendéglátóipari képzések** jellegzetességeit összefoglalva, az alábbi megállapítások tehetők:

- A képzést nyújtók között itt messze kimagasló arányú azon szervezetek száma, amelyeknek nem került tényleges többletköltsége a programakkreditáció.
- Ugyanakkor ezen szervezetek megadott információiból nem derül ki, keletkezett-e többletjövedelem a forgalmi adómentesség révén.
- Ezen képzést nyújtó szervezetek számára a legtöbb gondot az adminisztratív lassúság jelentette.

A **közgazdasági-jogi képzések** releváns jellemzőit az alábbiakban foglalhatjuk össze:

- Az adatok szerint közgazdasági programot akkreditálni magasabb járulékos költségekkel járt, mint az átlag.
- Szignifikáns az eltérés az országoshoz képest annyiban is, hogy az akkreditált közgazdasági képzési programmal rendelkezők a formai és tartalmi előírásokat sokkal kevésbé ítélték egyértelműnek, mint az országos átlag.
- Az erős versenyt mutatja az az adat, miszerint ennél a képzési kategóriánál többen éltek a forgalmi adómentesség adta előnyökkel, és csökkentették a képzési díjakat, mint ahányan nem ezt tették.

A **szolgáltatási képzések összefoglaló elemzésénél** azt kell figyelembe venni, hogy itt egyrészt az előzőeknél kevésbé markáns, inkább gyűjtő területről van szó, másrészt ezek a képzések **nem feltétlenül munkaerőpiaci képzések**, mint a többiek, hanem a felnőtt lakosság tényleges ismeretbővítését, életminőségük emelését, speciális, rétegigények kielégítését szolgálják. **Ebből vezethető le** az, hogy néha jelentősen eltérő adatokkal találkozhatunk, ha elemzzük az adatokat. Az itt szereplő programtulajdonosoknak és programvezetőknek **nem feltétlenül jelenti ugyanazt a programakkreditáció**, mint egyébként. Valószínűsíthető, hogy kezdeti információhiányuk az akkreditációs tevékenységgel kapcsolatban mindvégig megmarad, miközben rájönnek arra, hogy a programakkreditáció kínálta előnyök számukra jórészt jövedelemnövekedésben csapódnak le, így aztán mégis végigjárják az utat, bármily nehéz is az.

A kínálati elemekből a következő, általánosítható, összegző megállapítások tehetők.

Az egyes képzési kínálati kategóriák közül elsődlegesen a programakkreditáció **követelményrendszerét nem látták egyértelműnek**, különösen a nyelvi, az informatikai, a műszaki-ipari és a közgazdasági képzési programot kínálók.

Az **információhiány** mint probléma több szektoránál is felmerült, elsődlegesen az informatikai és a szolgáltatási képzéseket nyújtóknál.

A **lassúnak ítélt adminisztráció** alapvetően a kereskedelmi és vendéglátóipari képzést kínálók számára okozott gondot.

Szignifikancia figyelhető meg abban, hogy amelyik területen **erős a verseny**, ott élnek a forgalmi adómentesség nyújtotta előnyökkel, vagy direkt módon, a **képzési díj csökkentésével, vagy** indirekt módon, a többletbevételek **nagyobb arányú esz-közfejlesztés**re költséssel. A képzési díj csökkentésével elsődlegesen a közgazdasági programokat kínálók éltek, míg jelentős fejlesztéseket a nyelvi képzők hajtottak végre. Öröndetes, hogy van **egy terület**, ahol **mindkét hatás** megjelenik, ez pedig az informatikai képzési programok területe.

A **szignifikancia megfordítva is működik**, amely szektorban kisebb a verseny, ott ezek a pozitív hatások nem jelentkeztek: példa erre a műszaki-ipari képzések területe.

Rendkívüli **hektikusságot** mutat azonban az, hogy az egyes kínálati kategóriák képviselői számára mennyi **többletköltséget** okozott a programakkreditáció. Ebben a kérdésben egészen változatos kép rajzolódott ki: míg az informatikai és a kereskedelmi és vendéglátóipari képzéseket kínálók számára általában alacsonyabb költségekkel járt az akkreditáció, addig a járulékos költségek markánsabban jelentkeztek a közgazdasági, valamint a gépjárművezetői képzést nyújtóknál. Egységes magyarázatot felelősen a helyzet ilyenén alakulására nem lehet adni.

IV.

A kutatás összefoglalása

Az **országos** elemzést vizsgálva, az alábbi megállapításokat tettük.

A programakkreditáció **jelentős többletköltségekkel** járt a szervezetek döntő többsége számára. Csak becsülni lehet a felmérés adataiból, de ha a második tábla adataiból indulunk ki, azaz ismerjük a valószínűleg ténylegesen többletköltséget nem jelzők arányát, valamint a legsűrűbben előforduló intervallumot, és figyelembe véve azt, hogy a kutatás időpontjában megközelítőleg 600 volt az akkreditált programok száma, elmondható, hogy a többletköltségek összességében elérték a **100-120 millió** forintot. Ez tehát csak a programakkreditációra vonatkozik.

Akár a követelmények, akár az eljárás **nehézségeit** ha tekintjük, összességében elég nagy egyetértésben vannak a szervezetek a tekintetben, hogy az **akkreditáció követelményei számukra nem teljesen egyértelműen** és világosan vannak megfogalmazva, az eljárást és a követelményeket is túl **bürokratikusnak** tartják, és folyamatosan küzdenek az **információhiánnyal**. Mivel az eljárásrend az államigazgatási eljárás hatóköre alá került, így a további bürokratikus vagy annak tűnő akadályok elhárításában nem csak a felnőttképzés állami intézményrendszerének van szerepe és felelőssége. Az akkreditáció követelményeinek megfogalmazása, a félreértések, valamint a nem egyértelmű helyzetek rendezése folyamatosan jelen lévő jogszabály alkotási, és jogszabály módosítási munka. Ugyanakkor érdemes elgondolkodni azon, így egy további, **részletező kutatás témája** is lehet, hogy **honnan nyerik**, szerzik **információikat** a felnőttképzési szervezetek.

A **követelmények fontosságánál** a kutatás teljes **egyértelműséggel visszakapta** azt **az előzetes vélekedést**, hogy a követelményrendszer tartalmi összeállítása megfelelő volt. A felnőttképzési szervezetek is a személyi, tárgyi feltételek fontosságát, egy adott képzés tervezettségének fontosságát, valamint a képzés munkaerőpiaci megfelelőségének alapvető voltát hangsúlyozták.

A **programakkreditáció gazdasági hasznának** vizsgálatánál nem talákoztunk ilyen, az előzetes várakozásokat igazoló adatokkal. A forgalmi adómentesség feltételezi, hogy a képző szervezetek az így keletkezett többletbevételt vagy a hallgatóknak közvetlenül visszaadják, magyarán csökkentik a díjakat, vagy közvetve, infrastrukturális fejlesztésekkel teszik színvonalasabbá a képzést. Nos, ehhez képest **az intézkedés** következtében nem léptek ilyen lépéseket meg a szervezetek, **általános árcsökkenéshez az nem járult hozzá**. Ugyan pozitív, hogy a keletkezett többletbevétel valamivel nagyobb hányadát fejlesztésre fordították, de az ideális

dupla hatás, miszerint a csökkenő díjak annyival több hallgatót vonzanak, hogy az abból származó többletbevétel jelent jövedelmi pluszt, csak elenyészve jelentkezik.

A **regionális adatok** elemzésénél a következő megállapításokat lehetett leszűrni.

Nincs összefüggés az adott régió gazdasági fejlettsége és a programakkreditációra fordított többletköltség nagysága között. Ez egyben a mögöttes tanácsadói piac egyenletlenségére is rávilágít.

Nincs összefüggés aközött, hogy **az akkreditált intézmények számára egyszerűbb, problémáktól mentesebb lett volna a programakkreditáció**, mint a nem akkreditált intézmények számára. Két következtetés vonható le ebből: az intézményi akkreditációhoz több külső tanácsadói segítséget vettek igénybe, csak úgy tűnik, az intézményi akkreditációhoz kapcsolt tanácsadói segítség eredményesebb volt.

Kimutatható a különbség viszont a **programakkreditáció gazdasági hatása és a regionális fejlettség között**, de **két irányban**. Az egyik irányban megfigyelhető, a nyugat- és a közép-dunántúli régióban, ahol egyébként is kevesebb akkreditált szervezet van, a forgalmi adómentességből származó többletbevétel inkább személyi jövedelemtöbbletté konvertálódott, azaz az amúgy is valamivel kisebb versenyhelyzetben lévő szervezeteken nem volt nyomás ez ügyben. Ennek komplementereként, ha különböző okok miatt is, de az egyébként jóval nagyobb versenyhelyzetben közép-magyarországi, illetve dél-alföldi szervezetek jóval nagyobb hányadban fordítják a keletkezett többletbevétel fejlesztésre. Úgy tűnik, hogy a versenyhelyzet dominál elsősorban, igaz, ennek megerősítésére hasznos volna **egy olyan kutatás lefolytatása**, amely a szervezetek meglévő **infrastrukturális körülményeivel** foglalkozik.

A **képzési kínálat szerinti elemzés** a további lényeges megállapításokkal árnyalta az országos elemzést.

Az egyes képzési kínálati kategóriák közül elsődlegesen a programakkreditáció **követelményrendszerét nem látták egyértelműnek**, különösen a nyelvi, az informatikai, a műszaki-ipari és a közgazdasági képzési programot kínálók.

Az **információhiány** mint probléma több szektoránál is felmerült, elsődlegesen az informatikai és a szolgáltatási képzéseket nyújtóknál.

A **lassúnak ítélt adminisztráció** alapvetően a kereskedelmi és vendéglátóipari képzést kínálók számára okozott gondot.

Szignifikancia figyelhető meg abban, hogy amelyik területen **erős a verseny**, ott élnék a forgalmi adómentesség nyújtotta előnyökkel, vagy direkt módon, a **képzési díj csökkentésével**, vagy indirekt módon, a többletbevételek **nagyobb arányú eszközfejlesztésre** költésével. A képzési díj csökkentésével elsődlegesen a közgazdasági programokat kínálók éltek, míg jelentős fejlesztéseket a nyelvi képzők hajtottak végre. Öröndetes, hogy van **egy terület**, ahol **mindkét hatás** megjelenik, ez pedig az informatikai képzési programok területe. A **szignifikancia megfordítva is működik**, amely szektorban kisebb a verseny, ott ezek a pozitív hatások nem jelentkeztek: például erre a műszaki-ipari képzések területe.

Rendkívüli **hektikusságot** mutat azonban az, hogy az egyes kínálati kategóriák képviselői számára mennyi **többletköltséget** okozott a programakkreditáció. Ebben a kérdésben egészen változatos kép rajzolódott ki: míg az informatikai és a kereskedelmi és vendéglátóipari képzéseket kínálók számára általában alacsonyabb költségekkel járt az akkreditáció, addig a járulékos költségek markánsabban jelentkeztek a közgazdasági, valamint a gépjárművezetői képzést nyújtóknál. Egységes magyarázatot felelősen a helyzet ilyenén alakulására nem lehet adni.

Összességében elmondható, hogy a **programakkreditáció** gazdasági **előnyei** országosan **csak részben**, főként szektorálisan, néhány területen **éreztetik a hatásukat**. Mindez megfontolás tárgyává teszi a programakkreditáció céljának és irányának újrágondolását.

A programakkreditációs **követelményrendszer** és a **kiszolgáló állami szervezeti rendszer vizsgálatánál** pedig, tekintettel a bekövetkezett jogszabályi változásokra, **érdemes a kutatás** ide vonatkozó elemeit újra **megismételni**. Nyilván, itt az a szándék is vezérelheti a döntéshozókat, hogy a problémák informálisan már ismert részének csökkentésére irányult 2004-es jogszabály módosítási beavatkozás bevált-e; ez a beavatkozás ugyanis mind a követelményrendszert, mind az eljárásrendet érintette.